

76**Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2009****#4 Μια κυβέρνηση
σε ελεύθερη πτώση****#5 'Όχι στρατόπεδα για
τους μετανάστες**

Πέτρος Κωνσταντίνου

**#6 Αφγανιστάν.
Τα αδιέξοδα
της κατοχής**

Γιάννης Σηφακάκης

**#7 Ενότητα απέναντι
στη ρατσιστική
κλιμάκωση**

Θανάσης Καμπαγιάννης

**#10 Η πρόκληση
για το εργατικό
κίνημα**

Τάσος Αναστασιάδης

#15 Ιράν

Νίκος Λούντος

Το **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος **Ιδιοκτήτης:** Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο
Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Σύνταξη: Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης
Εξώφυλλο, σελιδοποίηση: Παντελής Γαβριηλίδης,
Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14- 16, Τηλ. 210 5247584

Για συνδρομές και γράμματα:
Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω», Τ.Θ. 8161 - 100 10, Αθήνα
e-mail: sak@sek-ist.gr www.sek-ist.gr/SAK

**#19 Γιατί το
ΠΑΣΟΚ
ούτε δέλει
ούτε μπορεί**

Μαρία Στύλλου

**#23 Κρίση, εξέγερση
και ριζοσπαστική
Αριστερά**

Πάνος Γκαργκάνας

#28 1949

Λέανδρος Μπόλαρης, Τασούλα Βερβενιώτη

#32 Η Γ' Διεθνής

Κατερίνα Θωίδου

#36 Βιβλιοκριτική**Σ. Μαρκέτος**

Πώς φίλησα τον Μουσσολινί!
Τα πρώτα βήματα
του ελληνικού φασισμού

Β. Ι. Λένιν

Ο «Αριστερισμός», παιδική
αρρώστια του κομμουνισμού

Πέρι Άντερσον

Οι διαιρέσεις της Κύπρου

Ετιέν Μπαλιμπάρ

Για τη δικτατορία
του προλεταριάτου

Μωρίς Αττιά

Η κόκκινη Μασσαλία

#42 Επισκόπηση

Μια κυβέρνηση σε ελεύθερη πτώση

Ο Καραμανλής χάνει το παιχνίδι. Είτε προχωρήσει άμεσα σε εκλογές είτε μετά από μερικούς μήνες, είναι δύσκολο να γίνει ξανά πρωθυπουργός και η Ν.Δ. το κόμμα της κυβέρνησης. Το ερώτημα είναι πώς έφτασαν εκεί τα πράγματα. Πώς ο «κυρίαρχος του παιχνιδιού», το «ισχυρό χαρτί» έγινε καμένο χαρτί.

Υπάρχουν απόψεις που υποστηρίζουν ότι ο Καραμανλής φάνηκε μικρότερος τον προσδοκίων. Προσωπικές του και πολιτικές του αδυναμίες έφτασαν το κόμμα της Ν.Δημοκρατίας που το 2004 κέρδισε τις εκλογές με 45,4%, να πάρει στις Ευρωεκλογές 32% και με προοπτική να πέσει παρακάτω στις βουλευτικές. Είναι ένα επιχείρημα που χρησιμοποιεί ιδιαίτερα η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και φιλικό προς αυτήν δημοσιογράφοι, για να αναδείξουν τον Γιώργο Παπανδρέου ότι έχει τη στόφα και την εμπειρία του ηγέτη. Ένα δεύτερο, παράλληλο επιχείρημα υποστηρίζει ότι όλη αυτή η πτώση οφείλεται στην πετυχημένη αντιπολίτευση που κάνει το ΠΑΣΟΚ, ιδιαίτερα την τελευταία χρονιά. Πολλές φορές οι ίδιοι σχολιαστές που ειρωνεύονταν τον Γ. Παπανδρέου και θεωρούσαν τελειωμένο το ΠΑΣΟΚ τώρα δοξάζουν την «ανωτερότητά» του. Μια τρίτη άποψη, που προβάλλεται κύρια από το χώρο της αριστεράς, είναι ότι η κυρίαρχη τάξη είναι αυτή που άλλαξε στρατόπεδο, προωθεί το ΠΑΣΟΚ και θέλει να τελειώσει με τη Ν.Δ. Μια τέτοια άποψη θα χρειαστεί, εκτός όλων των άλλων, να εξηγήσει γιατί τρέχει ο πρόεδρος του ΣΕΒ να προτείνει κοινή κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. – ανεξάρτητα από το ποιος θα έρθει πρώτος στις εκλογές.

Καμιά από τις τρεις απόψεις δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, γιατί και οι τρεις δεν παίρνουν υπ' όψιν τους δυο καθοριστικούς παράγοντες στις πολιτικές εξελίξεις το τελευταίο διάστημα. Ο ένας παράγοντας είναι η οικονομική ύφεση διεθνώς και στην Ελλάδα. Οι εξελίξεις της κρίσης συνεχίζουν να είναι δραματικές, σε όλον τον κόσμο, και επηρεάζουν πολιτικές εξελίξεις και ηγέτες μεγαλύτερους από τον Καραμανλή. Ο Ομπάμα βγήκε με τιμές ήρωα στις ΗΠΑ

και τελευταία γκάλοπ δείχνουν τη δημοτικότητα του να πέφτει. Η αποτυχία στο Αφγανιστάν και η αδυναμία του να συγκροτηθεί με την ενορχηστρωμένη επίθεση των συντηρητικών ενάντια στην δημόσια υγεία βρίσκεται στο κέντρο. Η οικονομική ύφεση είναι αντικειμενικός παράγοντας που δημιουργεί ανακατάταξη και πολιτική αστάθεια σε όλον τον κόσμο. Στην Ιαπωνία, στις εκλογές της τελευταίας Κυριακής του Αυγούστου, το δεξιό κόμμα που κυβερνούσε για 53 χρόνια καταποντίζεται.

Οι αντικειμενικές αιτίες είναι μισές εξηγήσεις, χωρίς την εικόνα του κινήματος και της αντίστασης. Στην Ιταλία, ο Μπερλουσκόνι είναι το ίδιο ανίκανος με τον Καραμανλή, τα κρατικά ελλείμματα μεγαλύτερα από τα ελληνικά, η οικονομία της δεν έχει ούτε προσωρινή ανάκαμψη κι όμως η κυβέρνηση συνεχίζει να έχει τον έλεγχο των εξελίξεων. Η ήττα της αριστεράς έχει κάνει τον υποκειμενικό παράγοντα, τη δύναμη του κινήματος, να μην μπορεί να δώσει τις μάχες που χρειάζονται.

Στην Ελλάδα, η κυβέρνηση δεν κατάφερε τα πέντε αυτά χρόνια να μειώσει το εργατικό κόστος εκεί που το ήθελαν οι καπιταλιστές για να μπορέσουν να είναι ανταγωνιστικοί. Κι αν αυτό έμοιαζε ότι μια προηγούμενη περίοδο μπορούσε να το παραβλέψει, τα τελευταία χρόνια ήταν κρίσιμο. Ήταν κρίσιμο να καταρτηθούν οι συλλογικές συμβάσεις στις Τράπεζες. Κι όμως δεν το έχουν καταφέρει. Κρίσιμο

να υπάρχουν κλεισίματα και απολύσεις χωρίς αποζημίωση για τους εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα και στις ΔΕΚΟ. Και εκεί έχουν δυσκολίες. Παράδειγμα στον «Ελεύθερο Τύπο» που ακόμα η μάχη είναι ανοιχτή, οι Αγγελόπουλοι αναγκάστηκαν να τριπλασιάσουν την έκτακτη αποζημίωση για να σταματήσουν την κατάληψη. Στις ΔΕΚΟ οι απολύσεις γίνονται με ακριβά προγράμματα «οικειοθελών». Ο επικεφαλής του ΔΝΤ Ντομνίκ Στρος-Καν με συνέντευξη στην Καθημερινή χτυπάει καμπάνες ότι αυτά πρέπει να κοπούν.

Οι μάχες που έδωσε το κίνημα δεν ήταν μόνο οικονομικές. Μετά τις Ευρωεκλογές, η Ν.Δημοκρατία έβαλε ρατσιστική πλώρη για στρατόπεδα συγκέντρωσης. Αν υπολόγιζε ότι έτσι θα σπάσει την απομόνωσή της, πέφτει έξω. Οι εμπειρίες και οι ευαισθησίες του κόσμου προτιμούν να δουν τους πρωταγωνιστές των σκανδάλων πίσω από κάγκελα και όχι τους μετανάστες σαν αποδιοπομπαίους τράγους. Ιδιαίτερα μετά την πυρκαγιά που κατέστρεψε τη βορειοανατολική Αττική, είναι πολύ δύσκολο για τον Καραμανλή να εκπονώσει τη μαζική οργή με ρατσιστικές κραυγές.

Ο Δεκέμβριος έκανε την κυρίαρχη τάξη να δει τι την περιμένει. Η Ν.Δημοκρατία ζει από τότε μ' αυτόν τον εφιάλητη σε κάθε μέτρο που θέλει να πάρει, και το ΠΑΣΟΚ σκέφτεται με τρόμο τι το περιμένει εάν θα γίνει ποτέ κυβέρνηση – μόνο του ή σε συνεργασία.

Για όσους διερωτώνται μα τι διάλο συμβαίνει, έχουμε να τους θυμίσουμε την περιγραφή του Λένιν για τις εκρηκτικές περιόδους: «Η κυρίαρχη τάξη δεν μπορεί να συνεχίσει όπως στο παρελθόν. Ο κόσμος μαζικά δεν θέλει όπως παλιά. Σ' αυτές τις στιγμές χρειάζεται ένα πολιτικό ρεύμα που θα κερδίσει την πλειοψηφία του κόσμου στην ανάγκη και αναδιοργανωθεί η κοινωνία εκ βάθρων και ταυτόχρονα θα είναι έτοιμο την κατάλληλη στιγμή να οδηγήσει τον κόσμο σ' αυτή τη μάχη». ■

Παρασκευή 28 Αυγούστου, συγκέντρωση στο Σύνταγμα μετά την πυρκαγιά που έκαψε τη βορειοανατολική Αττική

ΟΧΙ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

STOP στις επιχειρήσεις σκόπη και τις απελάσεις
 Άσυλο και στέγη στους πρόσφυγες Νομιμοποίηση των μεταναστών
 Όχι κλεισίματα και απολύσεις Όχι μισή ανασφάλιστη εργασία

ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟ
Σάββατο 26 Σεπτέμβρη
Κεντρική Πλατεία Ασπρόπυργου 7μμ
 Προσυγκέντρωση, Ομόνοια 5μμ
 Αναχώρηση με πούλμαν τηλ: 6932 825663, 6932 828964

ΚΙΝΗΣΗ
 ΕΝΩΜΕΝΟΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΤΩ ΡΑΤΣΙΣΜΟ ΤΩ ΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ
 ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ-ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η απόφαση της κυβέρνησης να ανοίξει στρατόπεδα συγκέντρωσης μεταναστών στον Ασπρόπυργο, την Ριτσώνα και τον Έβρο προδόθηκε ένα κύμα αντιδράσεων. Εκατοντάδες πανεπιστημιακοί υπέγραψαν κείμενο διαμαρτυρίας στις αρχές Ιούλη. Μετά την επιτυχία του αντιρατσιστικού συλλαλητηρίου στις 9 Ιούλη, η κίνηση «Ενωμένοι ενάντια στο ρατσισμό και τη φασιστική απειλή» ξεκίνησε καμπάνια καλώντας συνδικάτα, δήμους και κινήσεις να μπουν μπροστά για να ματαιωθεί το σχέδιο της κυβέρνησης.

Το Εργατικό Κέντρο Ελευσίνας αποφάσισε να συνδιοργανώσει μαζί με την κίνηση «Ενωμένοι ενάντια στο ρατσισμό και τη φασιστική απειλή» συλλαλητήριο στις 26 Σεπτέμβρη στον Ασπρόπυργο με κεντρικό σύνθημα «Όχι στα στρατόπεδα συγκέντρωσης», διεκδικώντας νομιμοποίηση των μεταναστών και άσυλο και στέγη για τους πρόσφυγες. Το Εργατικό Κέντρο Ευβοίας προσκαλεί την κίνηση να πάρει μέρος στη συγκέντρωση κατά των κλεισμάτων εργοστασίων πάνω στη Γέφυρα της Χαλκίδας στις 4 Σεπτέμβρη ώστε να στηλιτευτεί η πολιτική της κυβέρνησης που κλείνει εργοστάσια και ανοίγει στρατόπεδα για τους μετανάστες.

Είναι ενθαρρυντική εξέλιξη το γεγονός ότι συνδικάτα κινητοποιούνται και συνδέουν τον αγώνα ενάντια στο ρατσισμό με τον αγώνα ενάντια στα κλεισίματα και τις απολύσεις, στέλνοντας το μήνυμα ότι οι εργαζόμενοι δεν τοιμπάνε στην ρατσιστική δημαγωγία που επιχειρεί να φορτώσει στους μετανάστες τις ευθύνες για την κρίση και την ανεργία, μετατρέποντάς τους σε αποδιοπομπαίους τράγους. Σε

'Όχι στρατόπεδα για τους μετανάστες

αυτές τις δύο περιοχές ζουν και εργάζονται χιλιάδες μετανάστες και είναι ό,τι πιο θετικό αυτή τη στιγμή να ενεργοποιούνται συνδικάτα ενάντια στο ρατσισμό της κυβέρνησης.

Η απόφαση της κυβέρνησης είναι σκάνδαλο. Στον Ασπρόπυργο ανοίγει ένα παλιό κυνοκομείο για να το μετατρέψει σε φυλακή για τους μετανάστες. Τα κλουβιά ενάμισυ επι δύο μέτρα μέσα στα οποία φύλαγαν σκύλους χωράνε τον νέο «πολιτισμό φιλοξενίας» του Παυλόπουλου και του ευρωπαϊού επίτροπου Μπαρό για τους κατατρεγμένους από τους πολέμους και την πείνα πρόσφυγες και μετανάστες. Ο Δήμος Ασπρόπυργου και η Νομαρχία Δυτικής Αττικής, όπως και η ΤΕΔΚΝΑ, αντιτίθενται στα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Στην Ριτσώνα με διαδικασίες-εξπρές βρέθηκε ένα στρατόπεδο της αεροπορίας ως χώρος, την ώρα που για χρόνια ο Δήμος της Χαλκίδας εισέπραττε απαντήσεις ότι είναι αδύνατη η εκχώρηση κλειστών στρατοπέδων για τις ανάγκες των κατοίκων!

Στην περιοχή αντέδρασε ο Δήμος της Αυλίδας που κάλεσε μάλιστα και κινητοποίηση. Το νομαρχιακό συμβούλιο της Εύβοιας έβγαλε απόφαση που απαιτεί να μην γίνει στρατόπεδο φυλάκισης μεταναστών σε κανένα σημείο της Ελλάδας. Μαζί με το Εργατικό Κέντρο Εύβοιας δήλωσαν την διάθεση να στηρίξουν κινητοποιήσεις όπως στον Ασπρόπυργο κλείνοντας την Εθνική οδό στο Σχηματάρι.

Η κυβέρνηση όλο το καλοκαίρι έχει εξαπολύσει ένα ανθρωποκνηνηγό κατά των μεταναστών βάζοντας σε πρώτη προτεραιότητα τις μαζικές απελάσεις και τις συλλήψεις-εγκλεισμό των μεταναστών σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Έβαλε τις

μπουλντόζες και την φωτιά να αφανίσουν τον καταυλισμό προσφύγων στην Πάτρα, άδειασε το Εφετείο και με τις υπηρεσίες της Νομαρχίας της Αθήνας μπαίνει σε πολυκατοικίες προσφύγων. Έφτασε στο σημείο να στέλνει αστυνομικές κλούβες να μαζεύουν πρόσφυγες από τα νησιά και να τους στέλνει για απελαση-εξπρές από τον Έβρο. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες δήλωσε ότι απέχει από τις διαδικασίες του νέου προεδρικού διατάγματος το οποίο αναθέτει ...στον Μακρογιαννάκη(!) να αποφασίζει για τις αιτήσεις ασύλου των προσφύγων. Μέσα στο καλοκαίρι υπήρξαν μαχητικές αντιδράσεις στη Μυτιλήνη, τη Χίο, την Σάμο, τον Έβρο, τον Βόλο κατά των απελάσεων.

Το επόμενο βήμα πρέπει να είναι η επιτυχία του συλλαλητηρίου στις 26 Σεπτέμβρη στον Ασπρόπυργο και να συνεχίσουμε με τις μεγάλες κινητοποιήσεις για το Παγκόσμιο Φόρουμ Μετανάστευσης και Ανάπτυξης στις αρχές Νοέμβρη. Οργανώνοντας Πανελλαδικό συλλαλητήριο και Αντισύνοδο στις 31 Οκτώβρη έως τις 5 Νοέμβρη στην Αθήνα, μπορούμε να δώσουμε ένα γερό μήνυμα στους ηγέτες των 60 χωρών που θα βρεθούν στο Μέγαρο Μουσικής ότι στη χώρα που των περασμένο Δεκέμβρη έγινε η πρώτη μεγάλη εξέγερση στην περίοδο της κρίσης η συνέχεια θα είναι ακόμη πιο μεγάλη με ή χωρίς κυβέρνηση ΝΔ. Είναι ευκαιρία να συντονιστούμε με τα κινήματα στην Ευρώπη που δίνουν μάχη κατά του Συμφώνου Μετανάστευσης και Ασύλου της ΕΕ, αλλά και της εκλογικής ανόδου των φασιστών όπως έδειξαν οι ευρωεκλογές.

Πέτρος Κωνσταντίνου

Αφγανιστάν

Τα αδιέξοδα της κατοχής

Στα τέλη Αυγούστου ο νέος γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, Α. Φ. Ράμουςεν, συναντήθηκε στην Αθήνα με Καραμανλή, Ντόρα και Μείμαρζακη για να ζητήσει ακόμα μεγαλύτερη εμπλοκή της Ελλάδας σε όλα τα ανοικτά μέτωπα του ΝΑΤΟ, από τη Σομαλία και την περιοχή των Βαλκανίων μέχρι τον Καύκασο. Πάνω απ' όλα όμως η εμπλοκή αφορά στο Αφγανιστάν, το κατεξοχήν σημείο που, όπως είπε ο Ράμουςεν, «επιδιώκεται η βελτίωση των σχέσεων της Συμμαχίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση», λόγω της αδυναμίας ΗΠΑ και ΝΑΤΟ να ελέγξουν την κατάσταση και να επιβάλουν την κατοχή τους 8 χρόνια μετά την έναρξη της επέμβασης.

Ο Καραμανλής μίλησε «για ενεργή συμμετοχή» και χαρακτήρισε το Αφγανιστάν «μια μεγάλη πρόκληση που πρέπει να στεφθεί με επιτυχία». Δεν πρόκειται για τυπικές διαβεβαιώσεις. Στην «Ελληνική Δύναμη Αφγανιστάν» συμμετέχουν ήδη 300 περίπου στρατιωτικοί, έλληνες αξιωματικοί έχουν αναλάβει ρόλο εκπαιδευτή του αφγανικού στρατού και σύντομα θα αναλάβουν και τον έλεγχο εναέριας κυκλοφορίας γύρω από την Καμπούλ. Επιπλέον, οι αντίστοιχες προτροπές του Ράμουςεν προς την Τουρκία να στείλει κι άλλα στρατεύματα στην πρώτη γραμμή των μαχών, οξύνουν τον ελληνοτουρκικό ανταγωνισμό και βάζουν πιέσεις για ενίσχυση της στρατιωτικής παρουσίας της Ελλάδας.

Εξίσου σκανδαλώδης είναι και η είδηση (Καθημερινή, 23/8) ότι η κυβέρνηση Καραμανλή έστειλε ένα εκατομμύριο δολάρια για να ενισχύσει την οργάνωση «ελεύθερων» εκλογών του κατοχικού καθεστώτος στο Αφγανιστάν. Οι εκλογές αυτές ήταν φιάσκο για τις ΝΑΤΟϊκές δυνάμεις που ήθελαν να τις αξιοποιήσουν για να εμφανίσουν βήματα δημοκρατίας και σταθερότητας. Δεν τα κατάφεραν. Ακόμα και παρατηρητές της ΕΕ μίλησαν για «σοβαρά εμπόδια» στην εκλογική διαδικασία. Ο Καρζάι προσπάθησε να διατηρήσει την εξουσία του κλείνοντας συμφωνίες με τα πιο συντηρητικά κομμάτια σε κάθε περιοχή, δεν δίστασε να

ψηφίσει προεκλογικά νόμο που νομιμοποίησε τον συζυγικό βιασμό και να επαναφέρει από την εξορία τον αιμοσταγή πολέμαρχο Αμπντούλ Ρασίντ Ντόστομ για να τον χρησιμοποιήσει προκειμένου να «πείσει» τους ψηφοφόρους του... Ο βασικός του αντίπαλος, Αμπντούλά Αμπντούλά, τον κατηγορεί για νοθεία στις εκλογές ενώ και οι δύο δηλώνουν «νικητές». Ακόμα και οι κατοχικές δυνάμεις κατηγορούν τον πρώην εκλεκτό τους για διαφθορά και ανικανότητα να κάμψει την Αντίσταση και φοβούνται πως, αν συνεχιστεί μερικώς βδομάδες ακόμα η αντιπαράθεση για το αποτέλεσμα, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος επιπλέον αποσταθεροποίησης.

Το πολιτικό αδιέξοδο συμβαδίζει με την στρατιωτική αδυναμία των ΗΠΑ και των συμμάχων τους να τσακίσουν την Αντίσταση. Ο Ιούλιος και ο Αύγουστος ήταν οι μήνες με τους περισσότερους νεκρούς για τις ΗΠΑ και τη Βρετανία από το 2001. Μέσα στον Ιούλιο, μια μεγάλη επιχείρηση στην επαρχία της Χελμάντ έληξε με σοβαρές απώλειες για τις κατοχικές δυνάμεις χωρίς να καταφέρει να εξουδετερώσει τις δυνάμεις των Ταλιμπάν στην περιοχή. Ο πρώην αρχηγός του Βρετανικού στρατού ομολογεί ότι θα χρειαστούν 5 τουλάχιστον χρόνια σκληρών μαχών – χωρίς σίγουρο αποτέλεσμα, ο επόμενος αρχηγός δηλώνει ότι η Βρετανία μπορεί να χρειαστεί να παραμείνει στο Αφγανιστάν για τα επόμενα 30-40 χρόνια....

Μέσα στο προηγούμενο εξάμηνο αυξήθηκαν κατά 25% οι απώλειες μεταξύ των αμάχων στο Αφγανιστάν και ο πόλεμος απλώθηκε στο γειτονικό Πακιστάν. Ο Ομπάμα σκορπάει την φρίκη και το θάνατο και κλιμακώνει «τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» που ξεκίνησε ο Μπους, αυξάνοντας την αποστολή αμερικάνων στρα-

τιωτών από 32 σε 68 χιλιάδες μέχρι το τέλος του χρόνου. Ο διοικητής του αμερικάνικου στρατού στο Αφγανιστάν, στρατηγός Στάνλεϋ Μακ Κρούσταλ, ζητάει επιπλέον 45.000 αμερικάνους φαντάρους, 400.000 φαντάρους (από 100.000 που είναι σήμερα) για τον αφγανικό κυβερνητικό στρατό και δηλώνει: «Χάνουμε, με τις απώλειές μας στα πεδία των μαχών να αυξάνονται κατακόρυφα και με το κόστος του πολέμου να φτάνει τα 4 δις δολάρια το μήνα, έχουμε το πολύ έναν χρόνο μπροστά μας για να τα καταφέρουμε, πριν χαθεί η οποιαδήποτε δημόσια στήριξη για αυτόν τον πόλεμο μέσα στις ΗΠΑ ή το Αφγανιστάν».

Έχει κάθε λόγο να ανησυχεί! Το 54% μέσα στην Αμερική είναι πια ενάντια σ' αυτόν τον πόλεμο, στην Βρετανία το ποσοστό φτάνει το 69%. Στην Ελλάδα, που το αντιπολεμικό κίνημα παραμένει ένα δυνατό και πλειοψηφικό ρεύμα, δεν εφησυχάζουμε. Οι μάχες για να γυρίσει πίσω ο στρατός από το Αφγανιστάν (και το Κόσοβο και τη Σομαλία) είναι μπροστά μας.

Γιάννης Σηφακάκης

Ο Καραμανλής μαζί με τον Γενικό Γραμματέα του ΝΑΤΟ στο Μέγαρο Μαξίμου

Ενότητα απέναντι στη ρατσιστική κλιμάκωση

Ο Θανάσης Καμπαγιάννης
εξηγεί πώς και γιατί μπορούμε
και πρέπει να αντιμετωπίσουμε
τις νέες ρατσιστικές επιδέσεις.

Η ήττα της Νέας Δημοκρατίας στις Ευρωεκλογές της 7ης Ιούνη και η άνοδος του ΛΑ.Ο.Σ. άνοιξαν το δρόμο για τη μεγαλύτερη ρατσιστική εξόρμηση του ελληνικού κράτους τα τελευταία χρόνια: σκουπές στο κέντρο της Αθήνας και εκκένωση κτιρίων που κατοικούνται από μεταναστές, γκρέμισμα του καταυλισμού των προσφύγων στην Πάτρα, απελάσεις και αστυνομική βία, πολλές φορές με την ανοιχτή σύμπραξη «αγανακτισμένων πολιτών» και νεοναζί της Χρυσής Αυγής. Το σκηνικό συμπληρώνεται από τους νέους νόμους που ψήφισε η κυβέρνηση με τους οποίους καταργείται η διαδικασία δεύτερου βαθμού για την αίτηση ασύλου, θεσμοθετούνται τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και φυλάκισης μεταναστών μέχρι και δώδεκα μήνες, ορίζεται το καθεστώς του «επικίνδυνου για τη δημόσια ασφάλεια» μετανάστη, μόνο και μόνο αν εκκρεμεί σε βάρος του ποινική δίωξη για αδίκημα που τιμωρείται με ποινή άνω των τριών μηνών!

Απέναντι σε αυτή την κλιμάκωση των ρατσιστικών μέτρων, η δημιουργία της κίνησης «Ενωμένοι Ενάντια Στο Ρατσισμό Και Τη Φασιστική Απειλή» αποτελεί πολιτική πρωτοβουλία πρώτου μεγέθους. Την πρωτοβουλία για την ίδρυση της νέας κίνησης είχαν αγωνιστές και αγωνίστριες που πρωταγωνίστησαν το προηγούμενο διάστημα στις μάχες ενάντια στην κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας και στις επιθέσεις των καπιταλιστών. Η κίνηση έκανε την πρώτη της εμφάνιση σε ανοιχτή εκδήλωση τη Δευτέρα 13 Ιούλη στη Νομική, τέσσερις μέρες μετά τα εντυπωσιακά σε μέγεθος αντιρατσιστικά συλλαλητήρια της 9ης Ιούλη σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και σε άλλες μεγάλες πόλεις. Η κίνηση συλλέγει υπογραφές και οργανώνει τη δράση της με βάση μια πρώτη διακήρυξη (διαθέσιμη στο antiracismfascism.blogspot.com), επιδιώκει τη δημιουργία τοπικών αντιρατσιστι-

κών επιτροπών και λειτουργεί με ανοιχτή συντονιστική επιτροπή για τον κόσμο που επιθυμεί να εμπλακεί ενεργά στις δραστηριότητές της.

Χρειάζεται να ξεκαθαρίσουμε πως η ίδρυση της νέας αυτής αντιρατσιστικής κίνησης ήταν μια απολύτως απαραίτητη πρωτοβουλία. Η ήττα του ρατσισμού και του φασισμού είναι υπόθεση όλης της εργατικής τάξης και των συνδικάτων της, της νεολαίας και των συλλόγων της, όλων των δημοκρατικών μαζικών φορέων. Όμως, για να μπουν σε κίνηση όλες αυτές οι οργανωμένες δυνάμεις δεν αρκεί απλώς η επίκλησή τους. Χρειάζονται πολιτικές πρωτοβουλίες που να δώσουν και να κερδίσουν τη μάχη των επιχειρημάτων μέσα σε όλους τους χώρους, ξεκαθαρίζοντας τα μπερδέματα που υπάρχουν σε κόσμο που επιθυμεί την ήττα της γαλαζόμαυρης συγκυβέρνησης ΝΔ-ΛΑΟΣ, αλλά που δεν είναι πεισμένος αντιρατσιστής.

Η νέα πρωτοβουλία έρχεται ακόμη να ξεπεράσει διαχωρισμούς που είναι γνωστοί μέσα στο κίνημα, αλλά που δεν πρέπει να αποτελέσουν εμπόδιο στην κοινή δράση. Είναι από τις λιγοστές φορές που στην ίδια κίνηση συναντιούνται μέλη του ΣΥΝ και του ΣΥΡΙΖΑ, της αντικαπιταλι-

στικής αριστεράς και της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ που είναι αντίθετοι στην πολιτική «μηδενικής ανοχής στη λαθρομετανάστευση» του Γ. Παπανδρέου, πανεπιστημιακοί, άνθρωποι των τεχνών και εκπρόσωποι μεταναστευτικών κοινοτήτων. Οι άνθρωποι της Αριστεράς και των κινήματων δείχνουν τον δρόμο που πρέπει να βαδίσουν και οι ηγεσίες - ιδιαίτερα οι κοινοβουλευτικές και οι συνδικαλιστικές, χωρίς όμως να περιμένουν τότε οι ηγεσίες θα κάτσουν στο ίδιο τραπέζι.

Τέλος, η νέα πρωτοβουλία είναι σημαντική γιατί ενοποιεί όχι μόνο αγωνιστές από διαφορετικές πολιτικές αφηρητές, αλλά και αντιρατσιστές από διαφορετικές οπτικές και ευαισθησίες: από συνδικαλιστές που αντιλαμβάνονται τους μετανάστες ως τα ταξικά τους αδέρφια μέχρι ακτιβιστές μη κυβερνητικών οργανώσεων που μάχονται τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, όπως η ΑΡΣΙΣ. Και από αγωνιστές των δημοκρατικών δικαιωμάτων μέχρι κόσμο του αντιπολεμικού κινήματος που βλέπει την αντιρατσιστική ευαισθητοποίηση ως συνέχεια των μεγάλων αντιπολεμικών συλλαλητηρίων της 15 Φλεβάρη του 2003 ενάντια στην επέμβαση στο

Πέμπτη 30 Ιούλη: Ρατσιστική σκούπα στη Βεραντζέρου

Αντιρατσιστικό συλλαλητήριο 9 Ιουλίου στην Αθήνα

Ιράκ. Για να αναγκάσουμε την κυβέρνηση να μαζέψει τα ρατσιστικά μέτρα, πρέπει να οργανώσουμε μια τέτοιου τύπου ενότητα. Και η κίνηση «Ενωμένοι Ενάντια Στο Ρατσισμό Και Τη Φασιστική Απειλή» είναι ένα πρώτο δείγμα προς αυτή την κατεύθυνση που πρέπει να απλώσουμε τόσο κεντρικά όσο και τοπικά.

Μια συζήτηση με παρελθόν

Η συζήτηση για τους μετανάστες δεν ξεκινάει σήμερα. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, η Ελλάδα μετατρέπεται για πρώτη φορά από χώρα εξαγωγής μεταναστών σε χώρα εισαγωγής τους. Το πρώτο μεγάλο μεταναστευτικό κύμα έρχεται από την Αλβανία, με την πτώση της δικτατορίας του Χότζα και των διαδόχων του, αλλά και από τις υπόλοιπες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης μετά την κατάρρευση των σταλινικών καθεστώτων. Η

κυβέρνηση Μητσοτάκη ψηφίζει το 1991 τους πρώτους ρατσιστικούς νόμους, που εισάγουν στο ελληνικό λεξιλόγιο τον όρο «λαθρομετανάστης». Παρά τις εκατοντάδες χιλιάδες απελάσεις το μεταναστευτικό κύμα δεν κάμπτεται, όπως φαίνεται και από τα στοιχεία του Πίνακα 1 (απόδειξη ότι όσοι προτείνουν αστυνομικού τύπου μέτρα ενάντια στη μετανάστευση λένε συνειδητά ψέματα).

Χρειάστηκαν χρόνια αντιρατσιστικών αγώνων ενάντια στην κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας και στη συνέχεια σύγκρουση με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ (ο Παπαθεμελής ως Υπουργός Δημόσιας Τάξης κλιμάκωσε την πολιτική των απελάσεων), ώστε να φτάσουμε στην πρώτη νομοθεσία νομιμοποίησης του 1997. Τα συνδικάτα στην Ελλάδα δεν αποδέχτηκαν ποτέ πολιτικές «ποσοτώσεων» ή «εθνικής προτεραιότητας» (όπως το έκαναν για παρά-

δειγμα τα συνδικάτα στην Αυστρία, που έθεσαν ζήτημα προτεραιότητας στην εύρεση εργασίας για τους Αυστριακούς εργάτες, με αποτέλεσμα το δυνάμωμα των φαινομένων τύπου Χάιντερ). Η νομιμοποίηση έγινε έτσι αρκετά νωρίς - με την πολύχρονη προσπάθεια και οργανώσεις της επαναστατικής Αριστεράς όπως η ΟΣΕ - αίτημα του συνόλου των συνδικαλιστικών οργανώσεων της χώρας.

Όμως οι διαδικασίες νομιμοποίησης ήταν ένας μαραθώνιος εμποδίων για τους μετανάστες. Τόσο τα προεδρικά διατάγματα του 1997, όσο και οι νόμοι του 2001 και του 2005, έβαζαν πλήθος διαδικαστικών φραγμών για όσους έκαναν τα χαρτιά τους. Το ίδιο διάστημα και ανάλογα με τις πολιτικές εξελίξεις, η άρχουσα τάξη έπαιξε το ρατσιστικό χαρτί, όπως για παράδειγμα το 2000 όταν με εγκύκλιό του ο Αλέκος Παπαδόπουλος, υπουργός Υγείας της κυβέρνησης Σημίτη, επιχείρησε να εκδιώξει τους χωρίς χαρτιά μετανάστες από τα νοσοκομεία, ζητώντας από τους γιατρούς να καταδίδουν τους ασθενείς τους στην Αστυνομία. Τα συνδικάτα των γιατρών αρνήθηκαν να εφαρμόσουν την εγκύκλιο και την κατήργησαν στην πράξη.

Σήμερα, μετά τις τρεις «ευκαιρίες» νομιμοποίησης, ο πληθυσμός των μεταναστών στην Ελλάδα ανέρχεται σε περίπου 1 εκατομμύριο ανθρώπους, εκ των οποίων - σύμφωνα με την πιο έγκυρη μελέτη του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής - οι χωρίς χαρτιά μετανάστες ανέρχονται σε περίπου 200.000. Αξίζει να αναφερθεί ότι ένα κομμάτι των «αλλοδαπών» που ζουν στην Ελλάδα δεν είναι πια μετανάστες, αφού γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στη χώρα, στερούνται όμως πολιτικών δικαιωμάτων και ιθαγένειας. Για να έχουμε μία τάξη μεγέθους της ροής αυτού του πληθυσμού, οι αλλοδαποί μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (νηπιαγωγεία ως λύκεια) το έτος 2004-2005, σύμφωνα με στοιχεία της ίδιας έρευνας, έφταναν τους 115.000.

Οι μύθοι για τους μετανάστες

Ο δημόσιος λόγος για τους μετανάστες κυριαρχείται συχνά από τις πιο ξενοφοβικές και ρατσιστικές απόψεις (η παρουσία στελεχών του ΛΑΟΣ προμοτάρεται από τα ΜΜΕ σε εξοργιστικό βαθμό). Και η επιρροή αυτών των επιχειρημάτων φαίνεται ακόμα και σε κείνους που δεν αποδέχονται τον ξεστοπισμένο ρατσισμό της άκρας δεξιάς.

Μια άποψη που κυκλοφορεί είναι πως η

Πίνακας 1

Εκτιμήσεις μεταναστευτικών ροών 1991-2006, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας		
Έτος	Καθαρή εισροή μεταναστών	Πληθυσμός μεταναστών
1991	119.600	119.600
1992	94.500	214.200
1993	86.600	300.700
1994	78.100	378.900
1995	77.300	456.100
1996	71.000	527.100
1997	61.400	588.500
1998	54.800	643.300
1999	45.000	688.400
2000	29.300	717.700
2001	37.800	755.500
2002	38.000	793.500
2003	35.400	828.900
2004	41.400	870.300
2005 (κατ' εκτίμηση)	40.000	910.300
2006 (κατ' εκτίμηση)	40.000	950.300

Πίνακας 2

Η κατανομή των μεταναστών ανά Νομό (ενδεικτικά), ΕΣΥΕ, (2001)			
Νομός	Συνολικός πληθυσμός Νομού	Πληθυσμός μεταναστών Νομού	Ποσοστό των μεταναστών στο συνολικό πληθυσμό Νομού
Ν. Αθηνών	2.664.776	279.747	10,5%
Ν. Πειραιώς	541.504	40.586	7,5%
Ν. Ευβοίας	215.136	11.642	5,4%
Ν. Αργολίδας	105.770	9.733	9,2%
Ν. Αχαΐας	322.789	19.210	5,9%
Ν. Κορινθίας	154.624	14.157	9,1%
Ν. Λακωνίας	99.637	8.516	8,5%
Ν. Ζακύνθου	39.015	5.281	13,5%
Ν. Κέρκυρας	111.975	9.910	8,8%
Ν. Κεφαλληνίας	39.488	3.744	9,5%
Ν. Ιωαννίνων	170.239	8.598	5%
Ν. Μαγνησίας	206.995	13.448	6,5%
Ν. Θεσσαλονίκης	1.057.825	68.871	6,5%
Ν. Δωδεκανήσου	190.071	18.798	9,9%
Ν. Κυκλάδων	112.615	11.567	10,3%
Ν. Λασιθίου	76.319	7.255	9,5%
Ν. Ρεθύμνης	81.936	7.293	8,9%
Ν. Χανίων	150.387	13.289	8,8%

παρουσία των μεταναστών προκαλεί απόματα τον ρατσισμό του ντόπιου πληθυσμού, λόγω «ξενοφοβικών αντανακλαστικών». Τα υψηλά ποσοστά του ΛΑΟΣ στα μεγάλα αστικά κέντρα, λέει αυτό το επιχείρημα, οφείλονται στην ψηλή συγκέντρωση μεταναστών σε αυτά και στη «φυσιολογική» απόθεση των ντόπιων. Πρόκειται για μια απλουστευτική θεωρία, που μας εμποδίζει να καταλάβουμε τον τρόπο με τον οποίο δυναμώνουν οι ρατσιστικές ιδέες και τα κόμματα που τις προβάλλουν. Είναι μια θεωρία που δεν επιβεβαιώνεται και από τα εμπειρικά δεδομένα. Στον Πίνακα 2 βλέπουμε τη συγκέντρωση των μεταναστών ανά νομό σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, καθώς και το ποσοστό τους επί του συνόλου του τοπικού πληθυσμού. Τα νησιά του Ιονίου και των Κυκλάδων, τα Δωδεκάνησα, η Κρήτη, καθώς και επαρχιακές πόλεις με έντονο το αγροτικό στοιχείο έχουν ψηλή μεταναστευτική συγκέντρωση.

Και όμως στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις, τα ποσοστά του ΛΑΟΣ είναι συστηματικά χαμηλότερα από τον μέσο όρο των ποσοστών του, τόσο στις εκλογές του 2007 όσο και στις ευρωεκλογές του 2009. Στη Ζάκυνθο, που καταγράφει την ψηλότερη μεταναστευτική συγκέντρωση (13,5%), το ΛΑΟΣ πήρε 2,18% και 4,70% αντίστοιχα. Αντίθετα στη Θεσσαλονίκη, που το ποσοστό των μεταναστών είναι σύμφωνα με τα στοιχεία 6,5%,

το ΛΑΟΣ κατέγραψε το ψηλότερο πανελλαδικά ποσοστό του - 9,81% στην Α' Θεσσαλονίκης. Η πραγματικότητα λοιπόν είναι πιο σύνθετη από ό,τι την θέλει το «ξενοφοβικό» επιχείρημα. Η μεταναστευτική ροή, η ένταξή της στον τόπο υποδοχής, η δυναμική της τοπικής οικονομίας, η παρέμβαση των εργατικών οργανώσεων, οι πολιτικές παραδόσεις αλληλεπιδρούν και κρίνουν το δυνάμωμα ή όχι των ρατσιστικών ιδεών και των κομμάτων που τις προωθούν.

Μήπως όμως «δεν χωράμε άλλοι», όπως το θέλει ένα άλλο, συχνά χρησιμοποιούμενο επιχείρημα; Μια ματιά στα πληθυσμιακά δεδομένα είναι ικανή να δώσει απάντηση. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, η απογραφή του 2001 θα ήταν η πρώτη φορά που θα καταγραφόταν μείωση του πληθυσμού της Ελλάδας, αν δεν υπήρχε η ροή των μεταναστών. Ο ελληνικός πληθυσμός γερνάει, γεγονός που δημιουργεί πλήθος κοινωνικών προβλημάτων. Οι μετανάστες που έρχονται στην Ελλάδα προσφέρουν μια αναγκαία ένταση νεαρού πληθυσμού (Πίνακας 4). Και ακόμα και αν αποδεχόμασταν τη λογική που θέλει «τον καθένα στην πατρίδα του», ώστε να «απαλλαγούμε» από τους ξένους, το πρόβλημα του χώρου θα γινόταν μεγαλύτερο: σύμφωνα με τα στοιχεία του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού, υπάρχουν 7 εκατομμύρια Έλληνες έξω από την ελληνική επικράτεια (στους οποίους μάλιστα η κωβερνιση θέλει να δώσει δικαίωμα ψήφου). Πού θα «χωράγανε» όλοι αυτοί, αν όλες οι χώρες έδιωχναν τους ξένους υπηκόους τους;

Ανεργία, μεροκάματα, εγκληματικότητα

Όμως μήπως είναι αλήθεια ότι «οι ξένοι μας παίρνουν τις δουλειές» και «ορίζουν τα μεροκάματα»; Η αλήθεια είναι ότι όταν μιλάμε για μετανάστες μιλάμε για εργάτες,

στη συντριπτική τους πλειοψηφία. Είναι λοιπόν κάποιος εργάτης υπεύθυνος για τη δυστυχία κάποιων άλλων εργατών; Η απάντηση είναι όχι. Για την ανεργία και τα χαμηλά μεροκάματα φταίει αυτοί που έχουν το πάνω χέρι στην παραγωγή και την κοινωνία, δηλαδή οι καπιταλιστές. Αυτοί αποφασίζουν - με βάση τα κέρδη τους και μόνο - τι θα παραχθεί, πόσοι θα δουλέψουν και για ποια αμοιβή. Ειδικότερα όσον αφορά το πρόσφατο κύμα της μετανάστευσης, οι μετανάστες δεν μειώσαν αλλά αύξησαν τις διαθέσιμες δουλειές για τους ντόπιους εργάτες. Κάλυψαν θέσεις εργασίας που οι ντόπιοι δεν τις έκαναν (γιατί ήταν πολύ σκληρές και με πολύ χαμηλό μεροκάματο), τόνωσαν τη ζήτηση και αύξησαν τον παραγόμενο πλούτο με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν επιπλέον δουλειές. Σύμφωνα με μελέτη του Πανεπιστημίου Αθηνών, οι μετανάστες συνέβαλαν το 2004 στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) κατά 2,5% τουλάχιστον.

Όσο για τους μισθούς, η δυνατότητα των εργοδοτών να συμπιέζουν τα μεροκάματα των πιο ανειδίκευτων και ανοργάνωτων κομματιών δεν οφείλεται στους μετανάστες, αλλά στην παραιομία και τη μαύρη εργασία. Η νομιμοποίηση όλων των μεταναστών είναι αυτή που θα σταματήσει την πολιτική διαίρεσης των εργατών σε Έλληνες και «ξένους» και θα βάλει τέρμα στη μαύρη εργασία. Η λύση στο πρόβλημα της ανεργίας δεν θα προέλθει από τη μείωση του αριθμού των εργατών, αν δηλαδή οι γυναικείες γυρίσουν «στις κουζίνες τους», οι μετανάστες γυρίσουν στις χώρες τους, τα σύνορα σφραγιστούν απέναντι στους κατατρεγμένους που θα τα πολιορκούν και ούτω καθεξής, αλλά μέσα από την οργάνωση στους χώρους δουλειάς και τα συνδικάτα και από τους κοινούς ταξικούς αγώνες.

Το ίδιο ισχύει για την εγκληματικότητα. Τα ΜΜΕ δημιουργούν κλίμα υστερίας και ανασφάλειας, για το οποίο υποτίθεται

Πίνακας 3

Απογραφές πληθυσμού, ντόπιων και μεταναστών, ΕΣΥΕ			
Έτος	Σύνολο πληθυσμού	Αλλοδαποί υπήκοοι	Ποσοστό αλλοδαπών στο σύνολο
1971	8.768.641	92.568	1,05%
1981	9.740.417	171.424	1,76%
1991	10.259.900	167.276	1,65%
2001	10.964.080	797.093	7,27%

Πίνακας 4

Οι μεταβολές πληθυσμού ντόπιων και μεταναστών 1998-2007, ΕΣΥΕ		
Ηλικία	Ντόπιοι	Μετανάστες
0-14	-218.489	+51.837
15-19	-190.501	+15.498
20-24	-140.042	+16.833
25-29	-8.607	+30.034
30-34	-3.997	+40.900
35-39	+57.136	+42.017
40-44	+80.459	+29.309
45-49	+73.380	+26.447
50-54	+65.668	+18.747
55-59	+78.083	+8.103
60-64	-33.039	+7.106
65-69	-59.752	+1.842
70-75	+134.299	-12
75+	+246.182	+1.470
ΣΥΝΟΛΟ	+80.780	+290.131

Πίνακας 5

Αριθμός ατόμων που κατηγορήθηκαν επί 100.000 κατοίκων της ίδιας κατηγορίας πληθυσμού το 1929 στην πολιτεία της Ν. Υόρκης, στοιχεία της Wickersham Commission, επιτροπής για τη μελέτη της εγκληματικότητας στην Αμερική τη δεκαετία του '20. Πηγή: Ιός της Κυριακής, 21-03-1998											
ΑΔΙΚΗΜΑ	ΕΛΛΗΝΕΣ	ΙΤΑΛΟΙ	ΡΩΣΟΙ	ΠΟΛΩΝΟΙ	ΓΑΛΛΟΙ	ΛΙΘΟΥΑΝΟΙ	ΑΓΓΛΟΙ	ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΟΙ	ΟΥΓΓΡΟΙ	ΙΡΛΑΝΔΟΙ	ΓΕΡΜΑΝΟΙ
ΣΥΝΟΛΟ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ	779,5	344,0	189,0	173,3	141,1	135,5	125,1	121,1	120,7	91,7	86,9
ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΕΣ	116,4	9,7	3,4	5,4	2,8	14,3	2,5	6,3	-	1,4	1,4
ΒΙΑΣΜΟΙ	38,8	22,2	7,1	5,8	5,5	-	9,1	9,0	8,0	15,1	2,8
ΛΗΣΤΕΙΕΣ	28,2	23,7	8,1	10,1	11,1	-	9,1	3,6	8,0	6,4	3,1
ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ	232,7	95,5	44,8	62,0	27,7	35,7	21,7	19,0	28,5	22,1	19,3
ΔΙΑΡΡΗΣΕΙΣ	24,7	22,0	14,3	17,0	13,8	35,7	8,6	17,2	6,8	9,6	7,8
ΚΛΟΠΕΣ	102,3	35,9	51,3	28,5	38,7	7,1	28,3	22,6	34,1	11,3	17,3
ΟΠΛΟΚΑΤΟΧΗ	28,2	63,3	8,5	10,1	16,6	21,4	7,6	10,9	4,6	6,9	7,5
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ	7,1	11,1	5,1	3,6	8,3	7,1	4,5	0,9	8,0	2,3	3,6
ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	14,1	1,7	1,9	0,7	-	-	1,5	-	-	-	0,3
ΛΟΙΠΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ	162,3	30,7	24,6	15,2	5,5	7,1	14,1	8,1	6,8	55	8,1

Συγκέντρωση της κίνησης «Εναντία στο Ρατσισμό και τη Φασιστική Απειλή» στις 13 Ιούλη στη Νομική

ευθύνονται οι μετανάστες. Η αλήθεια είναι ότι οι μετανάστες ήταν πάντοτε θύματα τέτοιων ρατσιστικών ψεμάτων. Δεν υπάρχει στην ιστορία περίπτωση μεταναστευτικού πληθυσμού που να μην στοχοποιήθηκε ως φορέας εγκληματικότητας. Οι Έλληνες μετανάστες στην Αμερική υπήρξαν θύματα μιας τέτοιας επίθεσης (βλ. Πίνακα 5), έστω κι αν αυτή η ιστορική αλήθεια δεν αρέσει καθόλου στους σημερινούς «Ελληναράδες» διώκτες των μεταναστών. Αν πιστέψουμε τα στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ, η εγκληματικότητα στην Ελλάδα δεν γνωρίζει κάποια οργαδιαία ανάπτυξη ούτε είναι υψηλότερη από την αντίστοιχη σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Όσο για τα στοιχεία των συλληφθέντων «αλλοδαπών», δεν μπορούν να τεκμηριώσουν το ακριβές ποσοστό της συμμετοχής τους στο συνολικό έγκλημα, μιας και τα ποσοστά εξιχνίασής του είναι πολύ χαμηλά. Αυτό που μας δείχνουν τα νούμερα της ΕΛ.ΑΣ. είναι περισσότερο τον θεσμοθετημένο ρατσισμό των κατασταλτικών μηχανισμών που διώκουν ευκολότερα τους «ξένους» και λιγότερο την εγκληματική δράση.

Τα καθήκοντα μπροστά μας

Έχουμε μπροστά μας ένα φθινόπωρο τελικής αναμέτρησης με τη Νέα Δημοκρατία και σκληρής σύγκρουσης για να μην πληρώσουν οι εργαζόμενοι τα σπασμένα της οικονομικής κρίσης. Η μάχη ενάντια στο ρατσισμό θα είναι καθοριστική για το ποιο στρατόπεδο θα νικήσει.

Το πρώτο μέτωπο ενάντια στο ρατσισμό έχει να κάνει με το αίτημα της κατάργησης των νέων νόμων που ψήφισε η κυβέρνηση. Ζητάμε να καταργηθεί η έννοια του «επικίνδυνου για τη δημόσια ασφάλεια» και το νομικό απαράχαινο που θεμελιώνει σε βάρος των μεταναστών. Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης πρέπει να μείνουν στα χαρτιά και γι' αυτό χρειάζεται η κινητοποίηση των εργατικών συνδικάτων, των μεταναστευτικών κοινοτήτων, των τοπικών κοινωνιών με αντιρατσιστικές αιχμές. Η λύση για τους μετανάστες δεν είναι περισσότερες απελάσεις, αλλά ένα νέο κύμα νομιμοποίησης, χωρίς τα

ρατσιστικά εμπόδια που ύψωναν οι προηγούμενες «ευκαιρίες».

Για να νικήσουμε σε αυτά τα μέτωπα, πρέπει να κερδίσουμε στον δημόσιο διάλογο αναδεικνύοντας τους μετανάστες σαν αυτό που πραγματικά είναι: γυναίκες και άντρες που έφυγαν από τις χώρες τους όχι από επιλογή, αλλά από ανάγκη, κληνημένοι από πολέμους, ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, καταστροφές και δικτατορικά καθεστώτα. Οι άνθρωποι αυτοί δεν πρέπει να βρουν ερμητικά τείχη και συνοριοφύλακες πλησιάζοντας τα σύνορα της Ευρώπης, αλλά καταφύγιο και ελεύθερη πρόσβαση. Αυτός που μπορεί να τους απλώσει το χέρι δεν είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι κυβερνήσεις της που υπογράφουν ρατσιστικά σύμφων (όπως αυτό που πρότεινε ο Σαρκοζί στην ΕΕ και με ενθουσιασμό δέχτηκαν ο Καραμανλής και ο Μπερλουσκόνι), αλλά το εργατικό κίνημα.

Οι μετανάστες μπορούν να είναι πλούτος για μια χώρα. Στην Ελλάδα μπορούν να αναδειχτούν σε σημαντικό παράγοντα επίλυσης του ασφαλιστικού προβλήματος, αφού βοηθούν στους αργητικούς δημογραφικούς δείκτες, όπως το απέδειξε πρόσφατα μελέτη του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Μπορούν να είναι ακόμα πλούτος για το εργατικό κίνημα με τις εμπειρίες τους, όπως το έδειξε περίτρανα η περίπτωση της Βουλγάρης καθαριστριας Κωνσταντίνης Κούνεβα που αναδείχτηκε σε σύμβολο του αγώνα για τα εργατικά δικαιώματα στη χώρα μας. Θέλουμε οι επόμενοι Δεκέμβρηδες να έχουν πιο βαθιά την εμπειρία της Solidarnosc της Πολωνίας, των αγώνων κατά του Χότζα και του Μπερίσα στην Αλβανία, των εργατικών και δημοκρατικών αγώνων κατά του Μουσάραφ στο Πακιστάν, τις Φιλιππίνες, το Αφγανιστάν και αλλού. Οι μετανάστες και οι μετανάστες είναι τα ταξικά μας αδέρφια.

Μια πετυχημένη μάχη κατά του ρατσισμού θα βοηθήσει αποφασιστικά στην ήττα της Νέας Δημοκρατίας και στην απομόνωση του ΛΑΟΣ. Θα ξαναγυρίσει τους νεοναζί της Χρυσής Αυγής πίσω στους υπονόμους τους, κάτι που πρέπει να απο-

τελέσει ιδιαίτερο στόχο και πεδίο κινητοποίησης του αντιρατσιστικού και αντιφασιστικού κινήματος. Μέσα σ' αυτές τις μάχες, το κίνημα πρέπει να σπάσει τη συναίνεση της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ στα μέτρα της ΝΔ και του ΛΑΟΣ, με τον ίδιο τρόπο που το κίνημα για το άρθρο 16 είχε κατορθώσει να λυγίσει τη συναίνεση του ΠΑΣΟΚ στα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Όλοι οι αγωνιστές και οι αγωνίστριες του ΠΑΣΟΚ που διαφωνούν με την ηγεσία τους στο δόγμα της «μηδενικής ανοχής» έχουν θέση σ' αυτό το μέτωπο.

Τα επόμενα βήματα

Η κίνηση «Ενωμένοι Εναντία Στο Ρατσισμό Και Τη Φασιστική Απειλή» καλεί σε δημιουργία αντιρατσιστικών επιτροπών, βασιζόμενες στο ίδιο πλαίσιο ενότητας και πλατιάς κοινής δράσης με το οποίο συγκροτήθηκε. Σταθμός στη δράση των αντιρατσιστικών επιτροπών θα είναι η κινητοποίηση με αφορμή το Παγκόσμιο Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη που θα συνεδριάσει στην Αθήνα από τις 2 ως τις 5 Νοέμβρη. Είναι η τρίτη φορά που θα γίνει αυτή η φεέστα, μετά τις Βρυξέλλες και τη Μανίλα. Οι ίδιες κυβερνήσεις που βαπτίζουν τους μετανάστες «παράνομους» και παίρνουν ρατσιστικά μέτρα επιχειρούν να αποδείξουν την «αντιρατσιστική τους ευαισθησία» μιλώντας για τη «νόμιμη» μετανάστευση. Μάλιστα, η διακυβερνητική αυτή σύσκεψη υπό την αιγίδα του ΟΗΕ οργανώνει εκ των προτέρων την απόσπαση της συναίνεσης των μαζικών φορέων μέσα από την «Διάσκεψη της Κοινωνίας των Πολιτών» που θα συγληθεί στις 2-3 Νοέμβρη με ευθύνη του Ιδρύματος Ωνάση...

Έχουμε να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι μαζικοί φορείς, τα συνδικάτα, οι φοιτητικοί σύλλογοι και οι οργανώσεις που επιθυμούν ειλικρινά να δουν ένα τέλος στον ρατσιστικό κατήφορο της κυβέρνησης θα είναι όχι μέσα αλλά έξω από την Κυβερνητική Σύνοδο για να συζητήσουν, να διαδηλώσουν και να επιβάλλουν τα δικά τους αιτήματα.

Η μάχη ενάντια στο ρατσισμό θα μείνει, τέλος, στα μισά του δρόμου αν δεν συνδεθεί με τη μάχη ενάντια στις απολύσεις και τα κλεισίματα των εργοστασίων, ενάντια στις συνέπειες της οικονομικής κρίσης στις ζωές όλων των εργατριών και των εργατών. Η αντικαπιταλιστική Αριστερά μπορεί να αποτελέσει με τη δράση της το κόκκινο νήμα που θα ενώσει όλους αυτούς τους αγώνες και θα τους συνδέει με την επαναστατική προοπτική. ■

Η πρόκληση για το εργατικό κίνημα

Διανύουμε τη χρονιά που η οικονομική κρίση έκανε την εμφάνισή της με δραματικό τρόπο. Μπορεί να προσπαθούν οι από πάνω να μας πείσουν ότι τα χειρότερα τελείωσαν αλλά η αλήθεια παραμένει διαφορετική. Οι επιθέσεις των αφεντικών και των κυβερνήσεων για να φορτώσουν την κρίση στις πλάτες των εργατών θα ενταθούν το επόμενο διάστημα. Για το εργατικό κίνημα είναι κρίσιμο ζήτημα, το πώς θα αντιμετωπίσει από την δική του την μεριά αυτήν την οικονομική κρίση. Τι δυνατότητες έχει σήμερα να απαντήσει στις επιθέσεις των εργοδοτών και των κυβερνήσεων; Είναι δυνατότερο ή πιο αδύναμο από παλιότερα; Είναι έτοιμο για τις προκλήσεις της κρίσης;

Για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε αυτά τα ερωτήματα χρειάζεται να ξεκινήσουμε από τον πραγματικό συσχετισμό δυνάμεων. Μια δεκαετία τώρα, το εργατικό κίνημα δεν έχει επιτρέψει τις κυβερνήσεις να επιβάλλουν τις μεταρρυθμίσεις με τον τρόπο και το βάθος που ήθελε και είχε ανάγκη ο ελληνικός καπιταλισμός.

Ο Τάσος Αναστασιάδης εξετάζει τις αλλαγές μέσα στην εργατική τάξη και τα συνδικάτα και εξηγεί γιατί η οργάνωση στη βάση είναι το κλειδί το επόμενο διάστημα.

Η επίθεση του Σημίτη το 1998 στις ΔΕΚΟ έμεινε στα χαρτιά εξαιτίας των αντιδράσεων κύρια στην Ιονική και την Ολυμπιακή. Το ασφαλιστικό το 2001, πυροδότησε ένα απεργιακό ξέσπασμα που οδήγησε στην παραίτηση του Γιαννίτση και τον συμβιβασμό με τα συνδικάτα στον νόμο του Ρέππα ένα χρόνο μετά. Τα ίδια προβλήματα αντιμετώπισε και ο Καραμανλής. Την άνοιξη του 2005, η προδοτική συμφωνία που υπέγραψε η τότε ηγεσία της ΟΜΕ-ΟΤΕ με την κυβέρνηση για τους νεοπροσλαμβανόμενους, έκανε τον Αλογοσκούφη να ελπίζει ότι θα λειτουργούσε σαν οδηγός για όλες τις ΔΕΚΟ. Όμως η απεργία διαρκείας στις τράπεζες τίναξε στον αέρα αυτήν την προοπτική. Ξαναμπήκε μετά από πολλά

χρόνια στο οπλοστάσιο του εργατικού κινήματος η απεργία διαρκείας και η απεργιακή περιφρούρηση. Η απεργία κέρδισε την στήριξη και την αλληλεγγύη από τους εργαζόμενους στις ΔΕΚΟ και ανάγκασε την ΓΣΕΕ να κλέσει τρεις πανεργατικές απεργίες μέσα σε δύο μήνες. Ο δρόμος που είχε ανοίξει από την ΟΜΕ-ΟΤΕ για συμφωνίες με την κυβέρνηση, μπλοκαρίστηκε ξανά από τους απεργούς των τραπεζών.

Αντίστοιχα η επίθεση στο ασφαλιστικό το 2008 πυροδότησε ένα απεργιακό ξέσπασμα που κράτησε σχεδόν τρεις μήνες. Ο νόμος ψηφίστηκε αλλά όχι όπως θα ήθελαν τα επιτελεία της κυβέρνησης, γι' αυτό και επανέρχονται σήμερα για νέες επιθέσεις στα βαρέα και ανθυγιεινά,

19 Μάρτη 2008, Πανεργατική Απεργία ενάντια στο ασφαλιστικό

στις γυναίκες και στο Δημόσιο.

Από τις επιθέσεις που ήθελε η άρχουσα τάξη, οι περισσότερες ψηφίστηκαν. Αυτό σημαίνει ότι πέρασαν μια σειρά από μέτρα που χτύπησαν την εργατική τάξη και χειροτέρευσαν τα πράγματα, πχ οι ιδιωτικοποιήσεις σε ΟΤΕ και Ολυμπιακή, ασφαλιστικό κλπ. Όμως οι αντιδράσεις της εργατικής τάξης και οι συγκρούσεις που άνοιξαν, σήμαιναν ότι αρκετές φορές αυτές οι επιθέσεις είτε κατέληγαν σε συμβιβασμούς και για τις δύο πλευρές, είτε παρέμεναν ανενεργές. Γι' αυτό ακόμη και σήμερα, 10 χρόνια μετά τα κύματα «εκσυγχρονισμού» του Σημίτη και τις «μεταρρυθμίσεις» του Καραμανλή, οι «διαρθρωτικές αλλαγές» παραμένουν στόχος για την άρχουσα τάξη και τις κυβερνήσεις της.

Σε αυτή τη δεκαετία όμως δεν ήταν μόνο οι συνδικαλιστικοί αγώνες που καθόρισαν το κίνημα. Ήταν και οι πολιτικές μάχες. Οι εμπειρίες από την σύγκρουση με τον «εκσυγχρονισμό» του Σημίτη το '98, έσπασαν στα μυαλά ενός ολόκληρου κομματιού εργαζόμενων την άποψη ότι «δεν χρειαζόμαστε μαχητικό συνδικαλισμό και σύγκρουση με τους καπιταλιστές». Πολλοί αγωνιστές έσπασαν από τον έλεγχο της ΠΑΣΚΕ και κινούνταν προς τα αριστερά. Στο συνέδριο του ΕΚΑ το '98 κατεβαίνει ξεχωριστό ψηφοδέλτιο της ΠΑΣΚΕ. Ένα χρόνο μετά, στις ευρωεκλογές του '99 η αριστερά παίρνει αθροιστικά σχεδόν 25%, το μεγαλύτερο εκλογικό ποσοστό της αριστεράς από το '58. Στο αντιπολεμικό ξέσπασμα του 2003, δεκάδες χιλιάδες εργάτες συμμετείχαν στις απεργίες των συνδικάτων ενάντια στον πόλεμο. Χάρη σε αυτές τις εμπειρίες, πολιτικές και αγωνιστικές, έχουν διαμορφωθεί μέσα στους εργατικούς χώρους ολόκληρα κομμάτια που είναι προσανατολισμένα στην αντίσταση.

Αλλαγές

Τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν γίνει αλλαγές στην ίδια την εργατική τάξη. Κομμάτι των επιθέσεων ήταν η προώθηση των ελαστικών εργασιακών σχέσεων. Πολλοί βιάστηκαν να μιλήσουν για το τέλος της εργασίας και των συνδικάτων όπως τα ξέραμε και προσπαθούν να πείσουν ότι στη σημερινή περίοδο η εργατική τάξη είναι πλέον πιο αδύναμη.

Αυτές οι απόψεις κάνουν λάθος. Κατ' αρχήν, γιατί οι «ελαστικά» εργαζόμενοι δεν είναι εργαζόμενοι μιας χρήσης που η

Πανεργατική Απεργία στις 2 Απρίλη 2009

Χάρη σε αυτές τις εμπειρίες, πολιτικές και αγωνιστικές, έχουν διαμορφωθεί μέσα στους εργατικούς χώρους ολόκληρα κομμάτια που είναι προσανατολισμένα στην αντίσταση

εργοδοσία τους πετάει όποτε θέλει και άρα αδύναμοι οι ίδιοι να παλέψουν για το στιδήποτε. Το γεγονός και μόνο ότι υπάρχουν συμβασιούχοι 15 και 20 χρόνια στην ίδια δουλειά, σημαίνει ότι οι καπιταλιστές τους έχουν ανάγκη, δεν τους απολύουν κατά βούληση, αντίθετα τους εκμεταλλεύονται με χειρότερους όρους από τους υπόλοιπους εργαζόμενους. Εξίσου διογκωμένη είναι και η εικόνα για το πόσο κυριαρχούν οι ελαστικές σχέσεις εργασίας σήμερα, που η πραγματικότητα είναι ότι δεν ξεπερνάνε το 20% του εργατικού δυναμικού. Είναι μεγάλο ποσοστό αλλά απέχει από το να είναι η πλειοψηφία της εργατικής τάξης.

Όμως το πόσο λάθος είναι αυτές οι απόψεις το δείχνει και η ίδια η δράση των συμβασιούχων. Μέσα σε λιγότερο από

δύο χρόνια (από το 2003 μέχρι το 2005) φτιάχτηκαν πάνω από 150 σωματεία συμβασιούχων: από τους δήμους και τις ΔΕΚΟ μέχρι τις καθαριστριες των σχολείων και τους δασοφυροσβέστες. Και δεν ήταν μόνο οι συμβασιούχοι. Η δολοφονική απόπειρα σε βάρος της Κωνσταντίνας Κούνεβα έκανε γνωστή, με τραγικό τρόπο, τη μάχη που δίνουν εδώ και 5 χρόνια, γυναίκες στην πλειοψηφία τους, με μερική απασχόληση, στον ιδιωτικό τομέα απέναντι σε μια μαφιόζικη εργοδοσία. Την ίδια περίοδο σωματεία χιτζόνται παντού. Στις τράπεζες φτιάχνονται σωματεία σε δέκα μικρές τράπεζες. Το ίδιο συμβαίνει και στις εταιρίες υψηλής τεχνολογίας όπου μέσα στα τελευταία τρία χρόνια έχουν στηθεί σωματεία σε όλες σχεδόν τις επιχειρήσεις: στην ALTEC αμέσως μετά τις πανεργατικές του 2008, στη WIND, στη Vodafone, στη Forthnet. Νέοι στην πλειοψηφία τους εργαζόμενοι, οργανώνονται και προσπαθούν να στήσουν τα συνδικάτα τους απέναντι στην εργοδοσία, όπως έκαναν οι εργαζόμενοι στον Λαναρά στα Οινόφυτα που έφτιαξαν το σωματείο τους μέσα στη φωτιά της μάχης.

Αντίστοιχα είναι λάθος και οι απόψεις ότι οι μόνιμα εργαζόμενοι, είναι συμβιβασμένοι και ενσωματωμένοι. Το πόσο σαθρό είναι αυτό το επιχείρημα φάνηκε στην διάρκεια των κινητοποιήσεων για το ασφαλιστικό το 2008. Στην αιχμή του δόρατος όλης της εργατικής τάξης βρέθη-

καν με απεργία διαρκείας οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ, η «ελίτ» των τραπεζοϋπαλλήλων από την Τράπεζα της Ελλάδος και οι εργαζόμενοι στους Δήμους. «Ενσωματωμένοι» σύμφωνα με αυτή τη λογική εργαζόμενοι, για δύο μήνες έδιναν τη μάχη με την κυβέρνηση για να μην περάσει το ασφαλιστικό νομοσχέδιο.

Αυτή η εικόνα της εργατική τάξη σήμερα φάνηκε με τον πιο ανάγλυφο τρόπο στις πανεργατικές. Δίπλα δίπλα οι απεργοί της ΔΕΗ με τους έκτακτους του ΥΠΠΟ και οι εργάτριες από την βιοτεχνία Genesis με τους τραπεζοϋπαλλήλους. Στην πραγματικότητα, παρά τις αλλαγές, η εργατική τάξη παραμένει μια ενιαία δύναμη. Όχι μόνο τα παραδοσιακά της κομμάτια συνεχίζουν να δίνουν μάχες με την εργοδοσία και τις κυβερνήσεις αλλά αθροίζονται στις δυνάμεις της εργατικής τάξης και νέα κομμάτια εργαζόμενων που μπορεί να μην έχουν σταθερή σχέση εργασίας αλλά οργανώνονται και παλεύουν.

Γραφειοκρατικές ηγεσίες

Την ίδια περίοδο έχουν γίνει αλλαγές και στην ηγεσία των συνδικάτων. Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία έχει μετατοπιστεί προς τα δεξιά. Η αφετηρία αυτής της δεξιάς μετατόπισης ήταν η κυριαρχία των εκσυγχρονιστών στα συνδικάτα την περίοδο του Σημίτη. Την στιγμή που χιλιάδες εργάτες έρχονταν σε σύγκρουση με τις επιθέσεις του Σημίτη, η συνδικαλιστική ηγεσία προσπαθούσε να κρατήσει πίσω και να απομονώσει αυτές τις αντιστάσεις. Όμως αυτή η διαδικασία οδήγησε στο να ξεκοπεί από την διάθεση της βάσης και τα πολιτικά της προχωρήματα.

Παλιότερα οι συνδικαλιστικές ηγεσίες ήταν πολύ πιο κοντά στη βάση και τις διαθέσεις της. Το 1985 όταν οι εργαζόμενοι έδιναν την σύγκρουση με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, έφτασε ένα ολόκληρο κομμάτι της ΠΑΣΚΕ να διασπαστεί και μαζί με την Αριστερά να πάρει τον έλεγχο της πλειοψηφίας της ΓΣΕΕ. Σήμερα αυτό που κυριαρχεί είναι η συνεργασία στα συνδικάτα της ΠΑΣΚΕ με την ΔΑΚΕ που αποτυπώνει τη δεξιά μετατόπιση.

Αυτή η πορεία έχει σημαίνει ότι η γραφειοκρατία σε μεγάλο βαθμό έχει χάσει το δίκτυο της επικοινωνίας της με τη βάση των συνδικάτων. Ακόμη και σε έρευνα της ΓΣΕΕ, η πλειοψηφία των εργαζόμενων δηλώνει ότι μαθαίνει για τις απεργίες από τα ΜΜΕ και όχι από τις συνδικαλιστικές τους ηγεσίες. Η γραφειοκρα-

τία στηρίζεται όλο και περισσότερο στους μηχανισμούς, στα ΜΜΕ και στις διασυνδέσεις της. Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος με τον οποίο οργανώνει τις εκλογές στα συνδικάτα (σε αραϊά διαστήματα, με κοινοβουλευτικές διαδικασίες, χωρίς συνελεύσεις κλπ). Για να μπορεί να διατηρήσει τον έλεγχο, έχει προχωρήσει σε εκπαρθρωσεις στελεχών της, που προσπαθούσαν με κάποιο τρόπο να εκφράσουν τις αλλαγές στη μαχητικότητα και την διάθεση του κόσμου. Οι φωνές των μαχητικών εργατών πνίγονται από τους μηχανισμούς, οι παρατάξεις δεν μαζεύονται παρά μόνο σαν εκλογικοί μηχανισμοί και η κεντρική ηγεσία της ΠΑΣΚΕ αποφασίζει ερήμην της βάσης ακόμα και της δικής της παράταξης.

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία έχει σήμερα μεγαλύτερο έλεγχο στους μηχανισμούς των συνδικάτων και μικρότερο έλεγχο στον μαχητικό κόσμο μέσα στους χώρους δουλειάς

Αυτή η εικόνα δεν ισχύει μόνο για την ΠΑΣΚΕ. Ακόμη και στην αριστερά έχει γίνει δεξιά μετατόπιση. Στο παρελθόν η ΕΣΑΚ-Σ ήταν μια παράταξη που συσπείρωνε στις γραμμές της μεγάλο κομμάτι μαχητικών εργατών που συγκρούονταν με την ρεφορμιστική πολιτική της ΠΑΣΚΕ. Το '98 η αριστερά ήταν ο πόλος έλξης για τους μαχητικούς εργάτες που έσπαγαν από την ΠΑΣΚΕ και έδωσαν την πλειοψηφία στην ΕΣΑΚ-Σ στην ΕΑΣ και στον ΗΛΠΑΠ. Όμως γρήγορα χαράμισαν αυτή τη δυναμική. Σήμερα το ΠΑΜΕ δυσκολεύεται να συσπειρώσει τα μέλη του ΚΚΕ και η στάση του στην απεργία των δασκάλων το 2006 και τον Δεκέμβριο του 2008 λογοδοτεί σε αυτή τη δεξιά στροφή. Επίσης οι συνδικαλιστικές ηγεσίες του ΣΥΝ συνεργάζονται συστηματικά με ΠΑΣΚΕ-ΔΑΚΕ. Συνολικά η αριστερή πτέρυγα της γραφειοκρατίας δεν μπορεί να προσφέρει εναλλακτική προοπτική για τον κόσμο που συγκρούεται με τις καπιταλιστικές επιθέσεις.

Στον αντίποδα αυτής της εικόνας

υπάρχουν παραδείγματα για το πώς η αριστερά μπορεί να γίνει η δύναμη που κερδίζει και συσπειρώνει τα προχωρήματα της βάσης. Στην Ιντρακόμι, η αριστερά κατάφερε μετά από δεκαετίες εργοδοτικού ελέγχου του σωματείου να αλλάξει τους συσχετισμούς. Η Πρωτοβουλία Γένοβα έπαιξε τεράστιο ρόλο. Έδωσε τις πολιτικές μάχες, άνοιξε τα ζητήματα της παγκοσμιοποίησης, του πολέμου, οργάνωσε από τα κάτω τις πανεργατικές απεργίες και τα συλλαλητήρια, και βοήθησε τους μαχητικούς εργαζόμενους που έφτασαν να κάνουν το βήμα της σύγκρουσης με τις επιλογές της εργοδοσίας το χειμώνα του 2008. Έτσι έφτασε να εκφράζει το 25% στις εκλογές του σωματείου.

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία έχει σήμερα μεγαλύτερο έλεγχο στους μηχανισμούς των συνδικάτων και μικρότερο έλεγχο στον μαχητικό κόσμο μέσα στους χώρους δουλειάς. Οι εκκλήσεις για αυτοσυγκράτηση που παλιότερα θα ήταν αρκετές για να φρενάρουν έναν αγώνα σήμερα είναι πιο αδύναμες. Όμως ταυτόχρονα το χτίσιμο της αυτοπεποίθησης της βάσης για να φτάσει στο ξεπέρασμα των μηχανισμών και των εμποδίων της γραφειοκρατίας είναι μια ολόκληρη διαδικασία. Η καταγγελία της γραφειοκρατίας δεν φτάνει για να ανοίξει τις ρωγμές. Γι' αυτό και είναι κεντρικό ζήτημα το να μπορέσει να βρει τρόπους έκφρασης, οργάνωσης και δράσης το μαχητικό κομμάτι των εργαζόμενων στα συνδικάτα.

Στην Ελλάδα το εργατικό κίνημα έχει πλούσια παράδοση στους αγώνες από τα κάτω. Η ίδια η μεταπολίτευση ήταν μια τέτοια διαδικασία. Οι πρώτες απεργίες αμέσως μετά την πτώση της χούντας ξεκίνησαν από τα κάτω και έτσι συνεχίστηκαν, χτίζοντας σωματεία, κερδίζοντας δημοκρατικά δικαιώματα, κατακτώντας αυξήσεις και συνθήκες δουλειάς που του είχε στερήσει η επταετία.

Το ίδιο συνέβη το '85-'86 με την μαζική ανταρσία ενάντια στο σταθεροποιητικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ. Οι καθηγητές των σχολείων, προχώρησαν σε απεργία διαρκείας την άνοιξη και το καλοκαίρι του '88 μέσα στις εξετάσεις, βάζοντας στο περιθώριο την συμβιβαστική ηγεσία της ΟΛΜΕ και εκλέγοντας κεντρική απεργιακή επιτροπή. Αυτή η απεργία κέρδισε αυξήσεις που ξεπερνούσαν το 25%.

Το '90-'93 ήταν η βάση των συνδικάτων που έβγαίνε στους δρόμους ενάντια στις επιθέσεις της κυβέρνησης του Μητσοτάκη. Ήταν αυτός ο κόσμος που κέρδισε επάξια από τις δεξιοφυλλιάδες το τίτλο

"σταμουλοκολλάδες" σαν συνώνυμο του μαχητικού εργάτη.

Πιο πρόσφατα η απεργία των δασκάλων το 2006 έδειξε ξανά την δύναμη της βάσης. Η ηγεσία της ΔΟΕ υπολόγιζε σε μια διαμαρτυρία λίγων ημερών. Όμως μετατράπηκε, από την δύναμη, την συμμετοχή και την μαζικότητα της βάσης, σε μια εξέγερση που κράτησε 2 μήνες. Η παρουσία των Παρεμβάσεων σήμαινε ότι το κάλεσμα για απεργία πήρε σάρκα και οστά σε δεκάδες συλλόγους σε όλη την Ελλάδα και εξασφάλισε ότι η απεργία διαρκείας έγινε πυρκαγιά, με τεράστια συλλαλητήρια και κινητές απεργιακές φρουρές.

Ξανά το 2008 στην μάχη του ασφαλιστικού. Οι απεργίες διαρκείας στην ΔΕΗ, τους Δήμους και την Τράπεζα της Ελλάδος ήταν αποτέλεσμα της δυναμικής της. Στην Τράπεζα της Ελλάδος, εκατοντάδες τραπεζοϋπάλληλοι ήταν κάθε μέρα περιφρούρηση έξω από το κεντρικό κτίριο της τράπεζας επιβάλλοντας όχι μόνο ότι δεν θα δούλευε τίποτα, αλλά και ότι οι συνδικαλιστές ήταν κάθε στιγμή γύρω από ένα κλοιό απεργών που δεν τους άφηνε περιθώρια να υπαναχωρήσουν.

Το σύνθημα «Δεν θα πληρώσουμε εμείς για την κρίση τους» πρέπει και μπορεί να γίνει λάβαρο μαχητικής ενότητας σε όλους τους εργατικούς χώρους

Τα Νοσοκομεία με την σειρά τους το 2008-2009 πήραν τη σκυτάλη. Όταν η ηγεσία της ΟΕΝΓΕ αγνόησε τις διαθέσεις των γιατρών και συμφώνησε με τον Αβραμόπουλο να υπογράψει μια συλλογική σύμβαση της ντροπής, ένα κύμα επισχέσεων εργασίας, κινητοποιήσεων και απεργιών ξεδιπλώθηκε σε όλα τα νοσοκομεία. Η παρουσία οργανωμένων δυνάμεων στη βάση των γιατρών (ΑΡΣΙ, Νυστέρι) έδωσε την δυνατότητα να οργανωθεί και να προχωρήσει αυτή η έκρηξη. Οι απεργιοί γιατροί έβγαλαν δική τους διαπραγματευτική ομάδα που έκανε τις συνομιλίες με το υπουργείο. Κατάφεραν τελικά να κερδίσουν αυξήσεις δραματικά

μεγαλύτερες από αυτές που ήταν διαθεμιμένο να δώσει το υπουργείο και να αποδεχτεί η ΟΕΝΓΕ.

Μπορεί σε όλες τις περιπτώσεις να μην κατάφεραν να φτάσουν στη νίκη αυτές οι εκρήξεις. Όμως σε όσα σημεία υπήρχαν δυνατά και διαμορφωμένα αριστερά δίκτυα της βάσης, μπόρεσαν να βοηθήσουν αυτές τις ανταρσίες να ξεδιπλωθούν και σε κάποιες περιπτώσεις να φτάσουν στην νίκη. Γι' αυτό και το επόμενο διάστημα αποκτάει τεράστια σημασία η οργάνωση από τα κάτω μέσα σε όλους τους χώρους δουλειάς. Πάνω σε αυτό το στοίχημα βρίσκεται η ελπίδα για να μπορέσει το εργατικό κίνημα να δώσει νικηφόρα την απάντηση απέναντι στις επιθέσεις που φέρνει η κρίση.

Η «Επιτροπή ενάντια στις απολύσεις» μπορεί να παίξει ρόλο και να βοηθήσει σε αυτήν την κατεύθυνση. Στις συνθήκες της κρίσης, είδαμε εργάτες σε μια σειρά από επιχειρήσεις που βγήκαν στη σύγκρουση με την κυβέρνηση και την εργοδοσία για να μην περάσουν οι απολύσεις και για το δικαίωμα στη δουλειά.

Αλληλεγγύη

Για να μην χαθούν αυτές οι μάχες χρειάζεται η αλληλεγγύη από όλους τους εργαζόμενους. Αλληλεγγύη δεν σημαίνει φιλανθρωπία. Αλληλεγγύη σημαίνει να στηρίζεις ένα κομμάτι της τάξης που δίνει τη μάχη γιατί η δική του νίκη θα είναι νίκη για όλο το εργατικό κίνημα. Σημαίνει να μπορείς να δείχνεις στη πράξη ότι απέναντι σε όλους αυτούς που λένε ότι ο κόσμος ενδιαφέρεται μόνο για τον δικό του χώρο η αλήθεια είναι διαφορετική, να φέρνεις τις εμπειρίες από την μία μάχη στην επόμενη: στο πώς οργανώνεται ένας αγώνας, στην ανάγκη για απεργιακό ταμείο, την σημασία της κατάληψης. Να μπορείς να γενικεύεις από τον κάθε επιμέρους αγώνα στα συνολικά αιτήματα για την εργατική τάξη, όπως κρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση και νομοθετική απαγόρευση των απολύσεων.

«Η Επιτροπή ενάντια στις απολύσεις» ξεκίνησε πατώντας πάνω σε αυτήν την ανάγκη. Η αφορμή ήταν οι εργάτες του Λαναρά που έδιναν την μάχη μόνοι τους. Στους λίγους μήνες ζωής που έχει, η Επιτροπή προσπάθησε να στηρίξει τους εργαζόμενους στον Λαναρά και τον Ελεύθερο Τύπο. Έχει κάνει βήματα αλλά έχει πολλές μάχες να δώσει μπροστά της, για να συσπειρώσει ευρύτερα κομμάτια εργαζόμενων και να απλώσει

τη δράση της σε περισσότερους χώρους σε όλη την Ελλάδα.

Σήμερα ο συντονισμός ανάμεσα στα διάφορα κομμάτια που δίνουν αυτές τις μάχες είναι περισσότερο αναγκαίος από ποτέ. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες των πιο πολλών ομοσπονδιών και της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ αποφεύγουν αυτό το καθήκον. Φοβούνται ότι ο συντονισμός βάζει πιέσεις για πολιτική γενίκευση και για κλιμάκωση της δράσης. Γιατί όταν κάποιος χώρος έρχονται και παλεύουν μαζί, παύει να παλεύει ο καθένας για το «δικό του» μόνο πρόβλημα. Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται η εργατική σύσκεψη που παίρνει την πρωτοβουλία να πραγματοποιήσει στις 18 του Οκτώβρη η «Επιτροπή ενάντια στις απολύσεις». Για να φέρει δίπλα δίπλα τα διάφορα κομμάτια των εργατών που συγκρούονται αλλά παραμένουν χωριστά. Να μπολιάσει όλους τους χώρους με το πνεύμα της ανταρσίας. Να ανταλλάξουν εμπειρίες και να πάρουν κοινές πρωτοβουλίες.

Η αντικαπιταλιστική Αριστερά έχει να παίξει πολύτιμο ρόλο σε όλη αυτή την προσπάθεια για το δυνάμωμα του από τα κάτω. Να φέρει την αντικαπιταλιστική πολιτική στις συνδικαλιστικές μάχες που δίνουν οι εργαζόμενοι. Αυτή η ανάγκη της πολιτικής γενίκευσης ξεχειλίζει σε όλους τους χώρους. Στον Σκαραμαγκά για να ξανακρατικοποιηθεί το ναυπηγείο, όπως ζήτηνε εργαζόμενοι από το τροχαίο υλικό, το να πάρουν οι εργαζόμενοι στα χέρια τους τον Ελεύθερο Τύπο όπως πρόβαλαν οι Financial Crimes, να δουλέψουμε εμείς τα εργοστάσια όπως λένε οι εργάτες του Λαναρά. Όλα αυτά τα σκιρτήματα δεν είναι συνδικαλιστικές προτάσεις. Είναι πολιτικά αιτήματα που η αντικαπιταλιστική αριστερά μέσα στους αγώνες μπορεί να τα συνολικοποιήσει και να τους δώσει προοπτική.

Παράλληλα, δεν είναι μόνο οι αγώνες ενάντια στα κλεισίματα και τις απολύσεις στον ιδιωτικό τομέα. Η αντίσταση στις περικοπές και τις ιδιωτικοποιήσεις στο δημόσιο αναδεικνύεται σε κεντρικό μέτωπο το επόμενο διάστημα. Το σύνθημα «Δεν θα πληρώσουμε εμείς για την κρίση τους» πρέπει και μπορεί να γίνει λάβαρο μαχητικής ενότητας στα σχολεία, στα νοσοκομεία, στους δήμους.

Έτσι μπορούμε να ανοίξουμε έναν άλλο δρόμο για να απαντήσουμε το εργατικό κίνημα στην κρίση, αλλά και έναν άλλο δρόμο συνολικά για όλη την κοινωνία. ■

Το κύμα διαδηλώσεων που ξέσπασε στο Ιράν μετά τις πρόσφατες προεδρικές εκλογές της 12ης Ιούνη είναι η σημαντικότερη κοινωνική έκρηξη στη χώρα μετά την επανάσταση του 1979. Αφορμή υπήρξε η ανακοίνωση του εκλογικού αποτελέσματος που έφερε τον Αχμαντιντζάντ νικητή από τον πρώτο γύρο με περισσότερο από 62%. Υποψήφιοι της αντιπολίτευσης κατήγγειλαν νοθεία και μέσα σε λίγη ώρα οργανώθηκαν οι πρώτες κινητοποιήσεις. Τις επόμενες μέρες περισσότεροι από τρία εκατομμύρια άνθρωποι βρέθηκαν στους δρόμους της Τεχεράνης. Η 27χρονη Νέντα Σολτάν που δολοφονήθηκε στις 20 Ιούνη έγινε σύμβολο της ηρωικότητας του κινήματος, όμως συνολικά οι νεκροί υπολογίζονται περισσότεροι από 100. Οι κηδείες έδιναν αφορμή για νέες διαδηλώσεις ενώ τα ιρανικά σώματα ασφαλείας οργάνωναν επιθέσεις ακόμη και μέσα στα νεκροταφεία. Μέχρι τις 6 Αυγούστου, οπότε ο Αχμαντιντζάντ ορκίστηκε πρόεδρος για δεύτερη φορά, είχαν μεσολαβήσει εκατοντάδες διαδηλώσεις σε όλες τις πόλεις, άγρια καταστολή και τεράστιες συγκρούσεις με την αστυνομία και τα παραστρατιωτικά σώματα. Αυτός ο πρώτος κύκλος κάθε άλλο παρά έκλεισε την κρίση στο Ιράν. Μέσα στον ίδιο τον κρατικό μηχανισμό, το ρήγμα ανάμεσα στους υποστηρικτές του Αχμαντιντζάντ και τους αντιπάλους του, θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε καινούργιες αναμετρήσεις.

Οι ταμπέλες που χρησιμοποιούνται συνήθως για το Ιράν μπερδεύουν περισσότερο από ό,τι βοηθάνε για να καταλάβουμε τι συμβαίνει. Το Ιράν δεν είναι ενιαίο “καθεστώς”, ούτε απλώς “Θεοκρατία”. Αντίθετα, η αντιπαλότητα συμφερόντων μεταξύ των διαφορετικών ομαδο-

Τρία εκατομμύρια διαδηλωτές βγήκαν στους δρόμους της Τεχεράνης και των άλλων πόλεων. Αυτό το κίνημα είναι η ελπίδα των εργατών, των γυναικών, των καταπιεσμένων και πρέπει να το προστατεύσουμε από τις πολεμικές απειλές ΗΠΑ, ΝΑΤΟ, Ισραήλ. Ο Νίκος Λούντος δίνει την εικόνα.

ποιήσεων στην πολιτική ζωή αλλά και στην ιεραρχία του κλήρου βρίσκεται στην καρδιά των εξελίξεων. Ούτε ο διαχωρισμός “μεταρρυθμιστές” έναντι “συντηρητικών” ή “κοσμικών” έναντι “φανατικών ισλαμιστών” βοηθά στην αποτύπωση της διαμάχης. Ας σκεφτούμε μόνο ότι ο Μουσαβί, ο υποψήφιος των “μεταρρυθμιστών” ήταν πρωθυπουργός του Ιράν σχεδόν σε όλη τη δεκαετία του '80, υπό τον Αγιατολάχ Χομεϊνί, στα σκληρά χρόνια του πολέμου με το Ιράκ. Ο Ραφσαντζάνι, που χρεώνεται πλέον στους “μεταρρυθμιστές” ήταν πρόεδρος της Βουλής την ίδια περίοδο και στη συνέχεια πρόεδρος της χώρας. Αυτοί οι πολιτικοί δεν είναι λιγότερο “καθεστωτικοί” από τον Αχμαντιντζάντ. Το κίνημα στο Ιράν συνδέθηκε κάποιες στιγμές με την πτέρυγα των “μεταρρυθμιστών”, αλλά οι εργάτες και οι εργάτριες, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που αγωνίζονται είναι κάτι πολύ περισσότερο από οπαδοί του ενός ή του άλλου “μεταρρυθμιστή”.

Ένα δεύτερο λάθος που πρέπει κανείς να αποφύγει είναι να δει τα γεγονότα μόνο με βάση την αφορμή της εκλογικής νοθείας. Χρειάζεται να δούμε την έκρηξη ως αποτέλεσμα δύο πιο

μακροπρόθεσμων διαδικασιών: της διάσπασης στο εσωτερικό της ιρανικής ηγεσίας από τη μια μεριά και της ανόδου των κινημάτων αντίστασης από την άλλη.

Οι στρατηγικές διαφορές ανάμεσα σε πτέρυγες της άρχουσας τάξης έχουν τις ρίζες τους στην επανάσταση του '79. Ο Αγιατολάχ Χομεϊνί πήρε την ηγεσία της χώρας το Γενάρη του '79, όμως το νέο καθεστώς σταθεροποιήθηκε την επόμενη χρονιά. Για να το καταφέρει αυτό κινήθηκε σε δύο κατευθύνσεις. Από τη μια μεριά προχώρησε σε καταστολή των πιο ζωντανών τμημάτων της επανάστασης, του εργατικού κινήματος και των γυναικών, απομονώνοντας παράλληλα την Αριστερά. Από την άλλη, το ισλαμικό καθεστώς ριζοσπαστικοποιήθηκε, καταφέροντας να γίνει πόλος συσπείρωσης των πολύ φτωχών στρωμάτων της πόλης, αλλά και μεγάλου μέρους των αντι-ιμπεριαλιστών φοιτητών. Η υποστήριξη του Χομεϊνί στην κατάληψη της αμερικάνικης πρεσβείας στην Τεχεράνη, που οδήγησε σε τελική ρήξη με τις ΗΠΑ, ήταν η συμβολική κορύφωση αυτών των επιλογών.

Σόπας

Η ισλαμιστική πτέρυγα του Χομεϊνί ήταν μία μόνο από τις εκφάνσεις της επανάστασης. Αρχικά, κοινωνική βάση του

Διαδηλωτές στην Τεχεράνη μετά τη νοθεία στις εκλογές

χομεινισμού ήταν οι έμποροι του παζαριού που έβλεπαν τον εαυτό τους να συντρίβεται από τον τρόπο με τον οποίο το καθεστώς του Σάχη προωθούσε τον εκσυγχρονισμό της χώρας. Όπως παρατηρούσε κάποιος πριν από την επανάσταση: *“Με τον ερχομό του εργοστασίου της Pepsi Cola, όλα τα εργατήρια λεμονάδας εξαφανίστηκαν. Με την αύξηση των εργοστασίων που παρήγαγαν αγαθά για το σπίτι, οι επιπλάδες και οι άλλοι μάστορες έλλεισαν. Με την ίδρυση υποδηματοβιομηχανίας, όλοι οι παπουτσήδες έχασαν τη δουλειά τους”*. Όμως, το '79 ήταν κάτι πολύ περισσότερο.

Με την πτώση του Σάχη, τα παλιά αφεντικά και πολλά στελέχη του κράτους εγκατέλειψαν τη χώρα. Οι εργάτες επέστρεψαν στη δουλειά τους νιώθοντας ότι πλέον η χώρα τους ανήκει. Πήραν στα χέρια τους την παραγωγή οργανώνοντας συμβούλια (Σόρας, στην περσική γλώσσα) σχεδόν σε κάθε χώρο δουλειάς. Οι ίδιοι οι εργάτες αποφάσιζαν να ξαναπροσλάβουν όσους είχαν διωχθεί, να πετάξουν έξω τους χαφιέδες, να κάνουν αλλαγές στην παραγωγή. Το Σόρα της General Motors αποφάσισε να παράγει περισσότερα λεωφορεία παρά ιδιωτικά αυτοκίνητα. Ιδρύθηκαν παιδικοί σταθμοί μέσα στα μεγάλα εργοστάσια για να απαλλαγούν οι εργάτριες από το πρόσθετο βάρος των παιδιών. Το κίνημα των Σόρας απλώθηκε παντού και έδωσε παράδειγμα για το πώς μπορεί να οργανωθεί η κοινωνία σε μια πολύ διαφορετική βάση, με δημοκρατία από τα κάτω. Άστεγοι έκαναν κατάληψη σε πολυτελείς βίλες και σε ξενοδοχεία, οργανώμενοι σε αυτοδιαχειριζόμενα σόρας. Γειτονιές, ακόμη και ολόκληρες πόλεις, οργανώθηκαν με παρόμοιο δημοκρατικό τρόπο.

Η Αριστερά ήταν παρούσα στο κίνημα των Σόρας, αλλά ο δρόμος που ακολούθησε ήταν αυτοκτονικός. Η παράδοση του σταλινισμού, είτε στη φιλο-σοβιετική του εκδοχή με το κόμμα Τουντέχ, είτε στις πιο μαχητικές μοιζιές εκδοχές, των Φενταγίν ή των Μουτζαχεντίν του Λαού, δεν άφηνε ούτε περιθώριο σκέψης ότι τα Σόρας μπορούσαν να πάρουν τον έλεγχο ολόκληρης της κοινωνίας. Η θεωρία των σταδίων και της εξάρτησης επέβαλε ότι το μέλλον του Ιράν έπρεπε να είναι η απεξάρτηση και η δημοκρατία, όχι ο σοσιαλισμός. Δεν έγιναν προσπάθειες τα Σόρας να συντονιστούν μεταξύ τους, να μετατραπούν σε σοβιέτ που παίρνουν τον έλεγχο της χώρας και της πολιτικής.

Αυτό το κενό κάλυψε ο Χομεινί, κάνοντας πολύ επιτυχημένους ελιγμούς. Ξεκινώντας μια εκστρατεία ενάντια στους λακέδες του Σάχη και κλιμακώνοντας παράλληλα τη ρητορεία ενάντια στους ιμπεριαλιστές έβαλε σχεδόν όλη την Αριστερά να τον στηρίζει ως αναμφισβήτητη ηγεσία της Επανάστασης. Ταυτόχρονα έκανε άνοιγμα στα πολύ φτωχά στρώματα της πόλης, προσφέροντας ανακούφιση αλλά και δυνατότητες οργάνωσης μέσα από σώματα όπως οι “Φρουροί της Επανάστασης”. Όποιοι διαφωνούσε με την ισλαμική κατεύθυνση της επανάστασης κηρύσσονταν πράκτορας του ιμπεριαλισμού και οι Φρουροί της Επανάστασης αναλάμβαναν την καταστολή. Τα εργατικά σόρας και οι γυναικείες οργανώσεις δέχθηκαν επίθεση μέχρι διάλυσης, ενώ η Αριστερά σιωπούσε. Το Κομμουνιστικό Κόμμα Τουντέχ πήρε ενεργό μέρος στην εκστρατεία κατά των σόρας, βρίσκοντας ευκαιρία να χτυπήσει την επαναστατική Αριστερά.

Το νέο καθεστώς είχε από την αρχή να

διαχειριστεί δύο κληρονομίες. Ήταν ταυτόχρονα και κομμάτι της επανάστασης αλλά και ο νεκροθάφτης της. Είχε καταφέρει να γίνει ο εκφραστής των “μοσταφαζίν”, των “καταφρονεμένων”, στρέφοντας ένα μέρος από τον πλούτο της χώρας προς όφελος των πολύ φτωχών. Ενώ παράλληλα προσπαθούσε να ξαναβάλει μπρος την παραγωγή, μεγιστοποιώντας τα κέρδη προς όφελος της νέας άρχουσας τάξης.

Μια ακόμη αντίφαση είχε να κάνει με τη διάσταση ανάμεσα στην ιδεολογία και την πραγματικότητα. Το καθεστώς είχε καταφέρει να συσπειρώσει μικροαστούς, κομμάτι του κλήρου, φοιτητές και φτωχούς στη βάση μιας ισλαμικής λύσης στα προβλήματα της ανάπτυξης του καπιταλισμού. Άτοκα δάνεια, δικαιοσύνη, προστασία των αδύναμων, ενίσχυση της οικογένειας και των παραδόσεων, σύγκρουση με τις πολυεθνικές και τους ιμπεριαλιστές. Πόσα από όλα αυτά μπορούσαν να συνδυαστούν με τις πραγματικές ανάγκες της συσσώρευσης κεφαλαίου;

Η κληρονομιά του πολέμου

Ο πόλεμος με το Ιράκ που ξεκίνησε στα τέλη του 1980 και κράτησε οχτώ χρόνια τίνανε όλους τους σχεδιασμούς στον αέρα. Ο Σαντάμ εισέβαλε στο Ιράν, με την υποστήριξη των Αμερικανών, δίνοντας την ευκαιρία στο καθεστώς να τελειώσει μια και καλή με την αριστερή αντιπολίτευση. Όμως, σε λίγο οι πολεμικές ανάγκες θα έφεραν τα πάνω κάτω. Υπήρχε ολόένα και μεγαλύτερη ανάγκη για γυναικεία εργατικά χέρια και για γυναικεία συμμετοχή στον πόλεμο. Ο αρχικός στόχος για επιστροφή της γυναίκας στο σπίτι ξεχάστηκε.¹ Το 1984 ο Χομεινί αναγκάστηκε επίσημα να αναρτήσει τον εαυτό του καλώντας τις γυναίκες σε συμμετοχή στην οικονομική ζωή. Όσο και να προσπαθούσαν να κρατήσουν την γυναικεία εργασία χωριστά από την ανδρική, το αποτέλεσμα ήταν ακόμη μεγαλύτερη ανάγκη για εργάτριες. Σχολεία θηλέων σήμαινε μεγαλύτερη ανάγκη για δασκάλες και αυτό με τη σειρά του περισσότερες φοιτήτριες. Σήμερα ο γυναικείος πληθυσμός στα Πανεπιστήμια είναι σχεδόν 60%.

Στη βιομηχανία, οι αντιπαραθέσεις ήταν ακόμη πιο πεισιτικές. Οι πολυεθνικές μπορεί να έφυγαν, αλλά η ανάγκη για τεχνολογία και για υλικά συνεχιζόταν. Το πρόβλημα λυνόταν με εισαγωγή ενδιάμεσων υλικών (π.χ. εξαρτήματα) από ευρωπαϊκές βιομηχανίες που βαφτί-

ζωντανά. Όμως οι περιορισμοί συνέχιζαν να προκαλούν προβλήματα. Το 1989 θεωρείται έτος καμπίς. Ο Χομενί πέθανε τον Ιούνιο και το ρόλο του Ανότατου ηγέτη ανέλαβε ο Χαμενεί, ο οποίος άφησε την προεδρία της χώρας στον Ραφσαντζανί. Το δίδυμο πήρε αποστάσεις από τις υποχρεώσεις προς τους “καταφρονεμένους”, με τον Ραφσαντζανί να ζητάει από τους πλούσιους να σταματήσουν να ντρέπονται για την περιουσία τους. Το χρηματιστήριο ξανάνοιξε και ξεκίνησε ένας κύκλος ιδιωτικοποιήσεων. Η ιρανική αυτοκινητοβιομηχανία συνεχόγυαζόταν όλο και πιο πολύ με τη Χιουντά, την Πεζό και τη Ρενό.

Η στροφή αυτή συνδυάστηκε με ένα πολιτικό άνοιγμα. Ο Χαμενεί δεν ήταν πλέον “ελέω Θεού”, καθώς η Συνέλευση των Εμπειρογνομόνων που εκλέγεται με άμεση ψηφοφορία κάθε οκτώ χρόνια έχει δικαίωμα να τον παύσει. Η κριτική εναντίον του δεν ήταν πλέον “βλασφημία”.² Ο Ανότατος ηγέτης δεν παρουσιάζονταν πλέον υπεράνω των πολιτικών φραξιών, αλλά ήταν κομμάτι τους. Στις εφημερίδες άρχισε να γίνεται ζωντανός διάλογος για όλα τα ζητήματα, οικονομικά, πολιτικά, θεολογικά.

Η ιρανική άρχουσα τάξη είχε βγει ζωντανή από έναν δύσκολο πόλεμο και μάλιστα η ανάπτυξη του ιρανικού καπιταλισμού είχε πραγματικά δείγματα επιτυχίας. Το 1977 το Ιράν παρήγε 60% καταναλωτικά αγαθά. Τριάντα χρόνια αργότερα, παρήγε 63% ενδιάμεσα αγαθά. Ένας ισχυρός κρατικός καπιταλισμός που διαχειριζόταν τα έσοδα από το πετρέλαιο και μέσω των κρατικών τραπεζών τα διοχέτευε στις βιομηχανίες, είχε καταφέρει να αναπτύξει πολλούς τομείς, παρά το αμερικανικό εμπάργκο. Η αυτοκινητοβιομηχανία Ιράν Χόντρο τοποθετεί τον εαυτό της στην 11η θέση του κόσμου. Τα κρατικά ιδρύματα “Μπονιάντ” που διαχειρίζονται το χρήμα από το πετρέλαιο συνέχισαν να αποτελούν κορμό της ανάπτυξης. Σήμερα έχουν περίπου 20% του ΑΕΠ της χώρας. Τα Μπονιάντ είναι επισήμως “φιλανθρωπικά” και όντως διοχετεύουν ένα μέρος των εσόδων προς τους πολύ φτωχούς. Παράλληλα μοιράζουν τα έσοδα στο εσωτερικό της άρχουσας τάξης που είτε τα μετατρέπει σε επενδύσεις, είτε τα βάζει στην τσέπη της. Οι μεταρρυθμίσεις του Ραφσαντζανί είχαν στόχο να περιορίσουν το φιλανθρωπικό κομμάτι και να επιταχύνουν τη συσσώρευση. Ακόμη και οι ιδιωτικοποιήσεις γίνονταν με προσεκτικά βήματα, για να

καταλήξουν πολλές φορές σε μέλη της οικογένειας του ίδιου του τότε προέδρου.

Οι ξεχασμένοι όλης αυτής της ιστορίας -εργάτες, γυναίκες, φοιτητές- άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους στα μέσα της δεκαετίας του '90. Είχαν πληρώσει τον πόλεμο, είχαν κάνει θυσίες και τώρα έβλεπαν το πιο αρπαχτικό κομμάτι της άρχουσας τάξης να συμμαχεί με την ηγεσία του κλήρου για να πλουτίσει ακόμη περισσότερο. Το 1992 και το 1995 ξέσπασαν ταραχές στην Τεχεράνη. Η οργή πήρε τελικά τη μορφή μιας πολιτικής ανατροπής. Στις εκλογές του 1997, ο Μοχάμεντ Χαταμί, υποψήφιος των μεταρρυθμιστών, σάρωσε παίρνοντας 70% στον πρώτο γύρο. Είχε υποσχεθεί χαλάρωση των ενδυματολογικών πιέσεων πάνω στις γυναίκες, περιορισμό του ηθικολογικού ρόλου του κράτους, μεγαλύτερη απουσία του κλήρου από την διακυβέρνηση. Στην εκλογή του Χαταμί ο κόσμος είχε επενδύσει περισσότερες ελπίδες για χτύπημα της διαφθοράς και της φτώχειας.

Η αναδρομή στο εργατικό κίνημα των τελευταίων ετών κάνει πιο κατανοητό το ξέσπασμα του 2009

Όμως ο Χαταμί δεν υλοποίησε τίποτα από όλα αυτά. Στο επίπεδο της οικονομίας, συνέχισε τις πολιτικές του Ραφσαντζανί, προωθώντας ακόμη πιο γρήγορες ιδιωτικοποιήσεις. Όσον αφορά τις ελευθερίες και τη δημοκρατία, παρά τις σημαντικές διαφορές στα λόγια, ποτέ δεν συγκροούστηκε πραγματικά με τα σώματα του κράτους που ελέγχονταν από τους συντηρητικούς. Τον Ιούλιο του 1999 ξέσπασε ένα μεγάλο κίνημα με κέντρο τους φοιτητές, με αφορμή το κλείσιμο από δικαστήριο μιας μεταρρυθμιστικής εφημερίδας.³ Πολλοί φοιτητές κατέβηκαν στις διαδηλώσεις με τη φωτογραφία του προέδρου Χαταμί, αλλά ο Χαταμί δεν έβγαλε κουβέντα όταν η αστυνομία και τα “εθελοντικά” σώματα των Μπασιτζί άρχισαν να σκοτώνουν.

Κίνημα

Τον Γενάρη του 2004, 250 από του 1500 οικοδόμους που έχριζαν ένα εργοστάσιο στην περιοχή Χατοναμπάντ απολύθηκαν. Όλοι οι εργάτες μαζί με τις οικογένειές

τους ξεκίνησαν απεργία και κατάληψη. Η απάντηση του κράτους ήρθε με πραγματικά πυρά που σκότωσαν τέσσερις εργάτες και τραυμάτισαν πάνω από 300.

Στις προεδρικές εκλογές του 2005 καταγράφηκε η κατάρρευση της σχέσης των μεταρρυθμιστών με τον κόσμο. Ένας συντηρητικός υποψήφιος, ο Μαχμούντ Αχμαντινετζάντ, πήρε 62% στον πρώτο γύρο. Όμως δεν ήταν έκφραση της “συντηρητικοποίησης”. Αντίπαλος του Αχμαντινετζάντ ήταν ο Ραφσαντζανί που τώρα προσπαθούσε να αναβαπτιστεί ως “μεταρρυθμιστής”. Ο Ραφσαντζανί όμως είναι ο πιο πλούσιος άνθρωπος στο Ιράν και η προεδρία του ήταν το πανηγύρι των εκατομμυριούχων. Ο Αχμαντινετζάντ έκανε προεκλογική εκστρατεία οδηγώντας ένα Πεζό 30 ετών και φορώντας ένα φτωχικό κοστούμι. Οι συντηρητικές θέσεις συνδυάζονταν με την υπόσχεση ότι τα κέρδη από το πετρέλαιο θα πάνε για τις ανάγκες των φτωχών. Η ραγδαία άνοδος της τιμής του πετρελαίου από την αρχή της δεκαετίας έδινε όντως τέτοιες δυνατότητες. Οι απειλές του Μπους κατά του Ιράν και ο πόλεμος κατά του Ιράκ ενίσχυσαν περισσότερο το προφίλ του υποψηφίου που ξεσπάθωνε κατά του σιωνισμού και υποσχόταν πιο γρήγορη προώθηση της πυρηνικής ενέργειας.

Ο Αχμαντινετζάντ έκανε πράξη κάποιες από τις υποσχέσεις του. Εκτός από την ενίσχυση των φιλανθρωπικών προγραμμάτων, σχεδόν 10 εκατομμύρια δολάρια παραδόθηκαν σε μετρητά σε φτωχές οικογένειες. Το υποτιθέμενο χτύπημα της φτώχειας με αυτό τον τρόπο, όχι βάζοντάς τα με τους πλούσιους αλλά μοιράζοντας τα πετρελαϊκά έσοδα, μπορεί να συσπειρώνει την εκλογική βάση του Αχμαντινετζάντ αλλά αύξησε παράλληλα τον πληθωρισμό. Οι εργάτες και οι φτωχοί των πόλεων είδαν τη ζωή τους να γίνεται ακόμη πιο δύσκολη.

Ένα στοιχείο που χαρακτήρισε τη θητεία του Αχμαντινετζάντ, αλλά λείπει συνήθως από τις περιγραφές, είναι η εκρηκτική άνοδος του εργατικού κινήματος. Όλες οι “φιλολαϊκές” κορώνες του Αχμαντινετζάντ αποδεικνύονται ψεύτικες αν κοιτάξει κανείς πόσο βάρβαρα προσπάθησε να τσακίσει την αυθόρμητη δράση των εργατών.

Η μάχη των οικοδόμων στο Χατοναμπάντ έδωσε μήνυμα σε όλη την εργατική τάξη του Ιράν ότι μπορεί να δράσει. Το Μάη του 2005, μετά από το θάνατο ενός εργάτη στην Ιράν Χόντρο, άρχισαν απεργίες. Παρά το διαρκές κυνηγητό των

Συγκρούσεις με την αστυνομία στην Τεχεράνη

χαφιέδων, αγώνες ξαναέγιναν το Δεκέμβρη της ίδιας χρονιάς. Το Μάη του 2006 ένα τμήμα του εργοστασίου προχώρησε σε απεργία με συνθήματα “Εργατική Ενότητα” και “Θάνατος στον Ντανεσιγιάν” (έναν προϊστάμενο). Το Μάρτη του 2004 έκαναν απεργία οι εκπαιδευτικοί. Ήταν η μεγαλύτερη κινητοποίηση εργατριών στην ιστορία του Ιράν, αν κανείς λάβει υπόψη ότι 80% των εκπαιδευτικών είναι γυναίκες. Επίσης 80% είναι το ποσοστό των καθηγητών που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας και αναγκάζονται να κάνουν δεύτερη δουλειά.

Οι νοσοκόμες στις απεργίες του 2004 και του 2005 εφάρμοσαν μια πιο μαχητική μέθοδο. Ναίλωσαν πούλιαν και πήγαιναν όλες μαζί μπροστά στα υπουργεία ή στο μέγαρο του Χαμενεϊ. Η φυσική σύγκρουση με τους φρουρούς του κτιρίου δυσκόλευε τη μεγάλη χρήση βίας και ανάγκασε τους “επισήμους” να αποδέχονται κάποια από τα αιτήματα. Η υφαντουργία Asia Wool Spinning στο Κερμάν στις αρχές του 2005 μετά από απεργίες και κατάληψη πέρασε για ένα διάστημα σε εργατικό έλεγχο. Τον Οκτώβρη του 2005 έγιναν συνολικά 140 απεργίες, τον Νοέμβρη 120 απεργίες. Η πιο μεγάλη σε διάρκεια μάχη ήταν αυτή των οδηγών λεωφορείων της Τεχεράνης. Ξεκίνησε επί Χαταμί και συνεχίστηκε επί Αχμαντινετζάντ. Οι ηγέτες του συνδικάτου βρέθηκαν στη φυλακή, αλλά ο αγώνας συνεχίστηκε προκαλώντας εκδηλώσεις αλληλεγγύης σε όλους τους εργατικούς χώρους της χώρας που είχαν κινητοποιηθεί τα τελευταία χρόνια.⁴

Οι τρόποι που έχουν ανακαλύψει οι εργάτες για να οργανώνονται είναι εντυπωσιακοί. Κάποια από τα πρώτα παρά-

νομα σωματεία στην επαρχία φτιάχτηκαν μέσα από “περιπατητικούς συλλόγους”. Πρωτοπόροι εργάτες δήλωναν ότι ιδρύουν τέτοιες συλλογιστικές για να περπατούν στα βουνά συζητώντας πώς θα οργανώσουν το χώρο τους. Σε εργοστάσια οι εργάτες έκαναν χρήση της νομοθεσίας για τη φιλανθρωπία συστήνοντας ταμεία αλληλοβοήθειας που στη συνέχεια γίνονταν απεργιακά ταμεία. Είναι σημαντικό ότι σε όλους τους εργατικούς αγώνες τα οικονομικά συνθήματα αλληλοδιαδέχονταν τα πολιτικά με κυρίαρχο το “Κάτω η δικτατορία”. Αυτή η σύντομη αναδρομή στο εργατικό κίνημα των τελευταίων ετών κάνει πιο κατανοητό το ξέσπασμα του 2009. Οι διαδηλωτές της Τεχεράνης, του Ισπαχάν και του Ταμπρίζ δεν έπεσαν από τον ουρανό ούτε είναι απλώς “οπαδοί του Μουσαβί”. Έχουν εμπειρίες αγώνων στα εργοστάσια, στα σχολεία και στα Πανεπιστήμια και έχουν λόγους να μην εμπιστεύονται το κράτος και τα επίσημα αποτελέσματα των εκλογών.⁵ Η εξάρτηση του κινήματος με τους “μεταρρυθμιστές” έχει σπάσει εδώ και πολλά χρόνια, από την εποχή του Χαταμί.

Οι δίκες των αντιφρονούντων συνεχίζονται στο Ιράν. Το κύρος του Χαμενεϊ ως ανώτατου ηγέτη έχει δεχθεί ανεπανόρθωτο πλήγμα. Ο Αχμαντινετζάντ την ίδια ώρα που χτυπάει την αντιπολίτευση έχει να αντιμετωπίσει και το βαρύ χέρι των υπερ-συντηρητικών που θεωρούν ότι είναι ώρα να ασκήσουν ακόμη μεγαλύτερο έλεγχο πάνω του. Όλα αυτά είναι συνταγή προετοιμασίας ενός επόμενου γύρου σύγκρουσης στο εσωτερικό της άρχουσας τάξης. Το ζήτημα είναι πόσο έτοιμη θα είναι η εργατική τάξη να αναλάβει ακόμη πιο ανεξάρτητη δράση.

Αν οι ιμπεριαλιστές κάνουν πράξη τις απειλές τους κατά του Ιράν, οι πρώτοι που θα πληρώσουν το κόστος θα είναι οι απλοί άνθρωποι που βγήκαν στους δρόμους τους τελευταίους μήνες. Ένα ισραηλινό σχέδιο για επίθεση στο Ιράν προέβλεπε μαζικά χτυπήματα στα Πανεπιστήμια για να διαλυθεί η επιστημονική υποδομή της χώρας -όχι μόνο η υλική, αλλά και η ανθρώπινη.

Γι' αυτό πρέπει να είναι προφανές για το αντιπολεμικό κίνημα και την Αριστερά, ότι παρά την αμέριστη συμπαράστασή μας στο κίνημα του Ιράν, δεν πρέπει να κάνουμε ούτε βήμα πίσω στη μάχη μας ενάντια στις απειλές πολέμου. Οι υποκριτές του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν νοιάζονται για τα δημοκρατικά δικαιώματα ούτε για τις γυναίκες του Ιράν. Ο Ομπάμα πρόσφατα ζήτησε συγγνώμη για το αμερικανοκίνητο πραξικόπημα που ανέτρεψε τον δημοκρατικά εκλεγμένο πρόεδρο Μοσαντέκ το 1953. Το Ιράν όμως παραμένει η χώρα με τα δεύτερα μεγαλύτερα προσβάσιμα αποθέματα πετρελαίου στον κόσμο και αυτός είναι ο λόγος που συνεχίζει να προκαλεί το ενδιαφέρον των ιμπεριαλιστών. Το αντιπολεμικό κίνημα στη Δύση πρέπει να συνεχίσει να λέει όχι στις απειλές επέμβασης στο Ιράν, για να δίνει ασπίδα προστασίας στο κίνημα μέσα στη χώρα. ■

- 1 Maryam Poya, *Women, Work & Islamism*, Pluto Press, 1999, σ. 77-93.
- 2 Azadeh Kian Thie baut, *Η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν*, εκδ. Κριτική, 2006, σ. 40
- 3 Ρότζερ Χάουαρντ, *Ιραν και κρίση. Πυρηνικές Φιλοδοξίες και η αμερικάνικη απάντηση*, εκδ. ΚΨΜ (μψ. Ελένη Αστερίου), σ. 202-204.
- 4 Οι πληροφορίες για το πρόσφατο κύμα εργατικών αγώνων στο Ιράν είναι από το βιβλίο: Andreas Malm & Shora Esmailian, *Iran on the Brink. Rising Workers & Threats of War*, Pluto Press, 2007.
- 5 Το άρθρο του γνωστού αριστερού διανοούμενου James Petras που υποστηρίζει ότι οι διαδηλωτές ήταν οι πλέον καλοπληρωμένοι της μεσαίας τάξης και όργανα των ιμπεριαλιστών για αποσταθεροποίηση της χώρας μοιάζει να αγνοεί (ή να μην ενδιαφέρεται) για όλον αυτό τον κύκλο εργατικών αγώνων. Καταλήγει μια απολογία υπέρ του Αχμαντινετζάντ, ιμπερδούντας την ταξική πολιτική με τη βοήθεια προς τους φτωχούς, διαγράφοντας την αυτενέργεια των εργατών (“Iranian Elections: The ‘Stolen Elections’ Hoax”, *The Rebel*, 19 Ιούνη 2009)

Γιατί το ΠΑΣΟΚ ούτε θέλει ούτε μπορεί

Μετά τη Νέα Δημοκρατία, τι; Η συζήτηση έχει ανοίξει και η **Μαρία Στύλλου** παρουσιάζει τις αντιφάσεις του ΠΑΣΟΚ και προβάλλει τις δυνατότητες για την Αριστερά.

Μέχρι τις Ευρωεκλογές η κοινή διαπίστωση των περισσότερων σχολιαστών ήταν ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίση του δικομματισμού. Οι εταιρίες που οργανώνουν τα γκάλοπ, οι δημοσιογράφοι, ακόμα και οι ηγεσίες της αριστεράς (του ΣΥΝ και του ΚΚΕ), μιλούσαν για το τέλος του δικομματισμού, για το άνοιγμα μιας νέας εποχής που η αριστερά θα έπαιζε καθοριστικό ρόλο. Τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών, η άνοδος του ΠΑΣΟΚ και το πέρασμα στην πρώτη θέση - ξεπερνώντας τη Ν.Δ. - (μια υπόθεση που πριν μερικούς μήνες έμοιαζε δύσκολη), μεγάλωσε την κρίση στην κυβέρνηση και άνοιξε τεράστια συζήτηση μέσα στην Αριστερά. Οι δηλώσεις του Π. Κοροβέση, πήραν τέτοιες διαστάσεις, ακριβώς λόγω της κρίσης του ΣΥΡΙΖΑ μετά από αυτές τις εξελίξεις. Η πραγμα-

τικότητα είναι ότι αυτό που υπάρχει είναι κρίση του καπιταλισμού και όχι του δικομματισμού. Και μέσα σ' αυτές τις συνθήκες μπορούν να υπάρξουν πολιτικές ανατροπές που μέχρι πριν λίγο κανένας δεν τις φανταζόταν.

Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε πέρσι, έχει φουντώσει διεθνώς και στην Ελλάδα. Πολιτικά κόμματα όπως η Ν.Δ. - που είχαν ανέβει στην εξουσία σαν οι πιο πετυχημένοι φορείς του νεοφιλελευθερισμού - καταρρέουν, και αυτό ανοίγει μια μεγάλη περίοδο αστάθειας, που ακόμα και μια αυτοδύναμη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν θα μπορέσει να ελέγξει και να σταματήσει. Μερικοί από τους αναλυτές που μιλούσαν για κρίση του δικομματισμού, τώρα βλέπουν μια «συννομοσία» της άρχουσας τάξης να αντικαταστήσει τη ΝΔ με το ΠΑΣΟΚ για να ελέγξει τις εξε-

λίξεις. Πέφτουν ξανά έξω. Οι εξελίξεις δεν είναι ελεγχόμενες. Η κρίση του καπιταλισμού είναι βαθιά και πολυδιάστατη, είναι οικονομική, πολιτική και ιδεολογική. Δεν ξεπερνιέται με απλές εναλλαγές. Το ΠΑΣΟΚ σαν ηγεσία και πιθανή κυβέρνηση δεν έχει να προσφέρει τίποτα διαφορετικό από την πολιτική της κυβέρνησης Καραμανλή. Όσο για τον κόσμο που μπορεί να το ψηφίσει, είναι εξαιρετικά ευάλωτος στις πιέσεις της Αριστεράς για αντίσταση στην καπιταλιστική πολιτική. Αρκεί η Αριστερά να θέλει και να τολμάει να παίξει αυτό το ρόλο.

Η ριζοσπαστική και η επαναστατική αριστερά μπαίνει σε μια περίοδο που της ανοίγονται οι δυνατότητες να επιδράσει και στους αγώνες και στις πολιτικές εξελίξεις. Χρειάζεται προετοιμασία, καθαρή εικόνα για τις εξελίξεις και τακτική.

Οικονομική, πολιτική και ιδεολογική κατάρρευση

Το Σαββατοκύριακο 22-23 Αυγούστου, η πυρκαγιά που ξέσπασε στο Γραμματικό έκαψε μεγαλύτερη δασική έκταση απ' ό,τι η πυρκαγιά της Πάρνηθας, και κατάρρευσε οικισμούς σε έκταση μεγαλύτερη απ' αυτή των πυρκαγιών της Ηλείας. Ταυτόχρονα, μέσα στο 2009, εκατό χιλιάδες ακόμα εργαζόμενοι έγιναν άνεργοι ανεβάζοντας μέσα σε μια χρονιά το ποσοστό της ανεργίας κατά 1,8%-2%: από 7,7% που ήταν πέρσι στο 9,5% φέτος και απ' αυτούς πολλοί εργαζόμενοι που θα μπο-

Ιούνης 2005, απεργία στις τράπεζες και συγκέντρωση έξω από τη βουλή

ρούσαν να αντιμετωπίσουν έγκαιρα κινδύνους πυρκαγιάς. Οι δασοπυροσβέστες συνεχίζουν να διεκδικούν να γίνουν μόνιμοι, ενώ η ΠΟΕ-ΟΤΑ διεκδικεί προσλήψεις στους δήμους που έχουν μείνει χωρίς προσωπικό. Στις προβλέψεις του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ για την ελληνική οικονομία (βλέπε πίνακα 1) όλα τα μεγέθη του 2009 είναι αρνητικά (ρυθμός ανάπτυξης, συνολική εγχώρια ζήτηση, έλλειμμα προϋπολογισμού ως % του ΑΕΠ) εκτός από την ανεργία που ανεβαίνει: για το 2009 προβλέπουν 9,5% και για το 2010 φτάνει στο 10,3 (ΟΟΣΑ) ή 10,5 (ΔΝΤ).

Πίνακας 1

	ΟΟΣΑ		ΔΝΤ	
	2009	2010	2009	2010
Ρυθμός ανάπτυξης	-1,3	0,3	-1,7	-0,4
Συνολική εγχώρια ζήτηση	-1,6	0,1	-2,5	-1,6
Πληθωρισμός	1,3	1,7	1,1	1,7
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	9,5	10,3	9,5	10,5
Έλλειμμα προϋπολογισμού (% ΑΕΠ)	-6,1	-6,7	-6,8*	-5,5*

*Με λίγη μέτρηση

Τα στοιχεία που βγαίνουν αυτή την περίοδο δείχνουν πτώση της οικονομικής δραστηριότητας σε όλους τους τομείς : στη Ναυτιλία, στον Τουρισμό, στη Βιομηχανία και στις Τράπεζες - (βλέπε πίνακα 2). Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, η βιομηχανική παραγωγή πέφτει την τελευταία χρονιά συνεχώς κάθε μήνα. Σχεδόν όλοι οι βιομηχανικοί κλάδοι βρίσκονται σε πτώση λόγω μείωσης της εγχώριας ζήτησης και των εξαγωγών. Είναι η πρώτη φορά μετά την μεταπολίτευση που η οικονομία βρίσκεται σ'αυτή την κατάσταση. Ακόμα και στις τράπεζες αναμένεται μείωση κερδο-

Πίνακας 2

Δείκτες ύφεσης της ελληνικής οικονομίας	
Ετήσιες μεταβολές	
-0,2%	ο ρυθμός ανάπτυξης στο β' τρίμηνο
-8%	οι τουριστικές αφίξεις στο επτάμηνο
-11,4%	η βιομηχανική παραγωγή τον Ιούνιο
-13,8%	ο τζίρος λιανικού εμπόριου τον Μάιο
-36%	οι βιομηχανικές παραγωγές τον Ιούνιο
-9%	ο τζίρος στο κονδρικό εμπόριο το α' τρίμηνο
-28,4%	οι εισπράξεις από ναυτιλία στο α' εξάμηνο
-21,8%	οι εξαγωγές στο α' εξάμηνο
-14,7%	το τουριστικό συνάλλαγμα στο α' εξάμηνο
+181,88%	το ποσό των ακάλυπτων επιτοκίων στο α' εξάμηνο
-39,5%	η οικοδομική δραστηριότητα (όγκος) τον Μάιο

φορίας σε σύγκριση με την προηγούμενη δύσκολη χρονιά κατά 20%.

Πέραν η εκτίμηση της κυβέρνησης ήταν ότι αυτό που κινδύνευε από τη διεθνή κρίση ήταν οι ελληνικές Τράπεζες. Μπορεί το πακέτο των 28 δις να σταμάτησε την κατάρρευση τραπεζών με ανοίγματα στην Ν/Ανατολική Ευρώπη, αλλά τα αποτελέσματα είναι πενιχρά - και η ίδια εικόνα ισχύει για την παγκόσμια οικονομία. Τα ποσά που έριξαν οι κυβερνήσεις στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη, στην Ιαπωνία, στην Κίνα για να διασώσουν τράπεζες και βιομηχανίες από την κατάρρευση είναι τεράστια. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του G. Soros, τα χρέη των ΗΠΑ που εκκρεμούσαν το 1929 ισοδυναμούσαν με 160% του ΑΕΠ και έφτασαν το 260% το 1932. Το 2008 ήταν 365% και προχωρούν προς το 500%. Το Κογκρέσο των ΗΠΑ ανακίνησε ότι τα συσσωρευμένα ελλείματα θα φτάσουν τα 10.000 δις δολάρια μέσα στην επόμενη δεκαετία.

Τα «πακέτα διάσωσης» είναι πρωτοφανή, κι όμως τα αποτελέσματα είναι πολύ πενιχρά. Ο «νεοκευνσιανισμός», δηλ. οι κρατικές παρεμβάσεις για να σώσουν τις πολυεθνικές έχουν φέρει πολύ μικρά αποτελέσματα. Το μόνο που έχουν καταφέρει είναι να ανακόψουν τις καταρρεύσεις, και όχι να εξασφαλίσουν την ανάπτυξη της οικονομίας. Ακόμα και οι πιο αισιόδοξοι που προβλέπουν «πράσινα βλασάρια» μέσα στην επόμενη χρονιά, κάνουν την διαπίστωση ότι θα είναι «αναίμακτα» και όχι γενικευμένα σε όλες τις χώρες. Ο Νούριελ Ρουμπίνι, καθηγητής Οικονομικών στη Ν.Υόρκη, προειδοποιεί ότι η ανάκαμψη θα είναι πολύ μικρότερη απ' αυτή που προβλέπουν. «*Το ρίσκο από τη μεγάλη ανεργία, τα δημοσιονομικά ελλείματα, και το γεγονός ότι οι τράπεζες είναι ακόμα πολύ αδύνατες, είναι μεγάλο. Υπάρχει κίνδυνος η ανάκαμψη να μοιάζει με το γράμμα W, δηλαδή μικρή ανάκαμψη όπου αμέσως μετά η οικονομία θα ξαναβουτήξει σε νέα ύφεση.*»

Μέσα σ'αυτές τις συνθήκες δεν είναι υπερβολή η παρατήρηση του Αντόνη Καρακούση στο Κυριακάτικο Βήμα στις 16 Αυγούστου ότι ο επόμενος Δεκέμβρης μπορεί να είναι πολύ πιο σκληρός για την κυβέρνηση και για το σύστημα, γιατί τα πολιτικά κόμματα δεν ελέγχουν πια ούτε την κοινωνία ούτε τον κόσμο τους.

Ο Αντόνιο Γκράμισι στα Τετράδια της Φυλακίας (κεφάλαιο

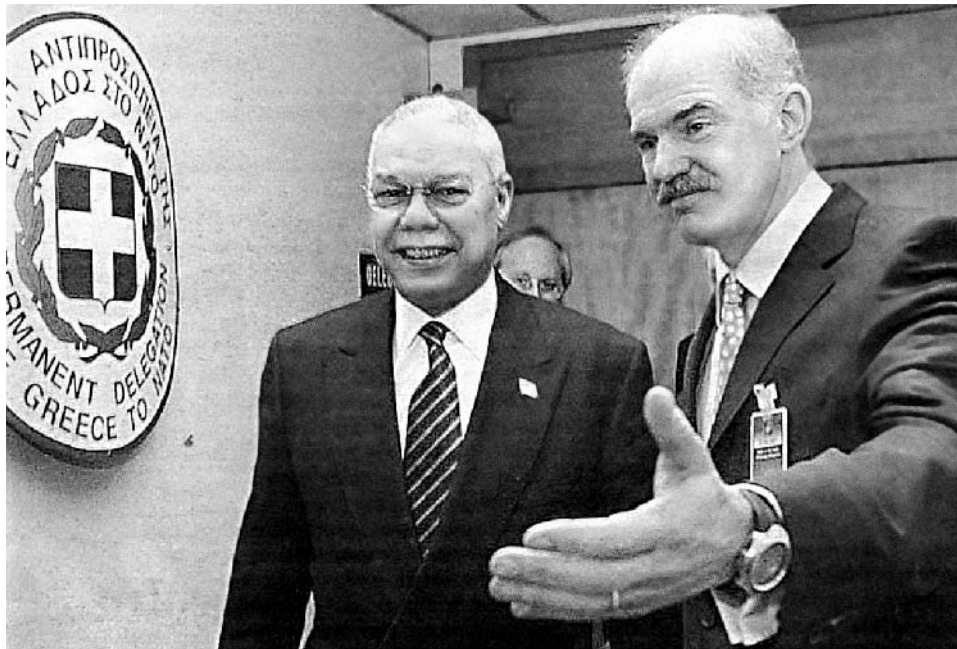
για την Ιστορία της Ιταλίας) κάνει την διάκριση ανάμεσα στην «κυριαρχία» και την «ηγεμονία» των πολιτικών κομμάτων. Η πρώτη στηρίζεται στην καταστολή, στην χρησιμοποίηση της βίας και στην δυνατότητα να κερδίζουν την κοινωνία με το μέρος τους μέσα από τις ιδέες, τα επιχειρήματα, την πολιτική επιρροή.

Η Ν.Δ. έχει οριστικά χάσει την ηγεμονία (εάν ποτέ την είχε) και κοντεύει να μην μπορεί να συνεχίσει ούτε με την χρησιμοποίηση των μηχανισμών της καταστολής. Η κατάρρευση του νεοφιλελευθερισμού συμπαράσχε και το κόμμα που κέρδισε τις εκλογές πριν 5 χρόνια. Τότε η Ν.Δ. δήλωνε ότι θα υλοποιήσει αυτές τις νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις που αδυνατούσε να προωθήσει η κυβέρνηση Σημίτη. Με έναν γνήσιο διαχειριστή αυτών των μεταρρυθμίσεων η οικονομία θα απελευθερωνόταν, τα οφέλη θα απλώνονταν σε όλους, η κοινωνική συνοχή θα βελτιωνόταν όχι με συμβιβασμούς στην οικονομική πολιτική αλλά με φυγή προς τα εμπρός. Μέσα σε λιγότερο από πέντε χρόνια ο καλπάζων νεοφιλελευθερισμός έφτασε όχι μόνο σε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης αλλά και σε κοινωνικές εκρήξεις σαν την εξέγερση του Δεκέμβρη.

Το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση

Το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση δεν θα έχει διαφορετική τύχη απ' αυτή της Ν.Δ. Ο κόσμος που μπορεί να το ψηφίσει, οι εργάτες, οι φοιτητές, οι αγρότες, είναι ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, ενάντια στις απολύσεις, τις περικοπές, τις ιδιωτικοποιήσεις, τις ρατσιστικές διακρίσεις, τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή και στο Αφγανιστάν. Είναι λάθος η άποψη που θέλει τους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ να έχουν τις ίδιες ιδέες με τους ψηφοφόρους της Ν.Δ. Μπορεί η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να έχει εγκαταλείψει τελείως την ιδέα ότι είναι «το κόμμα των μη-προνομιούχων», αλλά στη βάση συνεχίζει να υπάσχει ένα κομμάτι που έχει απατάσει ότι το ΠΑΣΟΚ μπορεί να ξαναλλάξει. Το σύνθημα «Γιώργο προχώρα, άλλαξε τα όλα» κρύβει την απατάτη ότι το ΠΑΣΟΚ μπορεί να ξαναγυρίσει στο 1981. Μέσα στις συνθήκες της ύφεσης, αναβιώνει η ελπίδα ότι ο Κεϊνσιανισμός της δεκαετίας του '60 μπορεί να επιστρέψει. Αυτός ο κόσμος πιστεύει ότι μαζί με τα δισεκατομμύρια διάσωσης των τραπεζών και των επιχειρήσεων, θα αναβιώσει και η χρυσή εποχή του «κράτους πρόνοιας».

2003, Κόλιν Πάουελ και Γιώργος Παπανδρέου προετοιμάζουν την επίθεση στο Ιράκ

Ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα υποχρεώσει τις τράπεζες και τις επιχειρήσεις που το κράτος στηρίζει με όλα τα μέσα, όχι μόνο να μην κάνουν απολύσεις, αλλά να προχωρήσουν σε προσλήψεις. Αυτό είναι ένα αίτημα που θα το κερδίσουμε μόνο με μάχες και όχι γιατί η ΓΣΕΕ το βάζει στο πρόγραμμα της, ούτε γιατί το ΠΑΣΟΚ θα γίνει κυβέρνηση.

Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ δεν δεσμεύεται για καμιά επιστροφή στον Κεϋνσιανισμό. Όταν μιλάει στον ΣΕΒ ή στην ΕΕ φροντίζει να δεσμεύεται για το αντίθετο. Όταν απευθύνεται στον κόσμο αφήνει υπονοούμενα για ένα νέο «Νιου Ντιλ» και εμφανίζει καλές σχέσεις με οικονομολόγους-επικριτές του άκρατου νεοφιλελευθερισμού όπως ο Κρούζμαν. Με άλλα λόγια ενθαρρύνει τις όποιες ανταπάτες για στροφή στον Κένυς χωρίς να παίρνει καμιά δέσμευση.

Οι όποιες «νεοκεϋνσιανές» διακηρύξεις είναι ακόμα πιο απατηλές από τις ψεύτικες υποσχέσεις του παλιού Κεϋνσιανισμού ότι μπορεί να βγάλει την οικονομία από την κρίση.

Η «Κεϋνσιανή» πολιτική του Αντρέα Παπανδρέου στην Ελλάδα την πρώτη τετραετία (1981-'85) και του Μιτεράν στη Γαλλία την ίδια εποχή, δεν ήταν παρά η απόπειρα να θερμάνουν την οικονομία ανεβάζοντας τη ζήτηση και μειώνοντας τους τόκους. Όταν ανακάλυψαν ότι τίποτα από τα δυο δεν μπορούσε να βγάλει την οικονομία από την κρίση, έκαναν στροφή 180 μοιρών. Στην Ελλάδα, το ΠΑΣΟΚ έφτιαξε τον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΑΕ) που ανέλαβε τα χρέη των προβληματικών

Μπορεί η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να έχει εγκαταλείψει τελείως την ιδέα ότι είναι «το κόμμα των μη-προνομιούχων», αλλά στη βάση τα πράγματα είναι διαφορετικά

επιχειρήσεων στις τράπεζες (παρέμβαση πολύ παρόμοια με τα σημερινά ξελασπώματα), ενώ ταυτόχρονα πάγωσε την ΑΤΑ και στήριξε τις μαζικές απολύσεις στα εργοστάσια που είχαν εγκαταλείψει οι ιδιοκτήτες τους. Μπορεί ο Κένυς να υποστήριξε ότι τα μέτρα που πρότεινε βγάζουν τον καπιταλισμό από την κρίση, όμως ούτε το '30, ούτε το '70, ούτε σήμερα, η κρατική παρέμβαση μπόρεσε να σταματήσει την ύφεση. Αυτό που μπορεί να κατάφερε ήταν προσωρινά να ανακόψει την μαζική κατάρρευση των επιχειρήσεων. Το κόστος γι' αυτές τις παρεμβάσεις και τότε και σήμερα είναι τεράστιο για την εργατική τάξη.

Ο Γιώργος Παπανδρέου αποφεύγει με κάθε τρόπο να πει τι θα κάνει με την οικονομία και τι μέτρα θα πάρει για την ανεργία, τις περικοπές, τις ιδιωτικοποιήσεις. Μιλάει για έναν «Οδικό Χάρτη» και ότι θα «καταγράψει πρώτα τα προβλήματα της οικονομίας» και μετά θα δεσμευτεί. Περιορίζεται σε δηλώσεις για τα σκάνδαλα και την Siemens και πώς θα

εξασφαλίσει ότι θα είναι μια κυβέρνηση με «καθαρά χέρια». Θα αλλάξει, λέει, το εκλογικό σύστημα - θα σπάσει τις μεγάλες περιφέρειες σε μικρές μονοεδρικές, και θα απαλλάξει έτσι τους βουλευτές από την ανάγκη για συνεργασία με τους πλούσιους χρηματοδότες.

Το δέσιμο του εκλογικού συστήματος με τα σκάνδαλα είναι γελοίο επιχείρημα. Σε κράτη που ισχύει το σύστημα των μονοεδρικών, π.χ. Γερμανία, οι σχέσεις της Κρουπ, της Τύσεν, και βέβαια της Ζίμενς με όλες τις κυβερνήσεις (Χριστιανοδημοκράτες και Σοσιαλδημοκράτες) ήταν στενές και καθοριστικές στις πολιτικές επιλογές τους. Η σημερινή προεκλογική εκστρατεία της Μέρκελ ταλανίζεται από αποκαλύψεις για το... πάτρι γενεθλίων που οργάνωσε η καγκελάριος για το αφεντικό της Ντόιτσε Μπάνκ Γιόζεφ Άκερμαν, μέσα στο γερμανικό «Μέγαρο Μαξίμου». Το λεγόμενο γερμανικό εκλογικό μοντέλο κάθε άλλο παρά αντίδοτο είναι για τα σκάνδαλα.

Κεϋνσιανισμός για το Κεφάλαιο - Νεοφιλελευθερισμός για τους εργάτες

Το κόστος της στήριξης των καπιταλιστών, δεν το πληρώνουν οι ίδιοι με φορολόγηση των κερδών και δήμευση των περιουσιών, αλλά οι εργάτες. Τα ελλείμματα του δημοσίου στην Ελλάδα έχουν ανέβει γιατί οι επιχειρήσεις πληρώνουν πολύ χαμηλούς φόρους, γιατί η κυβέρνηση χάρισε 28 δις στους τραπεζίτες, γιατί πληρώνει υπέρογκους τόκους στις τράπεζες, γιατί σπαταλάει τεράστια ποσά για εξοπλισμούς και πολέμους.

Στην επίσκεψη του Γραμματέα του ΝΑΤΟ Ρασμούσεν στην Ελλάδα, θα συζητήσουν με τον Καρμανλή ξανά για την αύξηση της ελληνικής βοήθειας στο Αφγανιστάν - στρατιωτικής και οικονομικής. Στο ρεπορτάζ για την επίσκεψη Ρασμούσεν υπήρχε η είδηση ότι η Ελλάδα στήριξε την διενέργεια εκλογών στο κατεχόμενο Αφγανιστάν με 1 εκατομμύριο δολάρια. Πιστεύει κανείς ότι ο Γ. Παπανδρέου που στηρίζει την εισβολή στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ σαν υποργός εξωτερικών τότε, θα αλλάξει αυτή τη σκανδαλώδη εμπλοκή στον πόλεμο του ΝΑΤΟ και τον ΗΠΑ;

Το κόστος αυτών των πολιτικών πέφτει χειροπιαστά πάνω στην εργατική τάξη, π.χ. με τις ρυθμίσεις για την αύξηση στα χρόνια για τη συνταξιοδότηση των γυναικών. Ούτε αυτές τις ρυθμίσεις δεν

Μάρτης 2001, Πανεργατική Απεργία ενάντια στο ασφαλιστικό του Γιαννίση. Στα δεξιά το πανό της ΓΕΝΟΒΑ

δεσμεύεται να πάρει πίσω το ΠΑΣΟΚ.

Το ΠΑΣΟΚ θα έχει να συγκρουστεί με όλα τα εργατικά κομμάτια που συγκρούστηκαν με τη Ν.Δ. και θα έχει δυσκολία να τα ελέγξει. Όχι μόνο γιατί ο κόσμος έχει προχωρήσει πολιτικά προς τα αριστερά τα τελευταία χρόνια, αλλά και γιατί οι κομματικοί μηχανισμοί του ΠΑΣΟΚ έχουν εξασθενήσει.

Φρόντισε ο Σημίτης να διαλύσει τις οργανώσεις του ΠΑΣΟΚ (τοπικές, κλαδικές) και τις αποτέλειωσε ο Γιώργος Παπανδρέου με τις δύο ψηφοφορίες που οργάνωσε για να βγει αρχηγός. Και στο συνδικαλισμό έχουν δυσκολία να ελέγξουν τον κόσμο της ΠΑΣΚΕ. Μπορεί η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να πιστεύει ότι θα τα καταφέρει καλύτερα στην συνεργασία ΠΑΣΚΕ-ΔΑΚΕ όταν στην κυβέρνηση θα βρίσκεται το ΠΑΣΟΚ, όμως δεν είναι τόσο εύκολο. Η τελευταία πενταετία με το ΠΑΣΟΚ στην αντιπολίτευση, έδειξε ότι οι συνδικαλιστικές ηγεσίες πολλές φορές αναγκάστηκαν να τρέξουν πίσω από τη βάση για να προλάβουν τα χειρότερα. Πολλά θα εξαρτηθούν από το κίνημα και από την Αριστερά.

Στη Μηνιαία Επιθεώρηση Νο 54, Ιούνιος 2009, υπάρχει ένα άρθρο του Βασίλη Ασημακόπουλου με τίτλο «ΠΑΚ - ΠΑΣΟΚ: ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική συγκρότηση του χώρου της σοσιαλιστικής Αριστεράς και η επικαιρότητα του σήμερα». Δεν είναι μόνο ένα άρθρο που θυμίζει ότι στη δικτατορία υπήρχε ένα κομμάτι του ΠΑΚ που πάλευε για το Σοσιαλισμό, για τη διάλυση του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ, και συνεργαζόταν με τις επαναστατικές δυνάμεις της εποχής. Είναι ένα άρθρο που επιμένει πόσο ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι

και σήμερα επίκαιρο. Μπορεί η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να ετοιμάζεται να γιορτάσει ξανά φέτος την 3η Σεπτέμβρη, όμως η Διαμαντοπούλου δηλώνει ότι πρέπει να αναθεωρηθεί, λόγω κρίσης, το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ που ψήφισαν το 2007. Ο Αλέκος Παπαδόπουλος πιέζει να δεσμευτεί το κόμμα ότι θα συνεχίσει το δρόμο του Σημίτη και μάλιστα με «μεταρρυθμίσεις - σοκ» και ο Πάγκαλος ζητάει από την κυβέρνηση να τελειώνει με τους μετανάστες. Οι αντιφάσεις ανάμεσα στις προσδοκίες της βάσης και τις προοπτικές της ηγεσίας είναι ορατές από τώρα.

Τα καθήκοντα των επαναστατών

Ο ρόλος της επαναστατικής αριστεράς μέσα σ' αυτές τις εξελίξεις είναι καθοριστικός. Ανοίγει μια περίοδος με αντιφάσεις και δυνατότητες, που η έκβασή της εξαρτάται από το πώς θα καταφέρουμε να κερδίσουμε ένα μεγάλο κομμάτι που προσανατολίζεται προς το ΠΑΣΟΚ να τραβηχτεί προς τη δική μας μεριά. Οι δημοσκοπήσεις του 2008 που έδειχναν τον ΣΥΡΙΖΑ να κερδίζει προς τα αριστερά ένα μεγάλο ποσοστό από τη σοσιαλδημοκρατία δεν ανήκουν στο παρελθόν. Παίζεται εάν μέσα σ' αυτή τη φάση θα ξαναμπορέσει το ΠΑΣΟΚ να συσπειρώσει τον κόσμο που προσανατολίζεται να το ψηφίσει για να απαλλάγει από τη Ν.Δ. Έχουμε τη δυνατότητα ένα κομμάτι να το κερδίσουμε προς τη μεριά μας και να του σπάσουμε τις ανταπάτες από τώρα. Και με ένα άλλο κομμάτι να είμαστε μαζί και πριν και μετά τις εκλογές.

Αυτό το καθήκον δεν μπορεί να το σηκώσει η ρεφορμιστική Αριστερά, όπως

δεν μπόρεσε μέχρι τώρα. Από τη μια η καταγγελία και η μη συνεργασία. Και από την άλλη η ενσωμάτωση. Από τη μια ο σεχταρισμός του ΚΚΕ που κλείνει τις πόρτες σ' αυτόν τον κόσμο. Και από την άλλη οι παλινδρομήσεις του ΣΥΡΙΖΑ που τον στέλνουν πίσω ακόμα κι αν κάνει ένα βήμα. Μόνο η αντικαπιταλιστική αριστερά μπορεί να σπάσει αυτόν τον φαύλο κύκλο.

Οι διπλές αποτυχίες του ρεφορμισμού δεν είναι μόνο σημερινό πρόβλημα με τη διάσπαση σε ΣΥΝ και ΚΚΕ. Ίδιος «δικασμός» υπήρχε και στην προηγούμενη μεγάλη κρίση του καπιταλισμού στη δεκαετία του 1930. Τότε μπορεί τα ΚΚ να ήταν ενιαία, αλλά η ταχτική πέρασε από το σεχταρισμό της Τρίτης Περιόδου με τις καταγγελίες για τους «σοσιαλφασίστες» κατευθείαν στον οπορτουνισμό των κοινών κυβερνήσεων στα «Λαϊκά Μέτωπα», όπως στη Γαλλία. Τα ίδια στην Ελλάδα το 1989 με τις δύο φάσεις του. Στην αρχή κυβέρνηση με τη Ν.Δ. - για την παραπομπή του Ανδρέα στο ειδικό δικαστήριο και στη συνέχεια η Οικουμενική για να προχωρήσουν όλοι μαζί σε συμφωνίες με τους καπιταλιστές. Η συμφωνία με την Ζήμενς και τον Κόγκκαλη, η ιδιωτικοποίηση της τηλεόρασης, δεν ήταν μόνο σκάνδαλα, αλλά άνοιξαν τον δρόμο στη δεξιά στροφή των πολιτικών εξελίξεων στη δεκαετία του '90. Και οι δύο τακτικές είναι λάθος.

Η Αριστερά μπορεί να τραβήξει προς το μέρος της τον κόσμο που έχει εξοργιστεί με τη χρεωκοπία της Ν.Δ. και να μην αφήσει στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ τα περιθώρια να συνεχίσει την καπιταλιστική πολιτική με νέα διαχείριση. Αυτό, όμως, απαιτεί μια Αριστερά ξεκάθαρη στρατηγικά για τον αντικαπιταλισμό της και ευέλικτη τακτικά μέσα στους αγώνες και στα κινήματα. Σημαίνει:

- **Ενιαιομετωπικά στις μάχες** - οικονομικές και πολιτικές - για να αποτρέψουμε τις περικοπές, τις απολύσεις, τα κλεισίματα. Μαζί ενάντια στο ρατσισμό και τους φασίστες.
- **Πολύ καθαρή συζήτηση και αντιπαράθεση για την προοπτική.** Γιατί Σοσιαλισμός σημαίνει ρήξη και συγκρούση με το σύστημα μέχρι να επικρατήσει εργατικός έλεγχος και εργατική εξουσία σε όλη την κοινωνία.

Για να γίνουν όλα αυτά, δυναμώνουμε το επαναστατικό ρεύμα και πριν και μετά τις εκλογές, για να μπορέσει να βρίσκεται στο κέντρο των αγώνων και να κερδίσει τον κόσμο της σοσιαλδημοκρατίας μαζικά στην προοπτική της επανάστασης και του Σοσιαλισμού. ■

Κρίση, εξέγερση και ριζοσπαστική Αριστερά

Μετά τις ευρωεκλογές και την κρίση στον ΣΥΡΙΖΑ, η συζήτηση μέσα στην Αριστερά φουντώνει: τι σημαίνει η κρίση του καπιταλισμού, γιατί η Αριστερά χρειάζεται τον αντικαπιταλισμό, πώς προχωράμε; **Ο Πάνος Γκαργκάνας** επιχειρεί να δώσει απαντήσεις.

Την σύνδεση ανάμεσα στην οικονομική κρίση και την Αριστερά φρόντισε να την κάνει με τον πιο έντονο τρόπο ο διεθνής Τύπος σχολιάζοντας τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών του Ιούνη. Το κυρίαρχο σχόλιο ήταν ότι σε συνθήκες κρίσης έπρεπε να ευνοηθεί η Αριστερά, αλλά οι εκλογές έδειξαν το αντίθετο. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω απόσπασμα από την εφημερίδα Φαινάνσιαλ Τάιμς:

«Σε μια εποχή όπου το «τέλος του καπιταλισμού» προβάλλει σαν μια σοβαρή προοπτική, τα κόμματα που είχαν σαν ιστορική αποστολή να αντικαταστήσουν τον καπιταλισμό με τον σοσιαλισμό δεν έχουν να προσφέρουν καμιά φιλοσοφία διακυβέρνησης. Οι πολιτικές τους αντιμετώπισης της κρίσης μόλις και μετά βίας μπορούν να διακριθούν από αυτές των αντιπάλων τους».

Τουλάχιστον ο συγκεκριμένος σχολιαστής έκανε τον κόπο να χρεώσει την αποτυχία της αριστεράς

στην έλλειψη πολιτικών διαφορών από τους αντιπάλους της. Οι πιο πολλοί αναλυτές προτίμησαν να κάνουν τη διαπίστωση ότι οι εργαζόμενοι συμπεριφέρονται πιο συντηρητικά από αυτό που οι σχολιαστές θεωρούσαν «φυσιολογικό» σε συνθήκες κρίσης. Όπως έγραφε ο Σοτήρης Κοντογιάννης στο προηγούμενο τεύχος του «Σοσιαλισμός από τα κάτω»:

«Μέσα στις συνθήκες της ανασφάλειας που γεννάει η κρίση, είναι η συνηθισμένη ερμηνεία, οι ψηφοφόροι στρέφονται αυθόρμητα προς τον συντηρητισμό - κύρια προς τα μεγάλα κόμματα της κεντροδεξιάς, αλλά και προς τα μικρότερα κόμματα της ακροδεξιάς διαμαρτυρίας».

Αυτή τη διαπίστωση, ότι δηλαδή οι ανησυχίες των κυβερνήσεων για μαζική στροφή αριστερά λόγω της κρίσης δεν επιβεβαιώθηκαν, και άρα τα χέρια τους λύθηκαν, την αποδέχονται και αναλυτές της Αριστεράς.

Εγραψε ο Γ. Δελαστίκ στο Έθνος στο άρθρο του με τίτλο «Ποιος θυμάται τη Γένοβα»: «Σήμερα, παρόλο που η οικονομική κρίση μάλιστα ακριβώς εξαιτίας της πολιτικής των κυβερνήσεων της Δύσης και της οικονομικής ελίτ που κατήγγειλαν τότε οι διαδηλωτές, δεν κουνιέται φύλλο από πλευράς διαδηλώσεων, πέρα από κάποιες ανάξιες λόγου εκδηλώσεις». Και καταλήγει: «Ούτε στα πιο τολμηρά τους όνειρα δεν φαντάζονταν οι ηγέτες των G8, όταν ξέσπασε η βίαιη κρίση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ότι θα μπορούσαν να χειριστούν την κατάσταση με τόση απίστευτη άνεση. Να αποφασίζουν δηλαδή ό,τι θέλουν, να εφαρμόζουν όποιο μέτρο νομίζουν, χωρίς την παραμικρή αντίσταση εκ μέρους των εργαζομένων. Τον Δεκέμβριο, Ιανουάριο και Φεβρουάριο ακόμη αυτοί φοβούνταν κολοσσιαίες, βίαιες κινητοποιήσεις, ίσως και αιματηρές διαδηλώσεις. Γι' αυτό και ο πολιτικός

Νότια Κορέα κατάληψη στο εργοστάσιο Σανγκγιόνγκ

λόγος ακόμη και δεξιών πολιτικών όπως π.χ. ο Σαρκοζί είχε τόσο έντονη «αντικαπιταλιστική» χροιά, γι' αυτό κατακεραύνωναν την «ασυνδοσία των αγορών». Έκτοτε όμως είδαν ότι κανείς δεν αντιδρά, ησύχασαν και κάνουν ό, τι θέλουν».

Πόσο πραγματική, όμως, είναι αυτή η εικόνα;

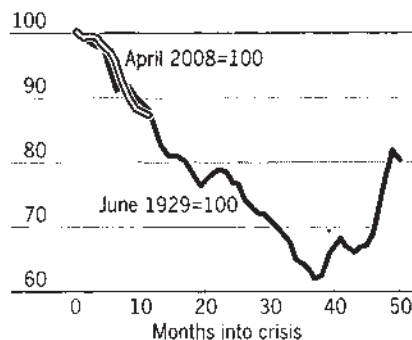
Ορισμένες απόψεις θεωρούν ότι χρειάζεται να αλλάξει η εκτίμηση που έχουμε για την κρίση. Ίσως η κρίση δεν είναι τόσο βαθιά όσο νομίζαμε, ίσως οι ισχυρισμοί των κυβερνήσεων για «σημάδια ανάκαμψης» να είναι βάσιμοι.

Μια τέτοια προσέγγιση δεν αντέχει στη σύγκριση με την πραγματικότητα. Η κρίση έχει διαστάσεις συγκρίσιμες με αυτές που πήρε στη δεκαετία του 1930, μετά το Κραχ του 1929. Αυτή η διαπίστωση δεν είναι πια ούτε αφορισμός κάποιων μαρξιστών ούτε δημοσιογραφική ευκολία. Είναι επιστημονική μελέτη. Δυο πανεπιστημιακοί, ένας από την Καλιφόρνια και ένας από την Ιρλανδία, συγκέντρωσαν τα στοιχεία και έδειξαν ότι η πορεία της πτώσης της βιομηχανικής παραγωγής και του εμπορίου ακολουθεί σήμερα καμπύλες ανάλογες με του 1929. (Η μελέτη των Barry Eichengreen και Kevin O'Rourke παρουσιάστηκε από τους Φαινάνσιαλ Τάιμς στις 17 Ιούνι 2009). Πενήντα μήνες, δηλαδή σχεδόν μια πενταετία μετά το ξέσπασμα της κρίσης του Μεσοπολέμου, η βιομηχανική παραγωγή είχε ανακάμψει μόλις στο 80% και ο όγκος του εμπορίου το ίδιο (βλέπε τα σχετικά διαγράμματα). Και βέβαια όλοι ξέρουμε ότι οι μεγάλες πολιτικές και κοινωνικές αναστατώσεις που συνόδευσαν εκείνη τη μεγάλη κρίση ήρθαν στο προσκήνιο από το 1933 και μετά (άνοδος του Χίτλερ στη Γερμανία, Νιου Ντηλ στις ΗΠΑ, νίκη του Λαϊκού Μετώπου στη Γαλλία και την Ισπανία, Μάης του '36 στην Ελλάδα, κλπ). Όσοι βιάζονται να βγάλουν συμπεράσματα από τις Ευρωεκλογές του 2009 για τις πολιτικές επιπτώσεις της κρίσης, μοιάζουν με τις αθλητικές εφημερίδες που ανακηρύσσουν τον Ολυμπιακό ή τον Παναθηναϊκό ομαδάρα από τα πρώτα φιλικά του καλοκαιριού.

Αυτό δεν σημαίνει ότι μπορούμε να «διαβάζουμε» τις πολιτικές εξελίξεις από τις καμπύλες του '30. Υπάρχουν και οικονομικές διαφορές, αλλά πάνω απ' όλα η ταξική πάλη δεν είναι συνάρτηση μιας μοναδικής μεταβλητής, της κρίσης.

Industrial output

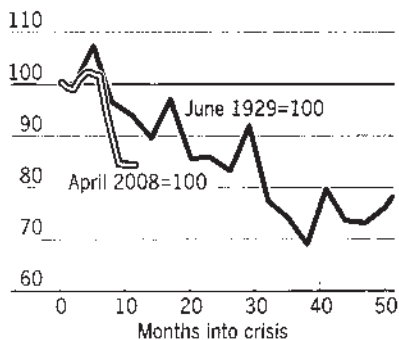
Global, indices rebased

Sources: IMF; Bordo et al. (2001); Eichengreen & O'Rourke (2009)

Trade volume

Global, indices rebased

Η βιομηχανική παραγωγή (αριστερά) και ο όγκος του εμπορίου παγκόσμια (δεξιά) μετά τον Απρίλι 2008 ακολουθούν πτωτικές καμπύλες αντίστοιχες με το 1929.

Παρεμβατισμός

Η μεγάλη διαφορά στο οικονομικό επίπεδο είναι η έκταση του κρατικού παρεμβατισμού. Σήμερα στις ΗΠΑ από μόνο του το έλλειμμα του προϋπολογισμού που διαχειρίζεται ο Ομπάμα (περίπου 10% του ΑΕΠ) είναι μεγαλύτερο από το σύνολο του προϋπολογισμού που διαχειριζόταν ο Ρούζβελτ. Παντού οι δημόσιες δαπάνες για Παιδεία, Υγεία, Κοινωνική Πρόνοια, έργα υποδομών, πολεμική βιομηχανία, κλπ, αποτελούν μια σημαντική πλευρά που εμποδίζει τη συνολική ζήτηση να καταρρεύσει με τον ίδιο τρόπο όπως πριν 80 χρόνια. Τα λεγόμενα «πακέτα διάσωσης» έκαναν την εμφάνισή τους με το καλημέρα της κρίσης. Επομένως, δεν είναι περιεργό φαινόμενο να υπάρχουν σήμερα μεγαλύτερες δυνατότητες να συγκρατηθεί ο ρυθμός της πώσης της οικονομίας προς την ύφεση. Αλλά η διαπίστωση αυτού του φαινομένου δεν πρέπει να ξεχειλώνεται μέχρι του σημείου ώστε να βγαίνουν πρόωρα συμπεράσματα περί ξεπεράσματος της κρίσης.

Υπάρχουν δύο παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Πρώτο, τα μέγεθι από τις «μαύρες τρύπες» που δημιουργεί η κρίση είναι ιλιγγιώδη ακόμα και για τις σημερινές δυνατότητες του κρατικού παρεμβατισμού. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει ανεβάσει τις εκτιμήσεις του για τις ζημιές του τραπεζικού συστήματος στα 4,1 τρισεκατομμύρια δολάρια. Και μόνο η στήριξη των τραπεζών, δηλαδή, απαιτεί τεράστιους πόρους. Επιπλέον, οι μελέτες δείχνουν ότι τα κρατικά ελλείμματα διογκώνονται όχι μόνο από τα «πακέτα διάσωσης» υπέρ των τραπεζιτών

και των «εθνικών πρωταθλητών» τύπου General Motors, αλλά και από τις συνέπειες της ύφεσης τόσο στα δημόσια έσοδα όσο και στις δαπάνες. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι όλα τα κράτη σε θέση να σηκώσουν τα βάρη της παρέμβασης που απαιτείται για τη συγκράτηση της κρίσης. Αλλού το «φρενάρισμα» της ύφεσης μπορεί να σημαίνει οικονομική στασιμότητα για μια ολόκληρη περίοδο, όπως π.χ. στην Ιαπωνία, αλλού μπορεί να σημαίνει καταρρεύσεις τύπου Αργεντινής.

Ένα δεύτερο κρατούμενο είναι ότι ακόμα και στις χώρες όπου οι κυβερνήσεις μπορεί να είναι σε θέση να οργανώσουν ισχυρές οικονομικές παρεμβάσεις, ανοίγουν αντιπαραθέσεις για την κάλυψη των δημοσίων ελλειμμάτων. Αντιπαραθέσεις καταρχήν μέσα στην ίδια την άρχουσα τάξη, καθώς άλλα τμήματα ευνοούνται αν επιλεγεί μια πολιτική πληθωρισμού που απαξιώνει τα χρέη και άλλα τμήματα προτιμούν μια πολιτική με θηριώδη λιτότητα που μεταφέρει με άγριες περικοπές απευθείας τα βάρη στους εργαζόμενους. Σε κάθε περίπτωση ανοίγουν συγκρούσεις με την εργατική τάξη, όχι μόνο με τα τμήματα που θίγονται από τις απολύσεις και τα κλεισίματα στον ιδιωτικό τομέα αλλά και με τα τμήματα που εργάζονται στο ευρύτερο δημόσιο.

Η κρίση του 1930 δημιούργησε τις συνθήκες μέσα στις οποίες γεννήθηκαν τα μαζικά κινήματα με κατάληψεις των εργοστασίων π.χ. στη Γαλλία το 1936, στις ΗΠΑ λίγο αργότερα. Σήμερα τέτοιες εξάρσεις της ταξικής σύγκρουσης ξαναμπάνουν στην ημερήσια διάταξη, όπως έδειξαν π.χ. οι εργάτες της Σανγκιόνγκ

Απρίλης 1933, απεργία των εκπαιδευτικών στο Σικάγο

στην Κορέα. Αλλά δεν είναι μόνο οι υποψήφιοι άνεργοι (απολύμενοι, επισφαλείς) που εξορθούνται σε μάχες. Είναι και οι τάχα «βλοεμένοι» του δημόσιου που βρίσκονται στο στόχαστρο των περικοπών, καθώς η επιστροφή στον μεγαλύτερο κρατικό παρεμβατισμό συνοδεύεται από την πιο άγρια περιστολή των ελλειμμάτων. Οι εκπαιδευτικοί του Σικάγο που τον Απρίλη του 1933 οργάνωναν καταλήψεις τραπεζών για να πληρωθούν, επειδή οι μισθοί τους καθυστερούσαν για οχτώ μήνες, είναι σήμερα επίκαιροι για μεγάλα τμήματα της εργατικής τάξης.

Όλα αυτά είναι στοιχεία που διαμορφώνουν το τοπίο που έχουμε μπροστά μας και όχι πίσω μας. Θα ήταν τραγικό λάθος να αντιμετωπίσει η Αριστερά την κρίση σαν ένα στιγμιαίο επεισόδιο που πέρασε, ή ακόμα χειρότερα, σαν κάποιο «άλλοθι» που επικαλούνται οι από πάνω για να ξεγελάσουν τον κόσμο. Η κρίση είναι πραγματική, βαθιά και παρατεταμένη. Οι επιπτώσεις της αφορούν όλες τις τάξεις, και τους από πάνω και τους από κάτω, και η έκβασή τους εξαρτάται από τους πολιτικούς και ιδεολογικούς συσχετισμούς, όχι μόνο από τις οικονομικές εξελίξεις.

Μονοδιάστατα

Οι περισσότεροι σχολιαστές των αποτελεσμάτων των Ευρωεκλογών κινήθηκαν μονοδιάστατα. Περίμεναν ότι η κρίση προκαλεί οργή στην εργατική τάξη και αυτό θα φέρει στροφή αριστερά. Και στη συνέχεια αποφάσισαν ότι περισσότερο κυρίαρχο ο φόβος και έτσι η εργατική τάξη κινήθηκε δεξιά. Τα πράγματα όμως δεν λειτουργούν έτσι.

Στις ιδέες και τα συναισθήματα της εργατικής τάξης υπάρχει πάντα ένα αντιφατικό μίγμα από την ίδια τη θέση της μέσα στην κοινωνία. Ο φόβος για τη δύναμη των αφεντικών συνυπάρχει πάντα με την οργή για την αδικία και την εκμετάλλευση. Ακόμα και όταν ξεκινάει ένας αγώνας, η ανησυχία για την έκβαση υποβόσκει πίσω από την αποφασιστικότητα για τη σύγκρουση. Το ποια πλευρά θα πάρει το πάνω χέρι εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, από τα οικονομικά χτυπήματα, από τους πολιτικούς συσχετισμούς, από τις εμπειρίες και την οργάνωση των εργατών. Και βέβαια από τις πρωτοβουλίες και την εμπιστοσύνη που εμπνέει η Αριστερά.

Οι εκλογές είναι έτσι κι αλλιώς ένας ατελής δείκτης για την εξέλιξη των ιδεών που επικρατούν μέσα στην εργατική τάξη. Ας θυμηθούμε μόνο πόσο έξω έπεσαν οι απόψεις που θεωρούσαν ότι ο κόσμος είχε συντηρητικοποιηθεί μετά τη νίκη της ΝΔ στις εκλογές του 2004 (και του 2007). Στην πράξη, ακολούθησε η περίοδος της μεγαλύτερης ριζοσπαστικοποίησης που κορυφώθηκε με την εξέγερση του περασμένου Δεκεμβρίου. Για να μην πέφτουμε σε τέτοια λάθη χρειάζεται να αποφύγουμε και την απολυτοποίηση των εκλογικών αποτελεσμάτων και τους αυτοματισμούς ότι η κρίση φέρνει το ένα ή το άλλο αποτέλεσμα έτσι αφρημένα.

Η κρίση φέρνει πόλωση μέσα στην κοινωνία και η πόλωση απαιτεί από τις πολιτικές δυνάμεις (και την Αριστερά) να ξεφύγουν από τις προηγούμενες ρουτίνες τους. Αν το κάνουν, μπορεί να αναδειχθούν σε πρωταγωνιστές, αλλιώς οι ανε-

πάρκειες ξεσκαπάζονται με ρυθμούς πολύ πιο έντονους από τις «κανονικές» περιόδους. Ας έρθουμε όμως πιο συγκεκριμένα στην ελληνική περίπτωση.

Η συζήτηση για τα εκλογικά αποτελέσματα και την κρίση μοιραία επικεντρώθηκε στο ΣΥΡΙΖΑ, και γιατί εκεί οι αποκλίσεις ανάμεσα στις προσδοκίες και στο αποτέλεσμα ήταν οι μεγαλύτερες και γιατί εκεί οι διαμάχες μετά τις εκλογές πήραν τη μεγαλύτερη έκταση.

Μια θεωρία που έκανε την εμφάνισή της ήταν ότι το αποτέλεσμα των εκλογών δεν ήταν κακό, κακή ήταν η διαχείριση του αποτελέσματος. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η σύγκριση του αποτελέσματος με τις δημοσκοπήσεις που είχαν προηγηθεί ήταν αθέμιτη. Έμοιαζε με τους παίκτες του Χρηματιστηρίου που θρηνούν για τις απώλειες πλασματικών κερδών που ποτέ δεν είχαν στο χέρι. Πρόκειται για ατυχή παρομοίωση. Οι αριστερές προσδοκίες των εργαζόμενων δεν είναι το ίδιο με τις μετοχές, ούτε η Αριστερά είναι κόμμα κερδοσκοπών. Φούσκες μπορεί να υπάρχουν στα χρηματιστήρια, αλλά το αριστερό ρεύμα που εμφανιζόταν στα γκάλοπ δεν ήταν αέρας κοπανιστός. Είχε αντίκρουσμα στη δράση που είχαν αναπτύξει εκατοντάδες χιλιάδες νεολαίοι, φοιτητές και μαθητές, και εργαζόμενοι. Είναι τραγικό αριστεροί σχολιαστές να θεωρούν τα εκλογικά αποτελέσματα ως χειροπιαστή πραγματικότητα και το ρεύμα που έδειχναν οι αγώνες ως «φούσκα».

Δεν πάσχει λοιπόν ο ΣΥΡΙΖΑ από κακόβουλες διαστρεβλώσεις του εκλογικού του αποτελέσματος. Η ανάγκη για ερμηνεία της απόκλισης ανάμεσα στις δυνατότητες και στο αποτέλεσμα παραμένει. Τι έφταιξε; Μια δεξιά πτέρυγα χρεώνει την αποτυχία στην υπερβολική ταύτιση με τους «κουκουλοφόρους» στην εξέγερση του Δεκεμβρίου.

Μια άλλη πλευρά (που δεν είναι ενιαία), θεωρεί ότι το «στίγμα» που παρουσίαζε ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν «θολό» γιατί ανάμεσα στη δράση του και στην επικοινωνιακή προβολή της παρεμβαλλόταν ο έλεγχος του ΣΥΝ. Αλλά και αυτό το δεύτερο στρατόπεδο είναι διχασμένο. Κάποιοι, όπως π.χ. το προλογικό σημείωμα στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού Θέσεις, θεωρούν ότι ο Αλέξης Τσίπρας και η νέα γενιά στελεχών γύρω του έκαναν ό,τι το καλύτερο και κατακεραυνώνουν τους επαναστάτες που επικρίνουν το ρεφορμισμό. Κάποιοι άλλοι εξυμνούν τον Αλέκο Αλαβάνο και επικρίνουν την ηγεσία Τσίπρα ότι συμπεριφέρεται σαν να

Δεκέμβρης 2008

διαχειρίζεται τα κατελιμμένα Χειμερινά Ανάκτορα (π.χ. Περικλής Κοροβέσης).

Έχουν μέλλον οι εξεγέρσεις;

Όλα αυτά, σε μια πρώτη ανάγνωση μαρτυρούν σύγχυση. Αλλά αυτό δεν είναι το κύριο. Πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι από την εσωτερική συζήτηση στο ΣΥΡΙΖΑ απουσιάζει η οποιαδήποτε ανάλυση και προοπτική για την ίδια την εξέγερση του Δεκέμβρη και τη σχέση του συγκεκριμένου πολιτικού σχηματισμού μαζί της επί της ουσίας και όχι επί της επικοινωνιακής διαχείρισης. Διατυπώνονται με πάθος απόψεις υπέρ της δημιουργίας Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ στο όνομα της δημοκρατίας, αλλά δεν ανοίγουν ζητήματα όπως: είναι στην ημερήσια διάταξη μια επανάληψη της εξέγερσης του Δεκέμβρη; Μπορεί μια επόμενη εξέγερση να είναι νικηφόρα; Και τι συμβολή μπορεί να προσφέρει ο ΣΥΡΙΖΑ σε μια τέτοια προοπτική;

Η συζήτηση γίνεται ερήμην αυτών των ερωτημάτων, λες και η εξέγερση ήταν ένα τυχαίο γεγονός που βρέθηκε στην προεκλογική πορεία του ΣΥΡΙΖΑ και κάποιιοι το χειρίστηκαν καλύτερα ή χειρότερα ως προς τις εκλογικές επιπτώσεις του στο «στίγμα» του σχήματος. Κανένας τους δεν ρωτάει αν ο Δεκέμβρης μπορούσε να ανατρέψει την κυβέρνηση και τι έκανε ή δεν έκανε ο ΣΥΡΙΖΑ γι' αυτό.

Στην Εργατική Αλληλεγγύη όταν ξέσπασε η εξέγερση γράφουμε:

«Χρειάζεται το κίνημα να βάλει τη σφραγίδα του στο τέλος αυτής της κυβέρνησης. Χρειάζεται η κυβέρνηση να πέσει

και να πάρει μαζί της όλες τις απειλές κατά των εργατών και της νεολαίας. Να πάρει πίσω τον προϋπολογισμό άγριας λιτότητας που κατεβάζει ο Αλογοσκούφης. Να μπλοκάρουν όλες οι ιδιωτικοποιήσεις και τα ξεπουλήματα από το Λιμάνι του Πειραιά ως τη ΔΕΗ και από τους Δήμους μέχρι την Ολυμπιακή και τον ΟΣΕ. Να σταματήσει η ενίσχυση των τραπεζών, να απαγορευτούν όλες οι απολύσεις. Να σταματήσουν οι νέοι ρατσιστικοί νόμοι κατά των μεταναστών και των προσφύγων και να νομιμοποιηθούν όλοι. Να κλείσουν όλα τα ιδιωτικά παραμάγαζα των ξένων Πανεπιστημίων.

Για να το καταφέρουμε, πρέπει να βγάλουμε στην πρώτη γραμμή τα πιο ισχυρά μας όπλα, την κατάληψη και την απεργία. Χρειάζεται να συνδέσουμε το εργατικό κίνημα με την οργή της νεολαίας, με πρώτο βήμα την απεργία της 10 Δεκέμβρη. Μπορεί η ηγεσία της ΓΣΕΕ να υποχώρησε στις δεξιές πιέσεις και να έβαλε τη συγκέντρωση στο Σύνταγμα, η

πορεία όμως θα γίνει ξεκινώντας από το Μουσείο και θα φτάσει στο Σύνταγμα και τη Βουλή.

Επόμενο βήμα σύνδεσης είναι οι καταλήψεις, που έχουν ήδη ξεκινήσει σε πάρα πολλά σχολεία και πρέπει να γενικευθούν. Μέσα στη βδομάδα θα ακολουθήσουν συνελεύσεις στα Πανεπιστήμια, ώστε οι φοιτητές να πιάσουν το νήμα και οι σχολές να μείνουν κλειστές μέχρι να πέσει η κυβέρνηση των δολοφόνων. Οι κατελιμμένοι χώροι της νεολαίας μπορούν να γίνουν το ορμητήριο για να οργανωθεί η σύνδεση με την εργατική τάξη.

Τα αιτήματα όλου του προηγούμενου διαστήματος δεν πάνε στην άκρη. Ισα ίσα είναι τώρα που αποκτάνε μεγαλύτερη σημασία. Στην κρίση του συστήματος και της ΝΔ απαντάμε απαιτώντας κρατικοποίηση των τραπεζών και όλων των επιχειρήσεων που απολούν, χωρίς καμιά αποζημίωση στα αφεντικά τους. Τους χώρους δουλειάς μας τους παίρνουμε στα χέρια μας για να επιβάλουμε τον εργατικό έλεγχο στην παραγωγή. Δεν θα αφεθούμε να πληρώσουμε εμείς την κρίση και τα σπασμένα του συστήματος.

Ετσι ανοίγει και η πραγματική προοπτική για συνολική λύση. Πραγματική «τάξη και ασφάλεια» μπορεί να επιβάλει μόνο η εργατική τάξη που θα πάρει τα πράγματα στα χέρια της. Οργανώνοντας την κοινωνία με βάση της ανάγκες και με δημοκρατία των συνελεύσεων στους χώρους δουλειάς. Χτίζοντας μια κοινωνία χωρίς φτώχεια, χωρίς ανεργία, χωρίς αποκλεισμό, χωρίς ρατσισμό και διακρίσεις, μια σοσιαλιστική κοινωνία χωρίς

αφεντικά. Ο σοσιαλισμός είναι η μόνη εναλλακτική λύση απέναντι σε ένα σύστημα επικίνδυνο για την επιβίωσή μας. Το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα υπάρχει για να ενισχύσει αυτήν την προοπτική. Είναι καιρός για οργάνωση.»

Αυτά είναι τα καθήκοντα που βάλανε οι επαναστάτες στον εαυτό τους. Γιατί (σε αντίθεση με την εικόνα που προβάλλουν οι σύντροφοι των Θέσεων), οι επαναστάτες είναι αυτοί που δίνουν τις μάχες του «συγκεκριμένου αποτελέσματος» και δεν περιορίζονται σε γενικόλογους. Κάποια από αυτά τα καθήκοντα τα έφεραν σε πέρας οι δυνάμεις της αντικαπιταλιστικής αριστεράς, κάποια αποδείχθηκαν ανώτερα από τις δυνατότητές μας απέναντι στον όγκο της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας. Σε κάθε περίπτωση, αυτά είναι καθήκοντα και προοπτικές μετρήσιμα απέναντι στις εξελίξεις και στις ίδιες τις αδυναμίες μας. Ο ΣΥΡΙΖΑ τι έχει να επιδείξει από τη μεριά του; Την προοπτική ότι στην τηλεόραση θα βγαίνει λιγότερο ο Κύρκος και ο Κουβέλης και περισσότερο ο Ρινάλντι ή ο Θεωνάς;

Ο συνδυασμός οικονομικής κρίσης, πολιτικής αστάθειας και μαζικής ριζοσπαστικοποίησης βάζει στην ημερήσια διάταξη νέες εκρήξεις στην Ελλάδα. Ακόμα και σε συντηρητικές εφημερίδες όπως Το Βήμα βλέπουμε άρθρα που προειδοποιούν ότι η υποχώρηση της επίσημης πολιτικής μπορεί να σημάνει ότι το κενό θα καλυφθεί από έξαρση της κοινωνικής αντιπολίτευσης. Η ριζοσπαστική αριστερά δεν μπορεί να πιστεύει ότι κάτι τέτοιο θα γίνει αυτόματα. Αλλά και δεν μπορεί να πορεύεται μαζάρια, χωρίς συνειδητή και επείγουσα προετοιμασία για να αντιμετωπίσει αυτές τις συνθήκες.

Το «μοντέλο» ΣΥΡΙΖΑ απέτυχε. Η κυριότερη αιτία για αυτήν την αποτυχία είναι ότι στηρίχθηκε στην αυταπάτη πως το μέλλον περνάει μέσα από μια περίοδο σχετικά ομαλής συσπείρωσης και εκλογικής καταγραφής ενός «αντινεοφιλελεύθερου» ρεύματος. Όχι μόνο οι δεξιές του πτέρυγες αλλά και οι αριστερές συνιστώσες του καταπολέμησαν συστηματικά κάθε απόπειρα ανάδειξης του αντικαπιταλισμού μέσα στο κίνημα. Εμείς του ΣΕΚ το ζήσαμε έντονα αυτό και στη Γένοβα και στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ και στο αντιπολεμικό κίνημα. Οι εξελίξεις δείχνουν πόσο λάθος ήταν αυτή η μονομανής προσπάθεια περιορισμού των πιο ριζοσπαστικών χαρακτηριστικών της νέας πολιτικοποίησης, πόσο αφηνιάστηκε μπροστά στο άγριο τέμπο της κρί-

σης του καπιταλισμού ήδη από τα πρώτα ξεσπάσματα και πόσο στείρα γίνεται η προσπάθεια να ανασυγκολληθεί αυτό το μοντέλο. Η υπόθεση Κοροβέση έδειξε συγκεκριμένα αυτή τη στείριότητα. Ο Περικλής έφερε στην επιφάνεια πόσο επίκαιρη παραμένει η ρήξη με τους συμβιβασμούς του 1989. Τριάντα χρόνια μετά τη μαζική αποχώρηση των Ρηγάδων της Β' Πανελλαδικής και είκοσι χρόνια μετά τη σύγκρουση της ΚΝΕ με την ηγεσία του κόμματος, οι διάδοχοι του Φλωράκη και του Κύρκου επιμένουν στα ίδια. Μπορεί η Αριστερά να αντιμετωπίσει τα καθήκοντα της σημερινής κρίσης, μπορεί έστω να δείξει το δρόμο ενάντια στα σκάνδαλα, χωρίς ρήξη με την πολιτική που υποσχόταν «κάθαρη» μέσα από το «Ειδικό Δικαστήριο» και κατάληξε να βάζει την υπογραφή της σε συμβάσεις με τη Ζίμενς; Ο Περικλής είπε όχι και σύσσωμες οι ηγεσίες ΣΥΡΙΖΑ και ΚΚΕ είπαν ότι έκανε «πολιτικό λάθος». Μια τέτοια αριστερά είναι ένα ατελείωτο πολιτικό λάθος. Η ριζοσπαστική αριστερά χρειάζεται να γίνει αντικαπιταλιστική.

Με ποιά Αριστερά;

Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι μια προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Δεν έχει κάποιο έτοιμο «μοντέλο» να αντιγράψει. Αν ορισμένοι σύντροφοι βιάζονται να τη δουν να εξελίσσεται στα πρότυπα του γαλλικού ΝΡΑ, αντιγράφοντας ιδιαίτερα τα «καταστατικά» χαρακτηριστικά του (ενιαίο πολυτασικό κόμμα), κάνουν λάθος. Ούτε το ίδιο το ΝΡΑ δεν προβάλλεται σαν μοντέλο για εξαγωγή. Στο Marxism 2009 που έγινε στο Λονδίνο τον Ιούλιο είχαμε την ευκαιρία να κάνουμε μια πλούσια συζήτηση πάνω σε αυτά τα θέματα και ο εκπρόσωπος του ΝΡΑ Francois Sabado ήταν σαφής σε αυτό το ζήτημα.

Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ μπορεί να αρχίσει να προσφέρει διεξοδό από τα προβλήματα που δημιούργησαν οι ηγεσίες του ΚΚΕ και του ΣΥΡΙΖΑ, χτίζοντας ένα Μέτωπο ανοιχτό στον κόσμο που θέλει να ξεφύγει από τα σημερινά αδιέξοδα.

● Ένα Μέτωπο πρόθυμο πρώτα από όλα να στηρίξει τις προχωρημένες μορφές πάλης που ξεπηδούν μέσα στις σημερινές συνθήκες. Η κρίση, η πόλωση και η ριζοσπαστικοποίηση δεν αφήνουν περιθώρια για ηγεσίες αμλετικές που ταλαντεύονται και στο τέλος αποκηρύσσουν τις απεργίες διαρκείας μόλις σκάσουν μύτη, τις καταλήψεις, τις μαχητικές συγκρούσεις. Αυτή δεν είναι μια απλή επιλογή αγωνιστικής

πλειοδοσίας, είναι πολιτική επιλογή που βλέπει ότι αν μέχρι τώρα υπήρξαν τμήματα της νεολαίας που αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν τέτοιες μορφές αγώνες, σε λίγο θα ακολουθήσουν τμήματα της εργατικής τάξης.

● Ένα Μέτωπο ενωτικό που δεν επιδιώκει να περιχαράκώσει τις «δικές του» πρωτοβουλίες όπως έχουν κάνει συστηματικά οι ηγεσίες της διασπασμένης επίσημης αριστεράς τα τελευταία 20 χρόνια, αλλά αντίθετα επιδιώκει την ενότητα στη δράση από τους αντάρτες του ΠΑΣΟΚ μέχρι τους αναρχικούς. Σήμερα ενάντια στην κυβέρνηση του Καραμανλή που προσπαθεί να παραμείνει γαντζωμένη στην εξουσία, άγριο ενάντια στις προσπάθειες του Παπανδρέου να συνεχίσει την καπιταλιστική διαχείριση της κρίσης.

● Ένα Μέτωπο ανοιχτό στον κόσμο που σπάει από τη σοσιαλδημοκρατία. Αν υπήρξαν ανταρσίες στο χώρο αυτό στα χρόνια που το ΠΑΣΟΚ ήταν αντιπολίτευση, θα υπάρξουν πιο έντονες αν καταφέρει να γίνει κυβέρνηση με ή χωρίς κεντροαριστερούς συνεταιρούς. (Αν διαλέξει δεξιούς κυβερνητικούς συνεταιρούς, τόσο το χειρότερο για το ΠΑΣΟΚ). Οι απόψεις ότι τέτοιος κόσμος πρέπει να περάσει υποχρεωτικά από ένα στάδιο ανταπάτης για το ΚΚΕ ή τον ΣΥΝ χάνουν από τα μάτια τους όλη τη δυναμική. Η ελκτική δύναμη του αντικαπιταλισμού μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερη. Σ' αυτό το θέμα η γαλλική εμπειρία είναι διδακτική.

● Ένα Μέτωπο που κρατάει ανοιχτή τη συζήτηση για τη μελλοντική σοσιαλιστική κοινωνία χωρίς να ορθώνει αποκλεισμούς προκαταλαμβάνοντας την πορεία της. Συζητώντας συντροφικά για τους δρόμους ανατροπής του καπιταλισμού. Και φροντίζοντας να ξεκαθαρίζει τα φλέγοντα τρέχοντα πολιτικά ζητήματα όπως την αντίσταση στο ρατσισμό και τις απαντήσεις στην οικολογική κρίση, γιατί ο αντικαπιταλισμός δεν είναι μόνο οικονομική σύγκρουση με το κεφάλαιο.

Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ έχει μπροστά της άμεσα μια νέα εκλογική μάχη είτε προχωρήσει ο Καραμανλής σε πρόωρες το φθινόπωρο, είτε αναγκαστεί σε εκλογές την άνοιξη. Μια εκλογική επιτυχία είναι και αναγκαία και εφικτή για να μπορέσει να προωθήσει την ανάδειξη της αντικαπιταλιστικής αριστεράς σαν εναλλακτική λύση και να ανοίξει δρόμους για την οικοδόμηση αυτού του Μετώπου που τόσο έχουμε ανάγκη. Το ΣΕΚ τοποθετεί τον εαυτό του στην υπηρεσία αυτής της προοπτικής. ■

1949

Εξήντα χρόνια από το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου, τα διδάγματά του παραμένουν επίκαιρα. Ο **Λέανδρος Μπόλαρης** και η **Τασούλα Βερβενιώτη** ήταν ομιλητές γι' αυτό το θέμα στη διάρκεια του **Μαρξισμού 2009**. Εδώ παρουσιάζουμε τις παρεμβάσεις τους.

Μακρόνησος 1948

Τα εξήντα χρόνια από το τέλος του εμφυλίου δεν είναι απλά μια «στρογγυλή» επέτειος. Τα διδάγματα από τον εμφύλιο έχουν πολλά να μας πούνε και σήμερα. Ένα παλιό ρητό λέει ότι «όποιος δεν μαθαίνει από την ιστορία είναι καταδικασμένος να την επαναλαμβάνει» και αυτό ισχύει για όλους και πολύ περισσότερο για την αριστερά. Με πολύ διαφορετικές συνθήκες από αυτές της δεκαετίας του 1940, κάποια «κλασικά» θέματα επανέρχονται: ο ρόλος του κράτους και του ιμπεριαλισμού από τη μια, η κοινωνική πόλωση και ποιες επιλογές βρίσκονται μπροστά σε ένα αριστερό κόμμα όταν το κίνημα φουντώνει, αντιμετωπίζει διλήμματα - στην περίπτωση της δεκαετίας του '40 την ίδια την κατάρτιση της εξουσίας.

Τα τελευταία χρόνια έχει αναβιώσει το παλιό «ερμηνευτικό σχήμα» των νικητών του εμφυλίου. Πρόκειται για τη λεγόμενη θεωρία των «τριών γύρων». Η αριστερά, δηλαδή το ΚΚΕ στη συγκεκριμένη περίπτωση, έκανε τον «πρώτο γύρο» διεκδίκησης της εξουσίας στην κατοχή, όταν χτύπησε τον ΕΔΕΣ του Ζέρβα και την ΕΚΚΑ του Ψαρού το 1943-1944. Ο «δευτερός γύρος» ήταν τα Δεκεμβριανά του 1944 στην Αθήνα. Και ο «τρίτος», ο εμφύλιος του 1946-1949, με την ώθηση της Ρωσίας και των «σλάβων».

Η αριστερά απαντούσε γενικά ως εξής: ο εμφύλιος επιβλήθηκε από τον αγγλέζικο και αμερικάνικο ιμπεριαλισμό. Η ηγεσία της αριστεράς έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι της για την εθνική συμφιλίωση και εν

τέλει αναγκάστηκε να δώσει τη μάχη. Ο ιστορικός Φίλιππος Ηλιού έχει περιγράψει αυτή την πορεία ως «διολίσθηση προς τον εμφύλιο» από την ηγεσία του ΚΚΕ. Τεκμηριώνει αυτή την άποψη πολύ καλά. Αλλά δηλώνει, με μορφή ερωτήματος, ότι ο δρόμος της επαναστατικής αλλαγής ήταν κλειστός: «Ήταν δυνατόν μια κοινωνική επανάσταση ή ένας εμφύλιος πόλεμος καθοδηγημένος από κομμουνιστές, να επιτύχει σε χώρα της Δυτικής Ευρώπης εκείνη την εποχή; Ήταν δυνατόν ένα λαϊκό κίνημα όσο ισχυρό κι αν μπορούσε να είναι, να αναστρέψει τις γεωπολιτικές ισορροπίες που είχαν αποδεχθεί οι Μεγάλες Δυνάμεις στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου;»¹

Ιμπεριαλισμός και Ψυχρός Πόλεμος

Ο αγγλέζικος ιμπεριαλισμός επέμενε απαρέγκλιτα στον έλεγχο της Ελλάδας με το προπολεμικό στάτους κβο. Ο Τσόρτσιλ δεν δίστασε να ρίξει πολύτιμες δυνάμεις στην Αθήνα τον Δεκέμβριο του 1944 για να κερδίσει τη «Μάχη της Αθήνας». Οι κυβερνήσεις των Εργατικών που τον διαδέχτηκαν είχαν την ίδια αδιάλλακτη στάση: η αριστερά έπρεπε να συντριβεί. Η «γεωστρατηγική» θέση της Ελλάδας - πάνω στις γραμμές επικοινωνιών με τις κτήσεις της Αυτοκρατορίας- έπαιξε ένα ρόλο. Πιο σημαντικό ακόμα ήταν το ζήτημα γοήτρου. Η κυρίαρχη τάξη της Αγγλίας καταλάβαινε ότι έβγαινε από τη λέσχη των «μεγάλων», οικονομικά και στρατιωτικά. Μια επίδειξη δύναμης στην Ελλάδα ήταν καλό διαπραγματευτικό χαρτί, τόσο απέναντι στη Ρωσία και δευτερευόντως στις ΗΠΑ.

Χωρίς τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό, η κυρίαρχη τάξη στην Ελλάδα θα έχανε την εξουσία. Πρώτα με το «Δόγμα Τρούμαν» και κατόπιν με τον Σχέδιο Μάρσαλ, ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός έριξε όλο το βάρος του για να διατηρήσει την Ελλάδα στον «ελεύθερο κόσμο». Σε διαφορετική περίπτωση η Τουρκία -που της έδιναν τότε στρατηγική σημασία λόγω των εκτεταμένων συνόρων της με τη Ρωσία- θα περικυκλωνόταν, σύμφωνα με το σκεπτικό που είχε αναπτύξει ο Μάρσαλ.

Ανάμεσα στο 1944 και το 1952, η ξένη βοήθεια, οικονομική και στρατιωτική, έφτασε περίπου τα 2 δις δολάρια. Ήταν ένα ποσό τέσσερις φορές μεγαλύτερο από το προπολεμικό εθνικό εισόδημα της Ελλάδας.² Αγγλέζοι και μετά Αμερικάνοι αξιωματικοί αναδιοργάνωσαν τον στρατό ενώ

το στρατιωτικό υλικό που έστελναν έπαιξε κεντρικό ρόλο στις μάχες του Εμφυλίου. Τα στελέχη της AMAG, της αμερικάνικης οικονομικής αποστολής έλεγχαν με δικτατορικές εξουσίες τη διαχείριση των κονδυλίων του σχεδίου Μάρσαλ, έχοντας από το νόμο το δικαίωμα να ελέγχουν με δυνατότητα βέτο τις αποφάσεις κάθε ελληνικής δημόσιας υπηρεσίας, κάθε υπουργείου.

Όπως το είχε θέσει ο Γ. Α. Βλάχος, εκδότης της Καθημερινής, στις 16 Μάρτη του 1947, μετά την ανακοίνωση του Δόγματος Τρούμαν: «Αυτοτέλεια! Ανεξαρτησία! Λόγια της καρβάνας... Ζήτημα ανεξαρτησίας δεν υπάρχει. Υπάρχει ζήτημα ένα και μόνον: Αφεντικού. Το Αφεντικό μας ένα είναι, δύο μάλλον: η Αμερική και η Αγγλία».³

Για δεκαετίες, η προπαγάνδα των νικητών του εμφυλίου -της «ανταρσίας» ή του «συμμοριτοπολέμου» όπως ήταν η επίσημη ονομασία- έριχνε τις ευθύνες στο «ρώσικο δάκτυλο» και στις φιλοδοξίες του Τίτο που ήθελε να αρπάξει τη «Μακεδονία μας». Απόδειξη έφεραν την -πολύ περιορισμένη ουσιαστικά-υλική βοήθεια που πρόσφεραν χώρες του ανατολικού μπλοκ στο Δημοκρατικό Στρατό (ΔΣΕ) και τη μεγάλη ποσοστιαία συμμετοχή Μακεδόνων στις τάξεις των ανταρτών, ιδιαίτερα στις τελευταίες φάσεις του πολέμου.

Στην πραγματικότητα, ο Στάλιν δεν είχε κανένα σχέδιο για την Ελλάδα. Το ενδιαφέρον του ήταν απλά προπαγανδιστικό, ένα αντίβαρο στην προπαγάνδα της Δύσης για τις δικές του επεμβάσεις στην ανατολική και κεντρική Ευρώπη. Ο Γιάννης Ν. Γιαννουλόπουλος αναφέρει ότι στην Πρώτη Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στο Λονδίνο (7 με 25 Γενάρη 1946), «η καταγγελία ενόπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας της συνεχιζόμενης παρουσίας σοβιετικών στρατευμάτων στο βόρειο Ιράν, θα προκαλέσει την επίσημη διαμαρτυρία της ΕΣΣΔ, για τις στρατιωτικές δυνάμεις που διατηρούσε η Μεγ. Βρετανία στην Αίγυπτο, το Ιράκ, την Ινδονησία και -κυρίως- στην Ελλάδα».⁴

Άλλωστε, ούτε η Ρωσία ούτε καμιά «Λαϊκή Δημοκρατία» αναγνώρισαν ποτέ την «Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση» του βουνού. Το ζήτημα δεν ήταν η έκταση των εδαφών που έλεγχε εκείνη η κυβέρνηση. Τον Δεκέμβρη του 1939, στη διάρκεια του πολέμου με τη Φινλανδία, ο Στάλιν «αναγνώρισε», στην πραγματικότητα δημιούργησε, τη «Λαϊκή Δημοκρατία της Φινλανδίας», που έλεγχε ένα χωριό στα ρωσο-φινλανδικά σύνορα...

Μετά τη Βάρκιζα

Θα ήταν λάθος όμως να θεωρήσουμε τον Εμφύλιο ως ένα πόλεμο «δια αντιπροσώπων» των δυο υπερδυνάμεων σε ελληνικό έδαφος. Το κίνημα της Αντίστασης είχε φτάσει στα πρόθυρα της εξουσίας το 1944. Η εργατική τάξη, το μεγαλύτερο κομμάτι της αγροτιάς, καταπιεσμένες μειονότητες, έβλεπαν στην πάλη ενάντια στο φασισμό την προοπτική μιας άλλης κοινωνίας, απαλλαγμένης από τη φτώχεια, τις διακρίσεις και την καταπίεση. Από μια άποψη, ο εμφύλιος ήταν το τμήμα που πλήρωσε το κίνημα όχι γιατί η ηγεμονεύουσα σε αυτό δύναμη, το ΚΚΕ, επεδίωκε «τρίτους γύρους», αλλά επειδή αυτή η ηγεσία δεν τόλμησε να συγκρουστεί μέχρι τέλους με την άρχουσα τάξη και τον ιμπεριαλισμό.

Μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας, τον Φλεβάρη του 1945, το κίνημα της Αντίστασης ήταν ηττημένο στρατιωτικά, αλλά διατηρούσε ακόμα τη ζωτικότητα του. Όταν για παράδειγμα γιορτάστηκε η Πρωτομαγιά του 1945, μόλις τρεις μήνες από τη Βάρκιζα, στη συγκέντρωση συμμετείχαν 40.000 εργάτες. Αυτός ο αριθμός αντιπροσώπευε το 5% του πληθυσμού της Αθήνας. Ένα εντυπωσιακό ποσοστό και για κανονικές συνθήκες. Και τότε οι συνθήκες κάθε άλλο παρά κανονικές ήταν.

Η «Λευκή Τρομοκρατία», ο διωγμός των αγωνιστών της Αντίστασης, βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη και θα κορυφωνόταν το επόμενο διάστημα. Τον Γενάρη του 1946 για παράδειγμα, η ακροδεξιά συμμορία του Μαγγανά μπήκε στην Καλαμάτα, ουσιαστικά κατέλαβε τη πόλη για δυο μέρες και δολοφόνησε δεκάδες αγωνιστές της Αντίστασης που ήταν στοιβαγμένοι στη φυλακή. Τα αποσπάσματα της Χωροφυλακής που στάλθηκαν να «καταδιώξουν» τους Μαγγανάδες την πρόφτασαν και ...έστησαν ένα καλό τιμπούσι με σφαγμένα αρνιά και χορούς.

Δεν επρόκειτο για αντεθνικές «εθνοφορών» που είχαν υποφέρει από την «κόκκινη τρομοκρατία» του ΕΑΜ-ΚΚΕ στην κατοχή. Η τρομοκρατία ήταν κεντρικά κατευθυνόμενη από τον κρατικό μηχανισμό, και δεν περιοριζόταν στη δράση των «παράκρατικών» συμμοριών. Το ίδιο το κράτος θεωρακιζόταν με δικτατορικές εξουσίες.

Το «Γ΄ Ψήφισμα» πέρασε από τη βουλή στις 18 Ιούνη του 1946. Με βάση αυτό σχηματίστηκαν έκτακτα στρατοδικεία που δικάζαν σε θάνατο όσους "συνωμοτούσαν" με σκοπό την "απόσπαση τμήμα-

τος της επικρατείας". Στις 15 Ιούλη εκτελέστηκαν οι πρώτες θανατικές καταδίκες με βάση το Γ΄ Ψήφισμα. Επτά στελέχη της Αριστεράς οδηγήθηκαν στο εκτελεστικό απόσπασμα στα Γιαννιτσά. Ανάμεσά τους η μακεδόνισσα δασκάλα Ειρήνη Γκίνη (Μίρκα Γκίνοβα), η πρώτη γυναίκα που εκτελέστηκε.

Αλλά η κύρια αιχμή του Ψηφίσματος στρεφόταν κατά των αριστερών συνδικάτων. Ο ΕΡΓΑΣ (η παράταξη της αριστεράς) είχε σαρώσει, παρά την τρομοκρατία, στις εκλογές των συνδικάτων. Στο 8^ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ, τον Μάρτη του 1946, οι 1.100 από τους 1.436 συνέδρους ανήκαν στον ΕΡΓΑΣ. Το «Γ΄ Ψήφισμα» πρόβλεπε απαγόρευση των «συναθροίσεων» σε κλειστό ή ανοιχτό χώρο χωρίς άδεια της αστυνομίας, αφαιρώντας ένα κλασικό όπλο, αυτό της συγκέντρωσης και της διαδήλωσης, από το εργατικό κίνημα. Και ακόμα περισσότερο: η αστυνομία μπορούσε κατά το δοκούν να διαλύει μια συνεδρίαση ΔΣ ενός αριστερού σωματείου και να συλλαμβάνει τα μέλη του, εφόσον φυσικά επρόκειτο για «παράνομη συνάθροιση». Η ποινή: τρεις μήνες φυλάκιση. Το άρθρο 7 απαγόρευε τις απεργίες αν δεν είχε ειδοποιηθεί τρεις μέρες πριν όχι μόνο ο εργοδότης αλλά και «η αρμόδια αστυνομική αρχή». Η ποινή ήταν έξι μήνες φυλακή.

Οι αγωνιστές της Αριστεράς, ο κόσμος του ΕΑΜ, στην επαρχία είχε δυο επιλογές. Να πάρει τον οπματιών του και να ζητήσει προστασία στην ανωνυμία του πλήθους κάποιας μεγάλης πόλης. Ή να βγει στο βουνό. Αρχικά ως ομάδες σχεδόν αόπλων, κατόπιν πιο συγκροτημένες για αυτοάμυνα. Αυτές τις ομάδες, που πια είχαν μετασχηματιστεί σε αντάρτικα «αρχηγεία» και «συγκροτήματα», θα τις συντονίσει κεντρικά το ΚΚΕ και τον Δεκέμβρη του 1946 θα ονομαστούν επίσημα Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας.

Από την «Εθνική Συμφιλίωση» στο Γράμμο και το Βίτσι

Η ηγεσία του ΚΚΕ αντιμετώπιζε ένα δίλημμα. Από πολύ νωρίς είχε ξεκαθαρίσει ότι δεν επιδίωκε την κατάληψη της εξουσίας. Αποζητούσε έναν "έντιμο συμβιβασμό" με έναν αντίπαλο που, όμως, δεν είχε καμιά διάθεση για κάτι τέτοιο. Για να πετύχει αυτό το συμβιβασμό, η ηγεσία έπρεπε να αποδεικνύει σε εχθρούς και φίλους ότι διατηρεί τη μαζική βάση της, όπως επίσης -το πρώτο συνεπαγόταν το δεύτερο- τη δυνατότητα

Όταν η ηγεσία ενός μαζικού κινήματος αρνείται να αξιοποιήσει μια επαναστατική κατάσταση τότε γρήγορα το εκκρεμές μπορεί να κινηθεί στην αντίθετη κατεύθυνση

να απαντάει σε είδος στα πλήγματα της απέναντι πλευράς. Για τον ΕΑΜικό κόσμο, οι απαντήσεις αυτές δεν σήμαιναν και πολλά στην πράξη. Για την άρχουσα τάξη, κάθε τέτοια κίνηση, συμβολική ή όχι, ζωντάνευε τις μνήμες της «Εαμοκρατίας» και του Δεκέμβρη του 1944.

Κάτω από αυτή την διπλή πίεση, η ηγεσία ακολούθησε μια πολιτική γραφειοκρατικών ζιγκ-ζαγκ. Δίνει ανοχή στην κυβέρνηση Σοφούλη τον Νοέμβρη του 1945 και μετά την αποσύρει. Απέχει από τις εκλογές του Μάρτη του 1946 -κάτι που ακόμα και σήμερα θεωρείται από πολλούς σαν το «κεφαλαϊκό λάθος» της που την οδήγησε στον «τρυχοδιωκτισμό» του εμφύλιου - αλλά τον Αύγουστο δηλώνει ότι αποδέχεται να στηρίξει μια οικονομική κυβέρνηση ακόμα και αν δεν συμμετέχει το ΕΑΜ.⁵ Τον Σεπτέμβρη συμμετέχει στο νόθο δημοψήφισμα για την επαναφορά της μοναρχίας και τον Οκτώβρη ιδρύει το Γενικό Αρχηγείο των ανταρτών που το Δεκέμβρη θα ονομαστούν Δημοκρατικός Στρατός.

Τον Φλεβάρη του '47 το Πολιτικό Γραφείο της Κ.Ε. του ΚΚΕ αποφασίζει ότι θα ρίξει το "κύριο βάρος στον ένοπλο αγώνα". Τον Απρίλη του 1947, ο Ζαχαριάδης σε ραδιοηλεκτρογράφημά του στέλνει οδηγίες στον Μάρκο Βαφειάδη, τον αρχηγό του Δημοκρατικού Στρατού και μέλος του Π.Γ, οι οποίες τον Σεπτέμβρη θα αποκρυσταλλωθούν στο περιβόητο «Σχέδιο Λίμνες». Ούτε λίγο ούτε πολύ, ο στόχος που μπήκε ήταν ο Δημοκρατικός Στρατός να μετατραπεί σε τακτικό, να εξασφαλίσει μεγάλες εφεδρείες με σκοπό να καταλάβει τη Θεσσαλονίκη, αφού θα είχε φτάσει πάνω από 50.000 με βαρύ οπλισμό ακόμα και σκάφη για επιτήρηση των ακτών!

Το πώς και το πότε θα γίνουν όλα αυτά μένουν στην καλή διάθεση της Ρωσίας του Στάλιν και των ηγεσιών των Λαϊκών Δημοκρατιών.

27 Δεκέμβρη 1945, μεγάλη συγκέντρωση του ΕΑΜ στο γήπεδο της λεωφόρου Αλεξάνδρας για την αμνηστία

Τον Ιούνη ο Πορφυρογένης, μέλος του Π.Γ., δηλώνει στο συνέδριο του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος στο Στρασβούργο ότι ο αγώνας του Δημοκρατικού Στρατού "αποκρυσταλλώνεται κιόλας προς τη δημιουργία μιας λεύτερης Ελλάδας με δική της Κυβέρνηση και κρατική υπόσταση". Η ηγεσία του ΚΚΕ με αυτή τη δήλωση πέταξε κυριολεκτικά μια πολιτική βόμβα. Αλλά ποιά ήταν το νόημά της; Σε κύριο άρθρο του την 1η Ιούλη 1947, ο Κώστας Καραγιώργης, διευθυντής του Ρίζοσπάστη, δήλωνε: «Τόσο στο Στρασβούργο όσο και εδώ υπάρχει ένα χέρι προτεταμένο ειλικρινώς για συμφιλίωση, για κατευνασμό, για συμβιβασμό. Θα το τείνουμε το χέρι αυτό ως την τελευταία δυνατή στιγμή! Μιας δεκάρας πατριωτισμός αν υπάρξει από την αντίπαλη πλευρά η συνεννόηση είναι δυνατή ως την τελευταία στιγμή! Αλλά οι στιγμές δεν είναι ατελείωτες. Και τα περιθώρια στενεύουν, στένεψαν, κλείνουν!»⁶

Το πρόβλημα με την πολιτική του ΚΚΕ ήταν πως υπέτασσε το κίνημα στους -όλο και πιο περιπλοκούς- ελιγμούς του με τα αστικά κόμματα. Η καρδιά του μαρξισμού είναι η θέση ότι "η απελευθέρωση της εργατικής τάξης είναι έργο της ίδιας". Για τα ρεφορμιστικά κόμματα σαν το ΚΚΕ, η "απελευθέρωση" είναι έργο κάποιου άλλου που πρέπει να ακολουθεί η εργατική τάξη. Για την ηγεσία του ΚΚΕ, το μαζικό κίνημα ήταν ο πολιορκητικός κριός για να σπάσει την αδιαιμία της άρχουσας τάξης. Όποτε ήθελε να την καλοπιάνει καλούσε σε "αυτοσυγκράτηση", και όποτε νόμιζε ότι θα την πίεσει το καλούσε σε επίθεση, με συμβολικού χαρακτήρα κινήσεις τις περισσότερες φορές.

Η στρατιωτική ήττα του ΔΣΕ ήταν η τραγική κατάληξη, ο επιθανάτιος ρόγχος, ενός κινήματος αυτο-περιοριζόμενου που

μαρτύρησε στα νύχια των αδιάστατων αντίπαλων του. «Χτυπάτε τους αδελφια, χτυπάτε τους σκληρά...μάνια μη λυπάσαι μάνια μη θρηνηίς τώρα πέφτουν οι θρόνοι και τραντάζει η γης», λέει ένα τραγούδι του δεύτερου αντάρτικου. Και η γη τραντάχτηκε και οι θρόνοι έτριξαν εκείνα τα χρόνια. Αλλά δεν έπεσαν. Το γιατί το αναρωτήθηκαν δεκάδες χιλιάδες αγωνιστές που έζησαν εκείνα τα συγκλονιστικά γεγονότα τις επόμενες δεκαετίες μέχρι και σήμερα. Και κάθε νέα γενιά που μπαίνει στην αρένα του αγώνα για μια καλύτερη κοινωνία, ζει το ίδιο ερώτημα.

Όταν η ηγεσία ενός μαζικού κινήματος αρνείται να αξιοποιήσει μια επαναστατική κατάσταση τότε γρήγορα το εκκρεμές μπορεί να κινηθεί στην αντίθετη κατεύθυνση: μια ματωμένη αντεπανασταση. Αυτό το στοίχημα παίχτηκε στην Ελλάδα από το 1944 μέχρι το 1947. ■

- 1 Φίλιππος Ηλιού, *Ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος - Η εμπλοκή του ΚΚΕ*, εκδόσεις Θεμέλιο - ΑΣΚΙ, Αθήνα 2004, σελ. 358.
- 2 Γ. Τρ. Μίρκος, *Το Δόγμα Τρούμαν και το Σχέδιο Marshall στην Ελλάδα*, εκδόσεις Α-Α Λιβάνη, 2004, σελ. 67-74.
- 3 Αναφέρεται στο βιβλίο: Θ. Σφήκας, *Οι Αγγλοι Εργατικοί και ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα - Ο ιμπεριαλισμός της «μη - επέμβασης*, εκδόσεις Φιλίστωρ, 1997, σελ. 286.
- 4 Γιάννης Ν. Γιαννουλόπουλος, *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963)*, εκδόσεις Παπαζήση, 1992, σελ. 37.
- 5 Αποδοχή των προτάσεων της Επιτροπής Βρετανών Βουλευτών. Θ. Σφήκας, ο.π., σελ. 236-237.
- 6 Φ. Ηλιού, ο.π., σελ. 127.

Λεάνδρος Μπόλαρης

«Γνωρίζουμε ακόμα πολύ λίγα»

Ο ελληνικός εμφύλιος είχε σημαντικότερα αποτελέσματα στην ελληνική κοινωνία απ' ό,τι η μικρασιατική καταστροφή. Δεύτερον, δεν πρέπει να θεωρήσουμε ότι ο εμφύλιος ήταν κάποια ιδιόρρυθμη πρωτοτυπία των Ελλήνων που κάνανε εμφύλιο. Τούτη την ώρα γίνονται στον κόσμο 21 εμφύλιοι. Εχουμε εμφύλιους και άλλους στην Ευρώπη. Ο εμφύλιος της Φινλανδίας, ο οποίος συμβαίνει παράλληλα με την Οκτωβριανή Επανάσταση, ήταν πολύ πιο βίαιος από τον ελληνικό. Και βέβαια υπάρχει ο μεγάλος εμφύλιος, ο ισπανικός.

Ένα ερώτημα που πολύ συχνά μπαίνει είναι το εξής: θα μπορούσε να έχει αποφευχθεί ο εμφύλιος; Αυτό το απαντάει ο καθένας από τη δική του σκοπιά. Εγώ θα πω μόνο το εξής: ο εμφύλιος ήταν η βαριά κληρονομιά της Αντίστασης. Από τη στιγμή που στη διάρκεια της Αντίστασης τέθηκε ένα θέμα αλλαγής της κοινωνίας, έστω και με τόση ασάφεια, όπως ήταν αυτή η «λαοκρατία» που ο καθένας την εννοούσε με τον τρόπο του, υπήρχανε ταυτόχρονα και αντίθετες δυνάμεις που λέγανε, η κοινωνία αυτή δεν θέλουμε ν' αλλάξει.

Οι εμφύλιοι - κι όχι μόνο ο ελληνικός - είναι ολοκληρωτικοί πόλεμοι. Αυτό σημαίνει ότι σε έναν εμφύλιο δεν υπάρχουν μέτωπα. Ο εμφύλιος διεξάγεται μέσα στις πόλεις, μέσα στις γειτονιές, μέσα στα χωριά και μέσα στα σπίτια του καθενός. Το άλλο που κατά τη γνώμη μου είναι σημαντικό, είναι η τεράστια βία που υπάρχει στη διάρκεια του εμφυλίου. Γιατί σε έναν εμφύλιο όλοι οι άνθρωποι υποχρεώνονται να πάρουν θέση. Κι αυτός που θα θέλει να μείνει ουδέτερος υποχρεώνεται να πάρει θέση. Επιπλέον δεν πολεμάνε μόνο οι στρατιώτες. Γι' αυτό συμβαίνει το εξής: κοινωνικές κατηγορίες, όπως οι γυναίκες και τα παιδιά που σε κανονικές συνθήκες δεν παίρνουνε μέρος στους πολέμους, στους εμφύλιους πολέμους τους δίνεται η δυνατότητα να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Αυτό ισχύει περισσότερο για τις γυναίκες αλλά και για τα παιδιά θα έλεγα.

Όταν η κοινωνία περνάει βαθιά κρίση, τότε οι νέοι είναι αυτοί που παίζουν ένα καθοριστικό ρόλο. Θα το συνδέα με τον Δεκέμβρη του 2008. Μ' αυτό το σκεπτικό, τα παιδιά στον ελληνικό εμφύλιο -υπάρχει βέβαια μια δυσκολία να ορίσουμε τον όρο παιδί- παίζουνε πρωταγωνιστικό ρόλο. Και γιατί χρησιμοποιούν τα παιδιά, το γνωστό «παιδομάζωμα» - παιδοφύλαγμα. Η επίσημη κυβέρνηση της Αθήνας κατηγορούσε την κυβέρνηση του βουνού, τον ΔΣΕ, ότι έστελνε παιδιά έξω, και αντίθετα η επίσημη κυβέρνηση της Αθήνας με προεξάρχουσα τη βασίλισσα παίρνανε παιδιά και τα πηγαίνανε σε «παιδουπόλεις» σε διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Τα παιδιά όμως παίζουν και καθοριστικό ρόλο ως ίδια προσωπικότητα μέσα στα πράγματα. Τη μάχη στον Κλέφτη, η οποία κράτησε ογδόντα μέρες, την κρατήσανε 16χρονα παιδιά. Στη Μακρόνησο είχαμε περίπου 200 παιδιά 14 χρονών, με το «Γ΄ Ψήφισμα», και αυτά τα παιδιά ήτανε μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού. Δεν ήταν όλα εθελοντές κι ούτε μπορούσαν να είναι. Ήτανε κι επιστρατευμένοι.

Κι εδώ μπαίνει ένα ζήτημα, σε κοινωνικό επίπεδο ποιος διεξήγε τον εμφύλιο. Η Αθήνα δεν πήρε μέρος, απουσιάζει από τον Εμφύλιο. Ίσως γιατί είχε τον Δεκέμβρη. Αυτή που πήρε μέρος ήταν η επαρχία. Και αυτές που παίζανε έντονο ρόλο ήταν οι μειονότητες. Και με τα παιδιά,

Γυναίκες του Δημοκρατικού Στρατού

δηλαδή ο ΔΣΕ παίρνει τους σλαβόφωνους και τα δικά τους παιδιά ανεβάζει πάνω και από την άλλη η κυβέρνηση της Αθήνας χρησιμοποιεί τους τουρκόφωνους. Εχουμε ονόματα από ολόκληρα χωριά που τα κατεβάζουνε κάτω, στη Ρόδο π.χ., και χάνουνε την ταυτότητά τους.

Ο ελληνικός εμφύλιος ως ένοπλη σύρραξη κράτησε τρία χρόνια. Όμως ο πολιτικός εμφύλιος κρατάει δεκαπλάσιο χρόνο. Εχουμε τεράστιες μετακινήσεις πληθυσμών. Σε γενικές γραμμές τα δυο τρίτα ή ο μισός πληθυσμός μετακινήθηκε. Υπολογίστε ότι οι πρόσφυγες «ανταρτοπληκτοι» ήταν γύρω στις 700-800.000 σε πληθυσμό 7 εκατομμυρίων.

Υπολογίστε όσους περάσανε από τα στρατόπεδα, φυλακές και εξορίες: από τη Μακρόνησο υπολογίζεται ότι περάσανε 100.000. Εχουμε φυλακές που ανήκουν στο ΓΕΣ, φυλακές που ανήκουν στο υπουργείο Δικαιοσύνης και εξορίες που ανήκουν στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Ωστόσο η Μακρόνησος βγαίνει έξω από αυτά τα σχήματα, γιατί φτιάχεται ο ΟΑΜ, «Οργανισμός Αναμόρφωσης Μακρονήσου», και τα διάφορα σχολεία όπου εκεί θα «επανεκπαιδεύανε» τους ανθρώπους για να τους κάνουνε «καλούς».

Το 1962, ο εμφύλιος είχε τελειώσει το 1949, τα δικαστήρια δέχονται το «τέλος της ανταρσίας», έτσι έχουνε ονομάσει τον εμφύλιο. Πρέπει να σας πω ότι η ορολογία ελληνικός εμφύλιος είναι καινούργια. Κανείς δεν μιλούσε για εμφύλιο: η δεξιά έλεγε «συμμοριτοπόλεμος, κι η αριστερά έλεγε «δεύτερο αντάρτικο ενάντια στους ξένους κατακτητές», τους Αγγλους και Αμερικάνους. Χρειάστηκε να φτάσει το 1982 και ο νόμος του ΠΑΣΟΚ που αναγνώριζε το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ ως κομμάτι της Εθνικής Αντίστασης. Τότε οι «συμμοριτες» ονομάζονται Δημοκρατικός Στρατός. Περάσανε κάποια χρόνια μέχρι η κοινωνία να «χωνέψει» αυτές τις αλλαγές. Η πραγματική έρευνα για τον Εμφύλιο ξεκινάει στην πραγματικότητα τη δεκαετία του '90. Θεωρώ ότι γνωρίζουμε ακόμα πολύ λίγα.

Τασούλα Βερβενιώτη

Η Ρώσικη Επανάσταση και η νίκη της τον Οκτώβρη του 1917 έγινε πηγή έμπνευσης και ριζοσπαστικοποίησης για εκατομμύρια εργάτες πάνω στον πλανήτη. Τρία χρόνια μετά το ξέσπασμα του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, στη Ρωσία κατάφεραν να ανατρέψουν τα σχέδια των ιμπεριαλιστών και να βάλουν την επανάσταση στην ημερήσια διάταξη σε όλο τον κόσμο.

Η περίοδος πολέμων μετατράπηκε σε περίοδο επαναστάσεων. Η Γερμανική Επανάσταση το 1918-23, η «Κόκκινη Διετία» στην Ιταλία το 1919-20, η επανάσταση στην Αυστροουγγαρία το 1918-19 είναι τα πιο τρανταχτά παραδείγματα. Παντού η αυτοπεποίθηση που έδωσε στην εργατική τάξη η νίκη του ρώσικου προλεταριάτου οδήγησε στο ξέσπασμα μαζικών απεργιών, όπως στη Βρετανία, στην Ιρλανδία, αλλά ακόμα και στην Αργεντινή, στο Σιάτλ των ΗΠΑ και στην μαζική Αυστραλία.

Όμως αυτό που έλειπε ήταν ο συντονισμός όλων αυτών των κινήματων για να μπορέσουν να φτάσουν στη νίκη, να ανατρέψουν τις άρχουσες τάξεις σε κάθε χώρα και να πάρουν την εξουσία. Αυτό το ρόλο ανέλαβε να παίξει η Τρίτη Διεθνής.

Η Τρίτη Διεθνής (Κομιντέρν) ήταν στην ουσία η προσπάθεια των Μπολσεβίκων να χτίσουν μία παγκόσμια επαναστατική οργάνωση, με στόχο να μεταδώσουν γρήγορα τη νικηφόρα εμπειρία τους, έχοντας σαν δεδομένο ότι η επανάσταση δεν είναι μία ευθύγραμμη διαδικα-

σία. Έβαλε στόχο να αποκαταστήσει τη διεθνοιστική ενότητα της εργατικής τάξης και να βοηθήσει να χτιστούν μαζικά επαναστατικά κόμματα σε όλο τον κόσμο.

Όταν ξέσπασε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος το 1914, οι ηγεσίες των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων - της Δεύτερης Διεθνούς - εγκατέλειψαν τις διακηρύξεις τους για διεθνοιστική ενότητα των εργατών σε όλον τον κόσμο και έτρεξαν σε κάθε χώρα να υπερασπιστούν τη δικιά τους άρχουσα τάξη. Σε όλες τις χώρες εξαπλώθηκε ένα κύμα πατριωτικού ενθουσιασμού και στην ουσία μέσα σε μία νύχτα η Δεύτερη Διεθνής κατέρρευσε.

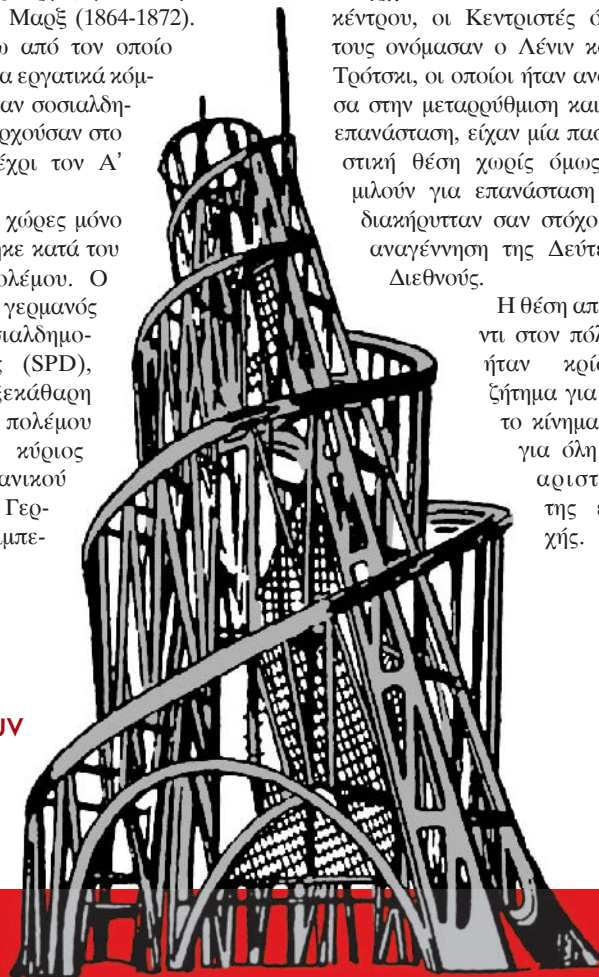
Η Δεύτερη Διεθνής είχε ιδρυθεί στο συνέδριο του Παρισιού τον Ιούλη του 1889 και αυτοανακηρύχθηκε διάδοχος της Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων την οποία είχε ιδρύσει ο Μαρξ (1864-1872). Έγινε ο πόλος γύρω από τον οποίο αναπτύχθηκαν μεγάλα εργατικά κόμματα που ονομάστηκαν σοσιαλδημοκρατικά και κυριαρχούσαν στο εργατικό κίνημα μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στις περισσότερες χώρες μόνο μία μειοψηφία τάχθηκε κατά του Α' Παγκόσμιου Πολέμου. Ο Καρλ Λήμπνεχτ, ο γερμανός βουλευτής του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος (SPD), εξέφρασε μία ξεκάθαρη άποψη κατά του πολέμου λέγοντας ότι «Ο κύριος εχθρός του γερμανικού λαού είναι μέσα στη Γερμανία, ο γερμανικός ιμπε-

ριαλισμός». Στη Ρωσία, οι Μπολσεβίκοι πίστευαν ότι ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος είναι αποτέλεσμα των ανταγωνισμών των καπιταλιστών και έκαναν τη σύνδεση ότι η πάλη ενάντια στον πόλεμο σημαίνει πάλη ενάντια στον καπιταλισμό και ότι η καλύτερη απάντηση στον πόλεμο ήταν η πάλη της εργατικής τάξης σε κάθε χώρα ενάντια στη δικιά της άρχουσα τάξη.

Μετά τη νίκη της Ρώσικης Επανάστασης αποδείχτηκε ότι είχαν δίκιο. Η πολιτική τους άρχισε να κερδίζει μαζικά ακροατήρια σε βαθμό που η διάσπαση ανάμεσα στους «σοσιαλπατριώτες» της Δεύτερης Διεθνούς και στους «διεθνοιστές» έγινε ακόμα πιο έντονη. Όμως, ακόμα και μέσα στο στρατόπεδο των διεθνοιστών, υπήρχαν διαβαθμίσεις. Υπήρχαν οι οπαδοί του κέντρου, οι Κεντριστές όπως τους ονόμασαν ο Λένιν και ο Τρότσκι, οι οποίοι ήταν ανάμεσα στην μεταρρύθμιση και την επανάσταση, είχαν μία πασιφιστική θέση χωρίς όμως να μιλούν για επανάσταση και διακήρυσσαν σαν στόχο την αναγέννηση της Δεύτερης Διεθνούς.

Η θέση απέναντι στον πόλεμο ήταν κρίσιμο ζήτημα για όλο το κίνημα και για όλη την αριστερά της εποχής. Σε

Η Κατερίνα Θωίδου παρουσιάζει την πολύτιμη κληρονομιά που μας άφησαν οι προσπάθειες των Μπολσεβίκων να χτίσουν μια παγκόσμια επαναστατική οργάνωση πριν 90 χρόνια.

Η Γ' ΔΙΕΘΝΗΣ

πολλά κόμματα συνεπαγόταν διασπάσεις και συγκρούσεις. Την άνοιξη του 1917, το SPD, το μεγαλύτερο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα της εποχής, διασπάστηκε πάνω σε μία πασιφιστική πλατφόρμα - όχι επαναστατική-και δημιουργήθηκε το USPD.

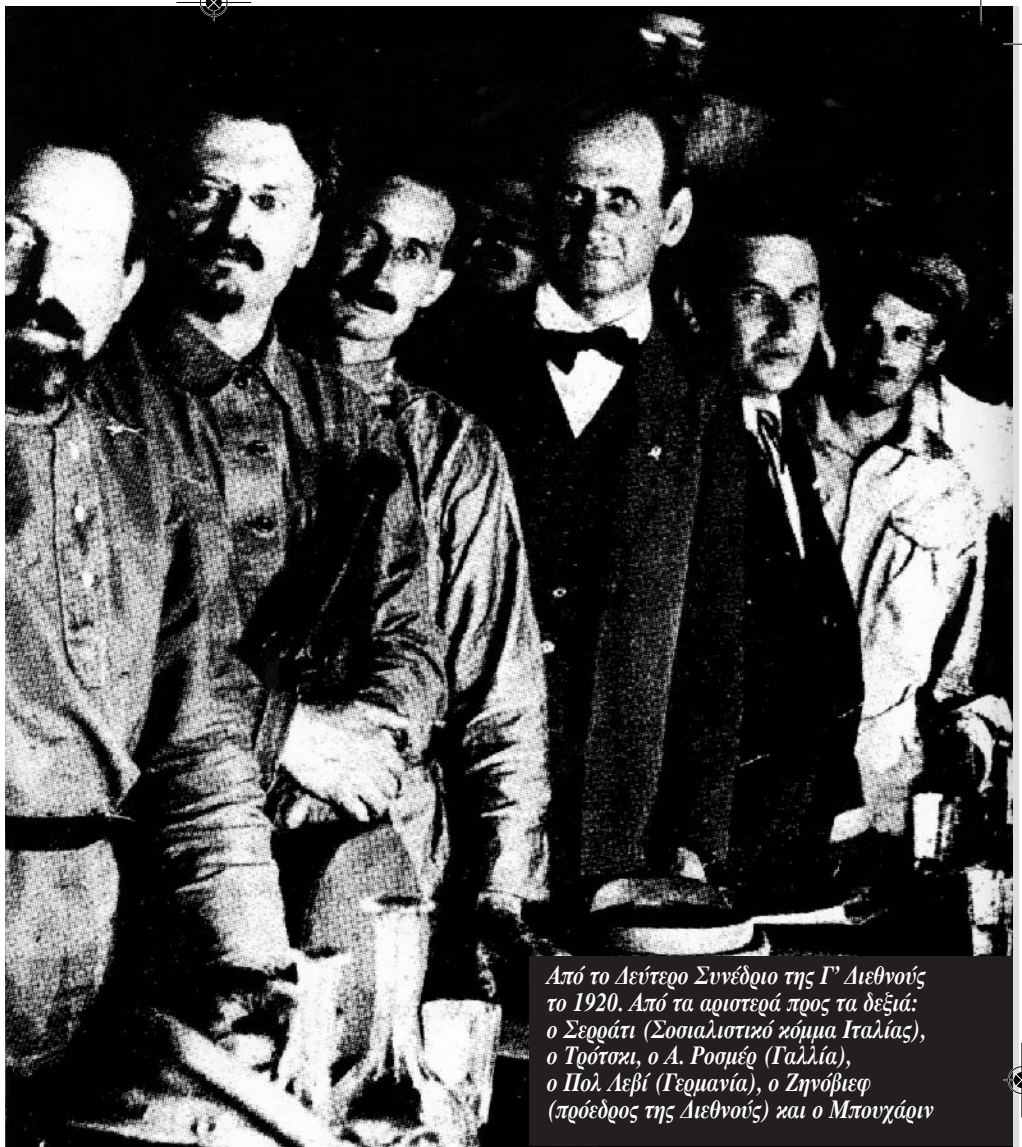
Όμως το αντιπολεμικό κίνημα άρχισε να κερδίζει υποστήριξη. Οι πολεμικές απώλειες έφεραν ένα κύμα δυσαρέσκειας μέσα στην εργατική τάξη. Το Φλεβάρη του '17, η επανάσταση στη Ρωσία πυροδότησε μαζικές διαδηλώσεις στη Βρετανία, τη Γερμανία, την Αυστροουγγαρία. Το Γενάρη του 1918, ξέσπασαν μαζικές απεργίες σε Γερμανία και Αυστροουγγαρία που ζητούσαν σταμάτημα του πολέμου.

Στις 4 Νοέμβρη του '18, γίνεται ανταρσία των ναυτών του Κιέλου, ενώ ακολούθησαν τα συντάγματα πυροβολητών που ξεχύθηκαν στους δρόμους του Βερολίνου.

Η αναγκαιότητα να χτιστούν σε κάθε χώρα μαζικά κόμματα που ήταν ξεκάθαρα πάνω στην στρατηγική της επανάστασης ήταν τεράστια

νου. Η Γερμανική Αυτοκρατορία κατέρρευσε από μία μαζική επανάσταση, δημιουργήθηκαν συμβούλια εργατών και στρατιωτών και μια Δημοκρατική κυβέρνηση με τη συμμετοχή των σοσιαλδημοκρατών (SPD-USPD) αντικατέστησε την κυβέρνηση του Κάιζερ.

Το ζήτημα που προέκυψε ήταν ποιος πρέπει να πάρει την εξουσία της χώρας: τα εργατικά συμβούλια ή το κοινοβούλιο; Μετά τη Ρώσικη Επανάσταση οι Μπολσεβίκοι διέλυσαν τη νεοεκλεγμένη Συντακτική Συνέλευση και έδωσαν την εξουσία στα σοβιέτ. Όμως στη Γερμανία μετά την επανάσταση, το SPD έκανε το αντίθετο. Περιοριοποίησε τα εργατικά συμβούλια στα οποία είχε την πλειοψηφία και το πρώτο συνέδριο των συμβουλίων ψήφισε να περάσει η εξουσία στην Εθνοσυνέλευση μετά από εκλογές, καθώς και την απαγόρευση των απεργιών σε "νευρολογικούς τομείς". Οι αριστερές ηγεσίες, δηλαδή, αρνήθηκαν να στηρίξουν τη δικτατορία του προλεταριάτου και στράφηκαν προς τον ειρηνικό κοινοβουλευτικό δρόμο για

Από το Δεύτερο Συνέδριο της Γ' Διεθνούς το 1920. Από τα αριστερά προς τα δεξιά: ο Σεργιάτι (Σοσιαλιστικό κόμμα Ιταλίας), ο Τρότσκι, ο Α. Ροσμέρ (Γαλλία), ο Πολ Λεβί (Γερμανία), ο Ζηνόβιεφ (πρόεδρος της Διεθνούς) και ο Μπονχάρν

το σοσιαλισμό.

Η αναγκαιότητα να χτιστούν σε κάθε χώρα μαζικά κόμματα που ήταν ξεκάθαρα πάνω στην στρατηγική της επανάστασης ήταν τεράστια. Αυτό το ρόλο ανέλαβε η Τρίτη Διεθνής. Το Μάρτη του 1919 γίνεται στη Μόσχα το πρώτο συνέδριο. Συμμετείχαν 35 εκπρόσωποι, που ψήφισαν τη συγκρότησή της στη βάση του ασυμβίβαστου διεθνισμού.

Ριζοσπαστικοποίηση

Στην Ευρώπη η νέα ριζοσπαστικοποίηση στρεφόταν στους κεντριστές, οι οποίοι έλεγχαν τα μεγαλύτερα κόμματα της αριστεράς, όπως το ιταλικό κόμμα, το γαλλικό, το USPD. Ετσι ο πρώτος στόχος της Γ' Διεθνούς ήταν να βοηθήσει αυτή τη ριζοσπαστικοποίηση να ξεκαθαρίσει με τους ρεφορμιστές και τους κεντριστές. Τον Ιούλιο - Αύγουστο του 1920 έγινε στην Πετρούπολη το δεύτερο συνέδριο. Συμμετείχαν 217 αντιπρόσωποι από 67 οργανώσεις από 40 χώρες. Το ένα μετά το

άλλο τα κεντριστικά κόμματα άρχισαν να αποφασίζουν την ένταξή τους στην Τρίτη Διεθνή: το Νορβηγικό (DNA), το Ιταλικό (PSI), το Βουλγαρικό, το Γιουγκοσλαβικό. Το Γαλλικό (SFIO) και το USPD συμμετείχαν αρχικά χωρίς δικαίωμα ψήφου. Η Διεθνής άρχισε να γίνεται της μόδας, έλεγε ο Λένιν. Τα κόμματα αυτά δήλωναν την πρόθεσή τους να συμμετέχουν στη Διεθνή λόγω της πίεσης από τη βάση. Όμως ήταν επαναστατικά στα λόγια και παθητικά στην πράξη. Οι ηγεσίες τους ήταν έτοιμες να κάνουν κάθε ελιγμό προκειμένου να εμποδίσουν την υιοθέτηση μίας επαναστατικής στρατηγικής. Επίσης συνδικαλιστικές οργανώσεις που δεν αποδέχονταν την αναγκαιότητα του χτισίματος επαναστατικών κομμάτων όπως η CNT η ισπανική αναρχοσυνδικαλιστική ομοσπονδία ή οι IWW, η ριζοσπαστική συνδικαλιστική οργάνωση των ΗΠΑ, άρχισαν να δηλώνουν ενδιαφέρον για την ένταξή τους στη Διεθνή. Σε πολλές οργανώσεις και κόμματα υπήρχαν αριστεριστικές τάσεις οι οποίες απέρριπταν κάθε

συμμετοχή στους αστικούς δημοκρατικούς θεσμούς, όπως το κοινοβούλιο ή ακόμα και τη συμμετοχή στα συνδικάτα που είχαν ρεφορμιστικές ηγεσίες.

Η μαζικοποίηση της Διεθνούς δεν σήμαινε ταυτόχρονα και ιδεολογική καθαρότητα. Οι μπολσεβίκοι γνώριζαν καλά ότι χωρίς αυτά τα κόμματα δεν είχαν ελπίδα να ασκήσουν μαζική επιρροή στο παγκόσμιο προλεταριάτο, αλλά από την άλλη χωρίς τη ρήξη με τους κεντριστές και ρεφορμιστές ηγέτες δεν υπήρχε ελπίδα να ασκήσουν επαναστατική επιρροή.

Γι αυτό το λόγο ψηφίστηκαν οι 21 όροι ένταξης στη Διεθνή. Οι 21 όροι είχαν στόχο να αποκλείσουν τις ηγεσίες που δεν είχαν ακόμα έρθει σε πολιτική ρήξη με τις ιδέες της Δεύτερης Διεθνούς, με το ρεφορμισμό και την κεντριστική πολιτική.

Η μαζικοποίηση της Διεθνούς δεν σήμαινε ταυτόχρονα και ιδεολογική καθαρότητα

Οι 21 όροι έλεγαν ότι η Τρίτη Διεθνής είχε στόχο να αποτελέσει ένα παγκόσμιο κόμμα με εθνικά τμήματα και ότι οι αποφάσεις ήταν δεσμευτικές για όλα τα κόμματα. Όσα κόμματα συμμετέχουν θα πρέπει να έρθουν σε πλήρη ρήξη με το ρεφορμισμό και να διαγράψουν τους επώνυμους οπορτουνιστές που βρίσκονταν στην ηγεσία τους. Ότι ο κομματικός τύπος πρέπει να βρίσκεται στα χέρια αφοσιωμένων κομμουνιστών, οι εκδόσεις να είναι υπόλογες στο κόμμα. Όλα τα έντυπα θα πρέπει να ασκούν πολιτική σύμφωνα με τις αρχές του κόμματος. Επίσης ότι κάθε κόμμα που θέλει να ανήκει στη Διεθνή πρέπει να καταγγέλλει τον φανερό σοσιαλπατριωτισμό και να κάνει κριτική στον πασιφισμό. Να λειτουργεί με δημοκρατικό συγκεντρωτισμό, έτσι ώστε να έχει μία τελείως διαφορετική λειτουργία από τα ρεφορμιστικά κόμματα.

Όμως οι 21 όροι δεν ήταν το μόνο ξεκαθάρισμα που χρειαζόταν να γίνει. Η δεύτερη μεγάλη ρήξη ήταν πάνω στα ζητήματα τακτικής, δηλαδή η ρήξη με τον αριστερισμό. Αυτό που έπρεπε να ξεκαθαρίσουν τα νέα μέλη της Κομμουνιστικής Διεθνούς ήταν ότι η στρατηγική ενός κόμματος δεν φτάνει από μόνη της για να οδηγήσει την εργατική τάξη σε μία νικηφόρα επανά-

σταση. Ακριβώς επειδή η επανάσταση δεν είναι γραμμική, τα επαναστατικά κόμματα έχουν σε κάθε περίοδο να κάνουν επιλογές τακτικής. Ο Λένιν αποκαλούσε τον αριστερισμό «παιδιική αρρώστια».

Ήταν ανάγκη να ξεκαθαριστεί η στάση των επαναστατών απέναντι στο ζήτημα του κοινοβουλίου. Η πλειοψηφία των κομμουνιστών στην Ιταλία ήταν υπέρ του μπούκοτάζ των εκλογών. Το ίδιο και τα κόμματα της Βρετανίας, των ΗΠΑ, της Ολλανδίας. Η Γ' Διεθνής ξεκαθάρισε ότι μπορεί να απορρίπτουμε τον κοινοβουλευτισμό σαν μορφή πολιτικής οργάνωσης της εργατικής εξουσίας αλλά από την άλλη ο Το Δεκέμβριο του 1918, το πανεθνικό συμβούλιο των γερμανών εργατών και στρατιωτών αποφάσισε να επιτρέψει τη διεξαγωγή εκλογών. Το KPD αποφάσισε να μπούκοτάξει τις εκλογές θεωρώντας ότι οι εκλογές είναι ξεπερασμένες, αλλά αποδείχτηκε ότι δεν ήταν για τα εκατομμύρια που ψήφισαν το SPD και το USPD.

Οι υπεραριστεροί έλεγαν ότι όσοι δεν αποδέχονται αυτή τη θέση είναι διαβρωμένοι από το σύστημα. Όταν στις 5 Γενάρη του '19 η κυβέρνηση έσπασε μία προβοκάτσια, δεν μπόρεσαν να ξεπεράσουν την τρικλοποδιά επειδή ακριβώς δεν είχαν καταφέρει να συνδεθούν με την εργατική τάξη. Το KPD με την υποστήριξη τοπικών οργάνωσεων του USPD αποπειράθηκε να καταλάβει την εξουσία στο Βερολίνο. Τότε έγινε η εξέγερση του Σπάρτακου, που απαντήθηκε με βαρβαρότητα, λουτρό αίματος και τη δολοφονία της Ρόζας Λούξεμπουργκ και του Καρλ Λήμπνεχτ.

Στις 13 Μάη του 1920, μία μερίδα στρατού ανέτρεψε την εκλεγμένη κυβέρνηση. Η Ομοσπονδία γερμανικών συνδικάτων κάλεσε γενική απεργία. Σε πολλές περιοχές ξεκίνησε αντίσταση στο πραξικόπημα. Η ηγεσία του KPD διακήρυξε την ουδετερότητά της γιατί θεωρούσε ότι δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην δικτατορία και την αστική δημοκρατία. Ευτυχώς το πραξικόπημα κατέρρευσε ύστερα από την αντίσταση της εργατικής τάξης.

Η στάση που κρατούσαν οι επαναστάτες μέσα στα συνδικάτα ήταν από τα βασικά ζητήματα που συζητήθηκαν στο δεύτερο συνέδριο: «Οι κομμουνιστές σε όλες τις χώρες πρέπει να οργανωθούν στα συνδικάτα με στόχο να τα μετατρέψουν σε συνειδητά όργανα μάχης για την ανατροπή του καπιταλισμού ... κάθε ηθελή-

μένη αποχή από τα συνδικάτα, κάθε τεχνητή απόπειρα να οργανωθούν ξεχωριστά συνδικάτα είναι εξαιρετικά επικίνδυνη για το κομμουνιστικό κίνημα», κατέληξε το συνέδριο.

Αγροτιά, έθνη, γυναίκες

Επίσης στο δεύτερο συνέδριο συζητήθηκε με ποια τακτική μπορούν οι επαναστάτες να κερδίσουν με το μέρος της επανάστασης τους αγρότες. Υπήρχαν κόμματα που έλεγαν ότι οι ιδιοκτήτες αγρότες είναι εμπόδιο για την ανάπτυξη του σοσιαλισμού. Όμως οι Μπολσεβίκοι είχαν κάνει πράξη το σύνθημα «η γη στους αγρότες» και έτσι κέρδισαν την υποστήριξη των αγροτών που ήταν ουσιαστική για την ανατροπή του Τσάρου. Στα πλαίσια της απόφασης ξεκαθαρίστηκε ότι είναι απαραίτητο οι συνθήκες ζωής των αγροτών να βελτιωθούν ουσιαστικά μετά τη νίκη του προλεταριάτου, για να μπορεί το βιομηχανικό προλεταριάτο να τροφοδοτείται από την αγροτιά.

Το ζήτημα της στάσης των επαναστατών απέναντι στους λαούς που ξεσηκώνονται στις αποικίες ήταν και αυτό κρίσιμο. Η Διεθνής αποφάσισε ότι οι λαοί αυτών των χωρών είχαν να παίξουν ενεργό ρόλο στην επανάσταση. Τα επαναστατικά κόμματα χρειάζεται να στηρίζουν τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα στις αποικίες με σκοπό να συσπειρώσουν σε όλες αυτές τις χώρες τα στοιχεία που θα ιδρύσουν τα προλεταριακά κόμματα και να τους διδάξουν το καθήκον να αγωνιστούν ενάντια στην αστική τάξη στις χώρες τους. Γι αυτό η Κομμουνιστική Διεθνής πρέπει να έρχεται σε προσωρινή συμφωνία, ακόμα και συμμαχία, με τα επαναστατικά κινήματα των αποικιών. Κάθε κόμμα πρέπει να έχει καθήκον να ξεσκεπάσει αλύπητα τις προκλήσεις των ιμπεριαλιστών της χώρας του στις αποικίες, να υποστηρίζει κάθε εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στις αποικίες όχι μόνο στα λόγια αλλά στην πράξη, να απαιτεί το διώξιμο των ιμπεριαλιστών από αυτές τις αποικίες και να διεξάγει συστηματική προπαγάνδα μέσα στα στρατεύματα της χώρας του ενάντια στην καταπίεση των αποικιακών λαών.

Ανάμεσα στις αποφάσεις του συνεδρίου ήταν και η στάση των επαναστατών πάνω στο γυναικείο ζήτημα. Η θέση που υιοθετήθηκε ήταν ότι κάθε συμμαχία ανάμεσα στις εργαζόμενες γυναίκες και στον αστικό φεμινισμό θα οδηγήσει στο αδυνάτισμα των δυνάμεων της εργατικής τάξης, καθυστερώντας έτσι την μεγάλη

Συνέδριο των Λαών της Ανατολής στο Μπακού που οργάνωσε η Διεθνής το 1920

στιγμή της χειραφέτησης των γυναικών. Επίσης, αποφασίστηκε να παρθούν συγκεκριμένα μέτρα σε κάθε κόμμα για να χτυπηθούν οι προκαταλήψεις και να προωθήσουν γυναίκες σε ηγετικούς ενεργούς ρόλους.

Μόνο μέσα από τις μάχες μπορούν οι επαναστάτες να αναγνωριστούν ως ηγεσία του κινήματος, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη της εργατικής τάξης

Στο 3ο Συνέδριο που έγινε στη Μόσχα τον Ιούνη-Ιούλη του 1921 συζητήθηκε το τι πρέπει να κάνει ένα κόμμα σε μία μη επαναστατική κατάσταση, αφού ανάμεσα στο 2ο και το 3ο συνέδριο μία σειρά επαναστατικά κινήματα είχαν καταλήξει σε ήττες.

Αυτό το στοίχημα παίχτηκε στην Ιταλία την Κόκκινη Διετία. Στα εργοστάσια του Τορίνο εξοπλώθηκε ένα τεράστιο κύμα καταλήψεων. Φτιάχτηκαν εργατικά συμβούλια, ξέσπασαν ανταρσίες στο στρατό, οι αγρότες και οι φαντάροι που γυρνούσαν εξασθλωμένοι από τον πόλεμο καταλάμβαναν αγροκτήματα. Στις εκλογές, το Σοσιαλιστικό Κόμμα (PSI) πήρε το 1/3 των ψήφων, αλλά αρνήθηκε να υποστηρίξει τις καταλήψεις γης με το επιχείρημα ότι ήταν «δημαγωγικές και μικροαστικές» και επίσης δεν έκανε τίποτα για να υποστηρίξει τους μεταλλεργάτες του Τορίνο. Απέτυχε να δώσει ηγεσία στους

εργάτες, αλλά αναλόγησε σε παζάρια με τους ρεφορμιστές συνδικαλιστές και δεν κατάφερε να γενικεύσει τις καταλήψεις σε εξέγερση με στόχο την ανατροπή της αστικής τάξης.

Ήταν η περίοδος που η Ρωσία υιοθέτησε τη Νέα Οικονομική Πολιτική. Ήταν στην ουσία μία παραχώρηση απέναντι στην αγροτική πλειοψηφία του πληθυσμού. Η εξάπλωση και η νίκη των κινήματων στις υπόλοιπες χώρες ήταν πολύ κρίσιμη για την επιβίωση του σοσιαλισμού μέσα στην ίδια τη Ρωσία.

Τα μικρά ΚΚ είχαν δύο δρόμους. Ή θα έβρισκαν τρόπους να συνδέσουν συγκεκριμένα την επαναστατική πολιτική με τους εργάτες μέσα σε μία μη επαναστατική κατάσταση ή θα μετατρέπονταν σε επαναστατικές σχέτες χωρίς καμιά σοβαρή επιρροή στην πορεία των γεγονότων. Το ζήτημα της περιόδου δεν ήταν, σύμφωνα με το Γ' Συνέδριο, «να διακηρύσσουμε τον τελικό στόχο, αλλά να εντείνουμε τον αγώνα που είναι ο μόνος τρόπος για να οδηγηθεί το προλεταριάτο στην πάλη για τον τελικό στόχο». Και μέσα από αυτές τις μάχες θα αναδειχθούν τα ικανά στελέχη να εκμεταλλευτούν αμέσως οποιαδήποτε ευκαιρία.

Ενιαίο μέτωπο

Στη Γερμανία, το KPD είχε υιοθετήσει τη θεωρία της εφόδου, που στην ουσία ήταν μία υποκατάσταση του μαζικού κινήματος. Η ηγεσία του πίστευε ότι χρειάζονται συμβολικές κινήσεις που θα ξυπνήσουν την εργατική τάξη. Στις 21 Μάρτη του 1921, ο Σοσιαλδημοκράτης πρόεδρος του κρατιδίου της Σαξονίας διέταξε την αστυνομία να καταλάβει μερικά εργοστάσια. Οι ηγέτες του KPD κάλεσαν σε γενική απεργία και σε ένοπλη δράση ενάντια στο κράτος. Οργάνωσε ακόμα και βομβιστικές ενέργειες. Το κάλεσμα σε απεργία

έπεσε στο κενό και τα μέλη του κόμματος διατάχθηκαν να βγάλουν τους εργάτες με τη βία από τα εργοστάσια. Αυτή η αριστοκράτικη τρέλα κατέληξε σε αποτυχία. Ακολούθησε άγρια καταστολή, το KPD τέθηκε εκτός νόμου και πολλοί αγωνιστές μπήκαν στις φυλακές.

Χρειαζόταν απότομη στροφή των επαναστατών για να αποφύγουν την απομόνωση. Η Διεθνής ρίχνει το σύνθημα «προς τις μάζες». Ο Τρότσκι έκανε την εισήγηση και η Τρίτη Διεθνής πρότεινε στα ΚΚ να υιοθετήσουν την τακτική του ενιαίου μετώπου. Να πάρουν συγκεκριμένες προποβουλίες ώστε να αναγκαστούν οι ηγεσίες των ρεφορμιστικών και κεντριστικών οργανώσεων να συνεργαστούν πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα. Να κερδίσουν τους οπαδούς αυτών των κομμάτων πάνω στην ενότητα της δράσης και όχι απλά και μόνο με προπαγάνδα.

Τα επαναστατικά κόμματα ήταν αναγκαίο να συνδεθούν με τις μάζες, να προτείνουν ένα μαχητικό πρόγραμμα που παρακινεί το προλεταριάτο να παλέψει για τα άμεσα πρακτικά αιτήματα, να οργανώνουν καμπάνιες, να στηρίζουν τους καθημερινούς αγώνες και να συμμετέχουν σε όλα τα κινήματα της εργατικής τάξης. Ετσι μόνο, μέσα από τις μάχες, μπορούν οι επαναστάτες να αναγνωριστούν ως ηγεσία του κινήματος, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη της εργατικής τάξης: «...καθώς ο αγώνας για αυτές τις διεκδικήσεις αγκαλιάζει και κινητοποιεί ολοένα και περισσότερες μάζες και καθώς οι ζωτικές ανάγκες των μαζών συγκροούνται με τις ζωτικές ανάγκες των καπιταλιστών, η εργατική τάξη θα φτάσει να συνειδητοποιήσει ότι αν αυτή θέλει να ζήσει, ο καπιταλισμός πρέπει να πεθάνει».

Μέσα σε μία περίοδο όπως η σημερινή, που όλο και μεγαλύτερα κομμάτια της εργατικής τάξης συνειδητοποιούν κάτι τέτοιο, ο ρόλος των επαναστατών παραμένει το ίδιο κρίσιμος όπως και στις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Πατώντας πάνω στην παράδοση των τεσσάρων πρώτων συνεδρίων της Κομμουντέρν, συνεχίζουμε σήμερα, 90 χρόνια μετά την ίδρυσή της, για να ολοκληρώσουμε τους στόχους της: το χτίσιμο μαζικών επαναστατικών κομμάτων που θα στηρίξουν τις μάχες της εργατικής τάξης με στόχο να απαλλάξουν την ανθρωπότητα από τη φρίκη του καπιταλισμού και να την οδηγήσουν σε μία νικηφόρα παγκόσμια σοσιαλιστική επανάσταση. ■

Βιβλιοκριτική

Φασισμός αλά ελληνικά

Σ. Μαρκέτος

Πώς φίλησα τον Μουσσολίνι! Τα πρώτα βήματα του ελληνικού φασισμού

Τιμή 24,20€, 363 σελίδες
Εκδόσεις Βιβλιόραμα

Ο πρώτος τόμος του βιβλίου του Σπύρου Μαρκέτου «Πώς φίλησα τον Μουσσολίνι! Τα πρώτα βήματα του ελληνικού φασισμού», κυκλοφορεί σε μια περίοδο που οι φασίστες, είτε με τη μορφή των γραβατωμένων, «καθώς πρέπει» πολιτικών, είτε με τη μορφή των τραμπούκικων συμμοριών, σηκώνουν ξανά κεφάλι και στην Ελλάδα όπως και σε πολλές άλλες χώρες της Ευρώπης. Αποτελεί σημαντικό βοήθημα για όποιον θέλει να εμβαθύνει πάνω στο ζήτημα του φασισμού προκειμένου να τον αντιμετωπίσει.

Μέσα από την ιστορική αφήγηση, αποκαλύπτεται στον αναγνώστη το διαρκές και σχεδόν ασταμάτητο φλερτ της ελληνικής άρχουσας τάξης και της «καλής κοινωνίας» της εποχής της δεκαετίας του '20, με τις ιδέες και τις πρακτικές του φασισμού. Είναι η περίοδος που καθορίζεται από τη Μικρασιατική Εκστρατεία και τις συνέπειές της, τις ατελείωτες θυσίες και την απίστευτη καταστροφή που σήμανε για τον ελληνικό λαό. Μέσα στις συνθήκες κατάρρευσης, που θα ακολουθήσουν την ήττα, πολλοί Έλληνες πολιτικοί, βιομήχανοι, στρατιωτικοί, εκδότες, όχι μόνο εκφρά-

ζουν ανοιχτά το θαυμασμό τους για το φασιστικό καθεστώς του Μουσσολίνι στην Ιταλία, αλλά προσπαθούν να δημιουργήσουν και το ελληνικό αντίστοιχό του. Οι φασίστες φαντάζονται ακόμη ως μια αιτήτητη δύναμη, που συντρίβει την αριστερά και τα συνδικάτα, εξασφαλίζοντας πολιτική και κοινωνική σταθερότητα για την ιταλική άρχουσα τάξη, κάτι που απελπισμένα ζητούσαν οι αστοί και στην Ελλάδα.

Όμως ο ελληνικός φασισμός δεν αποτέλεσε απλά ένα φαινόμενο που κάποιοι αντιδραστικοί θέλησαν να εισάγουν. Είχε δικές του ρίζες απλωμένες μέσα στη ντόπια άρχουσα τάξη και γι' αυτό αποτέλεσε πραγματικό κίνδυνο. Ο Σ. Μαρκέτος μας εξηγεί το ρόλο διανοούμενων όπως ο Περικλής Γιαννόπουλος και ο Ίωνας Δραγούμης που με το ρατσιστικό, φιλοπολεμικό και εθνικιστικό κήρυγμά τους άνοιξαν το δρόμο για τις φασιστικές «ιδέες», ήδη από την πρώτη και τη

δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα. Αργότερα, πολύ πιο ανοιχτά, εκδότες όπως ο Γεώργιος Βλάχος της έγκριτης και σήμερα «Καθημερινής» και ο Καμπάνης της «Πρωτεύουσας», επίσημου οργάνου του πρωθυπουργού Γούναρη, καθώς και άλλες εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας της εποχής, καλούσαν για δημιουργία φασιστικών ομάδων και κόμματος. Οι ιδέες αυτές έβρισκαν γόνιμο έδαφος για να ριζώσουν στην κυρίαρχη ιδεολογία της εποχής εκείνης, στις ιμπεριαλιστικές και αλυτρωτικές ιδέες που έντυσαν την πολεμική προσπάθεια της δεκαετίας 1912 - 1922.

Όμως η δύναμη των φασιστών δεν ήταν οι ιδέες τους αλλά η δυνατότητα τους να οργανώνουν την οργή των μικροαστικών μαζών σε ένα αντιδραστικό κίνημα, που χρησιμοποιούσε ως μοναδικό όπλο του την ωμή βία κυρίως εναντίον του εργατικού κινήματος και της αριστεράς. «...Δεν χρειάζεται πρόγραμμα σωτηρίας η Ιταλία, χρειάζεται άντρες και αποφασιστικότητα!», δήλωνε το 1922 ο Μουσσολίνι. Έτσι και η ελληνική άκρα δεξιά κινήθηκε για τη δημιουργία παρακρατικών ομάδων αντίστοιχων των ιταλικών προτού μάλιστα αυτές εμφανιστούν στην Ιταλία. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος και ο μετέπειτα δικτάτορας Μεταξάς ήδη από την περίοδο του Εθνικού Διχασμού δημιουργούν τους «Επίστρατους» που, μαζί με τους «Πολιτικούς Συλλόγους» του '20 - '22, αποτέλεσαν τις πρώτες απόπειρες δημιουργίας οργανωμένων φασιστικών συμμοριών.

Σύμφωνα με το Σπ. Μαρκέτο, το καθεστώς Γούναρη το '20 - '22 βρίσκεται στο «μεταίχμιο του φασισμού». Η στρατιωτική ήττα στη Μικρά Ασία και η επακόλουθη κατάρρευση της κυβέρνησης, το εμποδί-

ζουν να μετεξελιχθεί σε ένα ολοκληρωμένο φασιστικό καθεστώς παρόμοιο με το ιταλικό και στερούν από τον ελληνικό φασισμό τη δυνατότητά του να επικρατήσει το 1922. Από την άλλη όμως η ελληνική άρχουσα τάξη είναι πολύ πιο αδύναμη από την ιταλική. Η ήττα στα μέτωπα της οικονομίας και του πολέμου καθώς και τα αδιέξοδα που έχει δημιουργήσει η δεκάχρονη πολεμική προσπάθεια έχουν δημιουργήσει βαθιές διασπάσεις στο εσωτερικό της, που την εμποδίζουν να συνταχθεί ενωμένη πίσω από τις φασιστικές ομάδες. Ο Διχασμός, αποτελεί, κατά το συγγραφέα, μια από τις κύριες αδυναμίες του ελληνικού φασισμού εκείνης της περιόδου που τον εμποδίζει να μαζικοποιηθεί και να επιβληθεί.

Ο συγγραφέας συγκρούεται με την άποψη ότι στην Ελλάδα δεν υπήρχε αληθινός φασισμός στο μεσοπόλεμο. Στα χρόνια μετά το '22 μετά την πτώση των βασιλικών, φασισμός υπήρξε, ανεξάρτητα από το αν συνοδεύτηκε αυτός με ένα μαζικό φασιστικό κίνημα. Πολιτικοί και στρατηγοί, και μάλιστα ένα μεγάλο κομμάτι τους από τη λεγόμενη «δημοκρατική» παράταξη, όπως ο Πλαστήρας, αναζητούν τον Έλληνα Μουσσολίνι. Άλλοι, όπως ο Κονδύλης, φιλοδοξούν να παίξουν οι ίδιοι αυτό το ρόλο χρησιμοποιώντας υπουργικές θέσεις, για να οργανώσουν φασιστικές ομάδες κρούσης και κάποιοι άλλοι, όπως ο Πάγκαλος και ο βιομήχανος Χατζηκυριάκος, οργανώνουν πραξικοπήματα. Ο Μαρκέτος θεωρεί πως ο φασισμός μπορεί να υπάρξει και χωρίς ένα μαζικό κίνημα. Προκειμένου να στηρίξει αυτή την άποψη φέρνει τα παραδείγματα χωρών όπως η Ουγγαρία, η Φινλανδία, η Πορτογαλία, το Βέλγιο και η Νορβηγία που η επικράτηση φασιστικών και ακροδεξιών κομμάτων δεν συνδυάστηκε με ένα πληθειακό κίνημα.

Το βιβλίο όμως πάσχει από μια σοβαρή, κατά τη γνώμη μου, αδυναμία, στην προσπάθεια να ερμηνευθεί η αποτυχία μαζικοποίησης και επικράτησης του φασισμού στα χρόνια μετά το '22. Εντοπίζει ως βασικό παράγοντα σ' αυτή την εξέλιξη, την κάλυψη από τους βενιζελογενείς συντηρητικούς πολιτικούς, του «πολιτικού χώρου» που υπόσχονταν

ότι θα καλύψουν οι φασίστες. Ισχυρίζεται ότι η χρησιμοποίηση από τους ίδιους του κρατικού μηχανισμού, για την καταστολή του νεαρού εργατικού κινήματος, σε συνδυασμό με τη λειτουργία φιλελεύθερων θεσμών, τράβηξε το έδαφος κάτω από τα πόδια των φασιστών. Το ότι το κράτος έπαιξε αυτό το ρόλο ισχύει, όμως αυτό, δεν εμπόδισε τους φασίστες. Αντίθετα όταν αργότερα η κυβέρνηση Βενιζέλου έχασε τη μάχη της οικονομίας, με την κρίση του '29, ο δρόμος για αυτούς, άνοιξε ακόμη πιο φαρδύς, όπως διαπιστώνει άλλωστε και ο συγγραφέας στο τέλος του βιβλίου του.

Το βιβλίο εξετάζει την εξέλιξη των γεγονότων, μόνο με βάση το τι συνέβαινε στους κόλπους της κυρίαρχης τάξης, υποτιμώντας το ρόλο της αριστεράς, ως πραγματικού εμποδίου στην ανάπτυξη του φασισμού. Ο φασισμός μπορεί να χρησιμοποιείται από τους αστούς, επηρεάζει όμως και τη συνείδηση των μαζών. Ακόμη και αν δεχτούμε ότι δεν είναι απαραίτητο να συνοδεύεται από ένα αντιδραστικό κίνημα χρειάζεται τη συναίνεση ή έστω την παθητική αποδοχή τους. Το τι συμβαίνει στα μυαλά του κόσμου δεν καθορίζεται μόνο από τη θέληση και τις συνομοσίες των αστών, αλλά και από τις δικές του εμπειρίες και τους δικούς του αγώνες. Η εκλογική δύναμη της αριστεράς τη συγκεκριμένη περίοδο μπορεί να ήταν μικρή, όμως παρά τα σφάλματά της, η δυνατότητά της να οργανώνει και να καθορίζει την αντίσταση του κόσμου, και ως εκ τούτου να επηρεάζει τις ιδέες του, ήταν πολύ μεγαλύτερη, πράγμα που δεν επέτρεψε σε μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού να στραφούν προς τους φασίστες. Η παρατήρηση του Δ. Λιβιεράτου ότι ποτέ στο μεσοπόλεμο οι αγρότες δεν ήρθαν σε σύγκρουση με τους εργάτες, είναι σημαντική για να κατανοήσουμε το προς τα πού κινήθηκαν οι αντιλήψεις των μικροαστικών στρωμάτων στην Ελλάδα. Κινήματα όπως αυτό των Παλαιών Πολεμιστών αλλά και οι σκληροί και ηρωικοί εργατικοί αγώνες της εποχής διαμόρφωσαν αυτή την κατάσταση. Δυστυχώς ο ρόλος τους αγνοείται στο συγκεκριμένο βιβλίο. Ήταν η δύναμη και όχι η αδυναμία της αριστεράς που εμπόδι-

σε την ανάπτυξη των φασιστών.

Παρά τις όποιες παρατηρήσεις το βιβλίο και οι απόψεις του Μαρκέτου αξίζει να μελετηθούν. Περιμένουμε την ολοκλήρωση των επιχειρημάτων του συγγραφέα με την κυκλοφορία του δεύτερου τόμου.

Σεραφείμ Ρίζος

Αναγκαία αφετηρία

Β. Ι. Λένιν

Ο «Αριστερισμός», παιδική αρρώστια του κομμουνισμού

Τιμή 10€, 149 σελίδες

Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

Μια σημαντική πλευρά της συζήτησης που άνοιξε η κρίση του ΣΥΡΙΖΑ, μετά τις εκλογές, κινείται γύρω από το ζήτημα του «αριστερισμού», της πολιτικής εκείνης δηλαδή που θεωρούμε ουτοπική και μαζί αναποτελεσματική. Οι ηγεσίες της ρεφορμιστικής αριστεράς καταφεύγουν επανειλημμένα στο κλασικό κείμενο του Λένιν «Αριστερισμός, παιδική αρρώστια του κομμουνισμού», για να νομιμοποιήσουν απαράδεκτους συμβιβασμούς και προδοσίες του κινήματος από τη μεριά τους.

Κι όμως, το βιβλίο αυτό κάθε άλλο παρά αποτελεί οδηγό για συμβιβασμούς και υποχωρήσεις γενικά. Η κεντρική σκέψη της πολεμικής του Λένιν είναι σαφής με την ειλικρίνεια και την καυστικότητα που τον χαρακτηρίζει: «Ο πολιτικός, που θέλει να είναι ωφέλιμος στο επαναστατικό προλεταριάτο, πρέπει να ξεχωρίζει τις συγκεκριμένες περιπτώσεις εκείνων ακριβώς των συμβιβασμών που είναι απαράδεκτοι, που εκφράζουν ομορτοουνισμό και προδοσία, και να κατευθύνει όλη τη δύναμη της κριτικής του, όλη την αιχμή ενός αμείλικτου ξεσκεπάσματος κι ενός ανειρηνευτου πολέμου ενάντια σ' αυτούς τους συγκεκριμένους συμβιβασμούς, χωρίς να επιτρέπει στους πολύπειρους 'καταφερτζήδες' σοσιαλιστές και στους κοινοβουλευτικούς ιησούιτες να ξεφεύγουν και να ξεγλιστρούν

από τις ευθύνες με επιχειρήματα για 'συμβιβασμούς γενικά'».

Ο «Αριστερισμός» κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 1920 και μοιράστηκε στους αντιπροσώπους του 2ου Συνεδρίου της Κομμουνιστικής Διεθνούς προκαλώντας θυελλώδεις συζητήσεις για σημαντικά ζητήματα επαναστατικής τακτικής, όπως για τη συμμετοχή στο κοινοβούλιο, στα συνδικάτα, για τη στάση απέναντι στα άλλα εργατικά κόμματα. Η προσπάθεια του Λένιν ήταν να μεταδοθεί η πείρα της νικηφόρας πολιτικής των μπολσεβίκων στα νεαρά επαναστατικά κόμματα της Ευρώπης και της Αμερικής, που έρχονταν σε ρήξη με τη σοσιαλδημοκρατία.

Η Οκτωβριανή Επανάσταση υπήρξε η νικηφόρα επιβεβαίωση της αντίληψης ότι το επαναστατικό κόμμα δεν είναι εμπόδιο, αλλά βασική προϋπόθεση για τη νίκη ενάντια στην αστική τάξη, για «την επεξεργασία των απαραίτητων γνώσεων, της απαραίτητης πείρας, του απαραίτητου - εκτός από τις γνώσεις και την πείρα - πολιτικού αισθητήριου για τη γρήγορη και σωστή λύση των πολύπλοκων πολιτικών προβλημάτων». Γι' αυτό το λόγο ασκεί σκληρή κριτική σε όσους στην προσπάθειά τους να αντιπαρατεθούν στις προδοσίες και την ανοιχτή συνεργασία των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων με τις αστικές τους τάξεις μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, έφταναν σε άρνηση της αναγκαιότητας και του επαναστατικού κόμματος και επιχειρηματολογεί γιατί «αυτό ισοδυναμεί με ολοκληρωτικό αφοπλισμό του προλεταριάτου προς όφελος της αστικής τάξης».

Την ίδια στιγμή, όμως, προειδοποιούσε ότι «με μόνη την πρωτοπορία δεν μπορούμε να νικήσουμε», ότι πρέπει οι πλατιές μάζες των εργαζόμενων και των καταπιεσμένων από το κεφάλαιο να πάρουν θέση ανοιχτής υποστήριξης της πρωτοπορίας ή έστω ευμενούς ουδετερότητας και για να φτάσουν «να πάρουν μια τέτοια θέση δεν αρκεί μόνο η προπαγάνδα, μόνο η ζύμωση. Για να γίνει αυτό χρειάζεται η πολιτική πείρα των ιδίων των μαζών. Τέτοιος είναι ο βασικός νόμος όλων των μεγάλων επαναστάσεων».

Ο Λένιν υπήρξε ένας διανοητής της πράξης και υπέρμαχος της άποψης

των Μαρξ και Ένγκελς ότι «η θεωρία μας δεν είναι δόγμα, μα καθοδήγηση για δράση». Ήταν αυτός που επέμενε ότι «δεν μπορεί να υπάρξει επαναστατική πράξη χωρίς επαναστατική θεωρία», αλλά τώρα υπογραμμίζει ότι «η σωστή επαναστατική θεωρία, με τη σειρά της δεν είναι δόγμα, αλλά διαμορφώνεται τελικά μόνο με τη στενή σύνδεση με την πρακτική δράση ενός πραγματικά μαζικού και πραγματικά επαναστατικού κινήματος».

Μ' αυτή τη διαλεκτική αντίληψη αντιπαρατίθεται αιχμηρά στις απόψεις αποχής από τα συνδικάτα: «από τον αντιδραστικό και αντεπαναστατικό χαρακτήρα των ηγετικών κύκλων των συνδικάτων βγάζουν το συμπέρασμα ότι... οι κομμουνιστές πρέπει να βγουν από τα συνδικάτα!! Να αρνιούνται να δουλέψουν μέσα σ' αυτά!! Να δημιουργήσουν νέες, επινοημένες μορφές εργατικής οργάνωσης!! Αυτό είναι ασυγχώρητη βλακεία, που ισοδυναμεί με την πιο μεγάλη υπηρεσία που μπορούν να προσφέρουν οι κομμουνιστές στην αστική τάξη... σημαίνει να εγκαταλείπεις τις λειψά αναπτυσσόμενες ή καθυστερημένες μάζες στην επιρροή των αντιδραστικών ηγετών...», ενώ «για να μπορέσεις να βοηθήσεις τις 'μάζες' και να κατακτήσεις... την υποστήριξή τους, δεν πρέπει να φοβάσαι τις δυσκολίες..., αλλά να δουλεύεις υποχρεωτικά εκεί που είναι οι μάζες». Επιχειρηματολογεί, επίσης, ενάντια στο πιο επικίνδυνο λάθος για τους επαναστά-

τες, όπως το χαρακτηρίζει, την ανυπομονησία τους, την αδυναμία τους να φερθούν σαν κόμμα των μαζών με το να απέχουν από την κοινοβουλευτική πάλη, το να παίρνουν δηλαδή «την επιθυμία και την ιδεολογικοπολιτική τους στάση για αντικειμενική πραγματικότητα. Το ζήτημα είναι ακριβώς να μην παίρνουμε το ξεπερασμένο για μας, σαν ξεπερασμένο από την τάξη, σαν ξεπερασμένο από τις μάζες».

Εξίσου διαλεκτική και αιχμηρή ήταν και η αντίληψή του για τη γενική επαναστατική πολιτική: είναι «ανοησία να φτιάξεις μια συνταγή ή έναν γενικό κανόνα («κανένας συμβιβασμός») που να χρησιμεύει για κάθε περίπτωση. Πρέπει να έχεις τα μάτια σου τέσσερα για να μπορείς να προσανατολίξεσαι σε κάθε χωριστή περίπτωση... «Να κάνεις πόλεμο για την ανατροπή της διεθνούς αστικής τάξης, τον πιο δύσκολο απ' όλους... και να παραιτείσαι προκαταβολικά από τους ελιγμούς, από την εκμετάλλευση της αντίθεσης συμφερόντων (έστω και προσωρινής) μεταξύ των εχθρών, από τις συμφωνίες και τους συμβιβασμούς με τους ενδεχόμενους (έστω και προσωρινούς, ασταθείς, ταλαντευόμενους) συμμάχους, δεν είναι πράγμα σε αφάνταστο βαθμό γελοίο;».

Η συνολική του αντίληψη συνοψίζεται στο ότι «είμαστε υποχρεωμένοι να αρχίσουμε 'να επεξεργαζόμαστε' με τις νέες μας κομμουνιστικές αρχές όλα τα πεδία δράσης, ακόμη και τα πιο πλατιά, μουχλιασμένα και φαινομενικά άγονα, γιατί διαφορετικά... δε θα είμαστε ολόπλευρα προετοιμασμένοι, δεν θα κατέχουμε όλα τα είδη των όπλων, δεν θα προετοιμαστούμε ούτε για τη νίκη ενάντια στην αστική τάξη (που έχει οργανώσει - και τώρα αποδιοργάνωσε - όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής κατά τον αστικό τρόπο), ούτε για τη μελλούμενη κομμουνιστική αναδιοργάνωση όλης της ζωής ύστερα απ' αυτή τη νίκη». Κι αυτό, υπογραμμίζει, ότι είναι πιο επιτακτικό για τις χώρες της Δύσης, εκεί δηλαδή όπου οι μάζες «είναι διαποτισμένες από τις αστικοδημοκρατικές και κοινοβουλευτικές προλήψεις, πολύ περισσότερο απ' ό,τι στη Ρωσία...»

Δεν θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε,

προτείνοντας σήμερα αυτό το βιβλίο του Λένιν για μελέτη, ότι τα επιχειρήματα και οι υποδείξεις του όχι μόνο έχουν επιβεβαιωθεί, πολλές φορές με αρνητικό τρόπο από τότε, αλλά αποτελούν αναγκαία αφετηρία και στη σημερινή συζήτηση στους κόλπους των δυνάμεων που μάχονται για αντικαπιταλιστική διέξοδο από την κρίση.

Κώστας Τορπουζίδης

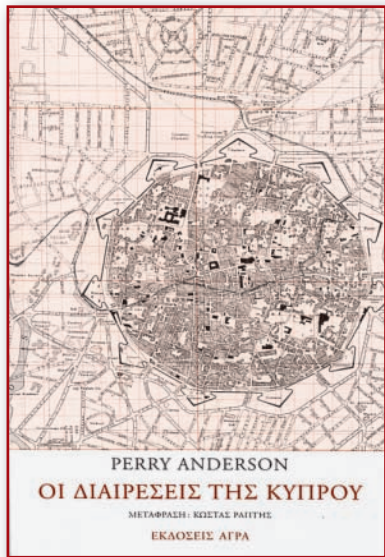
Η κληρονομιά του Ιμπεριαλισμού

Πέρι Άντερσον

Οι διαιρέσεις της Κύπρου

Τιμή 11€, 92 σελίδες

Εκδόσεις Άγρα

Το μικρό φυλλάδιο του Πέρι Άντερσον που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Άγρα είναι μια καλοδεχούμενη υπενθύμιση των ευθυνών του Βρετανικού ιμπεριαλισμού για τις διαιρέσεις της Κύπρου. Κοντεύουν πενήντα χρόνια από τότε που το νησί έγινε ανεξάρτητο κράτος αλλά τα σημάδια της βρετανικής κατοχής παραμένουν ανεξίτηλα.

Όχι μόνο οι μνήμες των νεκρών από τους αγώνες για αυτοδιάθεση, οι

θηριωδίες του Χάρντινγκ και οι μηχανοραφίες του «διαίρει και βασίλευε» σε βάρος τούρκων και ελλήνων της Κύπρου, αλλά και οι στρατιωτικές βάσεις. «Η περιοχή που καταβροχθίστηκε ήταν σαράντα φορές μεγαλύτερη από το Γιβραλτάρ», γράφει ο Άντερσον και συμπληρώνει ότι στις Συνθήκες της Ζυρίχης και του Λονδίνου «περισσότερες σελίδες αφιερώθηκαν στις βρετανικές βάσεις στην Κύπρο από ό,τι σε όλα τα άλλα άρθρα μαζί!»

Ο Άντερσον είναι καταπέλτης για τους κυνικούς χειρισμούς των βρετανικών κυβερνήσεων όλων των αποχρώσεων. Θυμίζει ότι το 1915 πρόσφεραν την Κύπρο ως αντάλλαγμα αν η Ελλάδα έμπαινε στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό τους και ότι το 1945 αρνήθηκαν την από αποικιοποίηση που είχαν υποσχεθεί στη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου.

Και βέβαια το ιμπεριαλιστικό ενδιαφέρον για την περιοχή συνεχίζεται αμείωτο. Το φυλλάδιο περιγράφει λεπτομερειακά τα διπλωματικά παρασκήνια του Σχεδίου Ανάν και τον πρωταγωνιστικό ρόλο του βρετανού Λόρδου Χάνεϊ, του «άχρωμου Περουβιανού γραφειοκράτη» Άλβαρο ντε Σότο και του Επίτροπου της ΕΕ Γκίντερ Φερχόιγκεν για τη συρραφή αυτού του κατασκευάσματος που διατηρούσε σε ισχύ το δικαίωμα των λεγόμενων εγγυητριών δυνάμεων να επεμβαίνουν ακόμα και τη στιγμή που καταργούσε το ίδιο το κράτος που υποτίθεται ότι τελούσε κάτω από την εγγυημένη προστασία τους (σελ. 65).

Ωστόσο υπάρχουν αδυναμίες που γίνονται μεγαλύτερες όσο ο συγγραφέας φεύγει από τη Βρετανία και ασχολείται με την πολιτική στην Ελλάδα, στην Τουρκία και στην Κύπρο. Στην Κύπρο μοιάζει να μην υπάρχουν κοινωνικές τάξεις. Οι πολιτικές επιλογές του Μακάριου, το πέρασμα από την πολιτική της Ένωσης με την Ελλάδα στην πολιτική της Ανεξαρτησίας και οι πολλαπλές συγκρούσεις του με τις κυβερνήσεις στην Ελλάδα (του παλιού Καραμανλή, του γέρο-Παπανδρέου, της χούντας) αποδίδονται στα προσωπικά ηγετικά προσόντα του, χωρίς καμιά αναφορά σε ελληνοκυπριακή άρχουσα

τάξη. Αυτή η έννοια απουσιάζει σε εκνευριστικό βαθμό, σε σημείο που οι οικονομικές εξελίξεις μετά το 1974 περιγράφονται ειδυλλιακά. «Στο έδαφος που τους απέμεινε -58% του νησιού- οι ελληνοκύπριοι έχτισαν μια ακμάζουσα προηγμένη οικονομία... Η μακροπρόθεσμη ανεργία είναι χαμηλότερη από οπουδήποτε αλλού στην Ευρώπη εκτός από τη Σουηδία. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση πιο διαδεδομένη από ό,τι στη Γερμανία, η διαφθορά λιγότερο διαδεδομένη από ό,τι στην Ισπανία ή την Ιταλία. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που είναι στα συνδικάτα είναι υψηλότερο από ό,τι στη Φινλανδία ή τη Δανία, ο δείκτης ανισότητας χαμηλότερος από ό,τι στην Ιρλανδία». Ο ελληνοκυπριακός καπιταλισμός είναι παίκτης με δικά του συμφέροντα στο τρίγωνο Άγκυρα-Αθήνα-Λευκωσία, αλλά ο Πέρι Άντερσον προτιμάει να αγνοεί αυτό το στοιχείο.

Ακόμα πιο έντονη είναι η απουσία των συμφερόντων του ελληνικού και του τούρκικου καπιταλισμού σαν στοιχείο στις διαμάχες και τους ανταγωνισμούς που έπαιξαν ρόλο στις διαιρέσεις της Κύπρου. Ο συγγραφέας δέχεται ως ένα βαθμό ότι στην Τουρκία, «ο κεμαλισμός υπήρξε ένα απολύτως ανεξάρτητο δημιούργημα, ένα εθνικιστικό κίνημα που δεν όφειλε τίποτα σε οποιαδήποτε εξωτερική δύναμη.» (σελ.26). Στην Ελλάδα όμως βλέπει μόνο μαριονέτες. Αδυνατεί, γι' αυτό το λόγο, να κατανοήσει ότι ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1974 είχε ρίζες όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και στο Αιγαίο. Η χούντα είχε διεκδικήσει το 1973 για το Αιγαίο «καθεστώς αρχιπελάγους» προσπαθώντας να αξιοποιήσει ρυθμίσεις του Δικαίου των Θαλασσών της ψυχροπολεμικής περιόδου (που στόχο είχαν να περιορίζουν τις κινήσεις του σοβιετικού στόλου) απέναντι στην Τουρκία. Η διαμάχη κρίθηκε στο έδαφος της Κύπρου αλλά δεν ξεκίνησε μόνον από εκεί. Οι Κύπριοι πλήρωσαν το τίμημα και χάρισαν στην Ελλάδα τη δημοκρατία.

Σήμερα, παραμένει η απειλή ότι η Κύπρος μπορεί να γίνει ξανά το γήπεδο για την έκβαση ανταγωνισμών που ξεκινούν από τις «μητέρες-πατρίδες» και οξύνονται από τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις στην

περιοχή. Είναι στα θετικά αυτού του φυλλάδιου το γεγονός ότι τελειώνει υπογραμμίζοντας πως «ένας πραγματικός διακανονισμός στο νησί μπορεί να προέλθει μόνο από το εσωτερικό του, παρά να επιβληθεί από έξω, όπως γινόταν απaráλλαχτα μέχρι σήμερα».

Υ.Γ. Και μια απορία- ήταν επιλογή του εκδότη ή του μεταφραστή να αποδοθεί το κείμενο ενός αριστερού διανοούμενου όπως ο Πέρι Άντερσον με δασείες και περισπωμένες; Ούτε ο συγγραφέας ούτε το σχέδιο Ανάν ανήκουν στην εποχή πριν από το μονοτονικό.

Πάνος Γκαργκάνας

Στα μισά του δρόμου

Ετιέν Μπαλιμπάρ

Για τη δικτατορία του προλεταριάτου

Τιμή 14,50€, 262 σελίδες

Εκδόσεις Οδυσσέας

Ο Ετιέν Μπαλιμπάρ είναι Γάλλος μαρξιστής φιλόσοφος, «μαθητής» του Λουί Αλτουσέρ και από πολλές απόψεις συνεχιστής του έργου του. Το «είναι» στη προηγούμενη πρόταση έχει κυριολεκτική σημασία: ο Μπαλιμπάρ σε αντίθεση με άλλους διανοούμενους που για κάποιο καιρό πέρα-

σαν από τη γαλλική αριστερά, και την επαναστατική, για να καταλήξουν αντιδραστικοί απολογητές του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού, παραμένει μαρξιστής και σήμερα.

Χρειάζονται μερικά πληροφοριακά στοιχεία για το συγκεκριμένο βιβλίο, μιας και οι εκδότες του δεν έκαναν το κόπο να συνοδεύσουν αυτή τη νέα έκδοση με ένα κατάλληλο πληροφοριακό σημείωμα ή εισαγωγή. Ο Ε. Μπαλιμπάρ (όπως κι ο Αλτουσέρ) ήταν μέλος του γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Το 1976 στο 22ο Συνεδριό του το κόμμα αφαίρεσε από το πρόγραμμά του το στόχο της «δικτατορίας του προλεταριάτου». Βρισκόταν στην κορύφωση της «ευρωκομμουνιστικής» του στροφής, αν και μερικά χρόνια αργότερα θα επέστρεφε σε πιο «ορθόδοξες» (φιλορωσικές) θέσεις.

Βέβαια, αυτός ο στόχος παρέμενε απλά ένα «εικόνημα» για το PCF. Από τη δεκαετία του '30 είχε εγκαταλείψει κάθε προοπτική επαναστατικής ανατροπής του καπιταλισμού από την εργατική τάξη. Η στάση του το 1936 με το «Λαϊκό Μέτωπο» και κατά τη διάρκεια της Αντίστασης είναι η απόδειξη.

Ο Μπαλιμπάρ σε αυτό το βιβλίο επιχειρηματολογεί γιατί η εγκατάλειψη του στόχου της «δικτατορίας του προλεταριάτου» δεν είναι μια απαραίτητη διόρθωση που αφήνει ανέπαφη την πάλη για μια άλλη κοινωνία. Και προσπαθεί να το κάνει αυτό, χωρίς να ταυτίζεται με τον Στάλιν και το σταλινικό καθεστώς στη Ρωσία.

Τα πιο δυνατά κομμάτια του βιβλίου είναι αυτά όπου ο Μπαλιμπάρ εξηγεί πόσο περιορισμένη είναι η «αστική δημοκρατία», πόσο πραγματικά πρόκειται για δικτατορία της άρχουσας τάξης των καπιταλιστών. Ο Μπαλιμπάρ εξηγεί πολύ πειστικά πόσο απατηλή είναι η εικόνα ότι το κράτος στο καπιταλισμό είναι υπέρ των τάξεων, ότι αποτελεί τη συνισταμένη της θέλησης των «ατόμων».

Γράφει για παράδειγμα εξηγώντας ότι η αστυνομική καταστολή δεν συνιστά «υπέρβαση καθήκοντος» από «ανεγκέφαλους» αστυνομικούς που τσαλαπατάνε το νόμο. *«Αντίθετα, στη μέγιστη πλειοψηφία των περιπτώσεων προβλέπεται και οργανώνεται από τον νόμο ...Ας θυμηθούμε*

ότι το κλείσιμο εργοστασίων που τελούν υπό 'δικαστική εκκαθάριση' ή απλά 'μεταβιβάζονται' στην ιδιοκτησία άλλου, οι απολύσεις των εργατών, η σύλληψη των αναξίχρεων οφειλετών, το χτύπημα των 'απαγορευμένων' λαϊκών διαδηλώσεων αποτελούν -με ελάχιστες εξαιρέσεις- τελείως νόμιμες πράξεις, ενώ η συγκρότηση ομάδων περιφρούρησης της απεργίας για να εμποδιστεί η είσοδος απεργοσπαστών στα εργοστάσια, οι καταλήψεις εργοστασίων... συνιστούν όπως λέγεται 'παρεμπόδιση της ελευθερίας εργασίας', ... 'απειλές κατά τη δημοσίας τάξης' και ως εκ τούτου είναι τελείως παράνομες».

Όμως, παρόλα αυτά, το ερώτημα παραμένει. Τι είναι δικτατορία του προλεταριάτου; Τα καθεστώτα της Ρωσίας και του ανατολικού μπλοκ, σύμφωνα με τον Μπαλιμπάρ, «αντιβαίνουν» αυτή την έννοια. Γιατί; Όταν προσπαθεί να απαντήσει σε τέτοια ερωτήματα, όμως, ο Μπαλιμπάρ, χάνει την ορμή του.

Πώς χάθηκε η Ρωσική Επανάσταση; Μένει κανείς με την εντύπωση ότι το πρόβλημα συνίσταται σε μια «ιδεολογική παρέκκλιση» του Στάλιν και της ομάδας του, που δεν κατανόησαν το βάθος της σκέψης του Λένιν. Στο Σύνταγμα του 1936, γράφει ο Μπαλιμπάρ, ο Στάλιν διακήρυξε το τέλος της ταξικής πάλης στη Ρωσία και γι' αυτό στο κείμενο διακηρύσσεται ότι η ΕΣΣΔ είναι «παλλαϊκό κράτος» κι όχι δικτατορία του προλεταριάτου.

Οι ακροβασίες του σταλινισμού αποτελούσαν όντως πλήρη άρνηση του μαρξισμού. Η ταξική πάλη εξαλειφόταν (με τις αποστολές εκατομμυρίων «κουλάκων» στη Σιβηρία) αλλά αντί το κράτος να «απονεκρώνεται» (Ενγκελς) γιγαντωνόταν στη πιο χυδαία και αποκρουστική μορφή του -το αστυνομικό κράτος. Όμως, ο Μπαλιμπάρ, ενώ σωστά εντοπίζει -κάποιες- από αυτές τις αναντιστοιχίες ανάμεσα στις διακηρύξεις και την πραγματικότητα, δεν τις εξηγεί ικανοποιητικά. Τι ήταν η ρωσική κοινωνία τότε; Με βάση ποιο κριτήριο παίρνονταν οι οικονομικές και πολιτικές αποφάσεις; Για ποιανού τα συμφέροντα;

Στον «Εμφύλιο Πόλεμο στη Γαλλία» και στη «Κριτική του Προγράμματος

της Γκότα» ο Μαρξ έδινε ένα αδρό περίγραμμα τι σημαίνει η περίφημη «δικτατορία του προλεταριάτου» -το εργατικό κράτος. Ο Ένγκελς στην «Καταγωγή της Οικογένειας, της Ατομικής Ιδιοκτησίας και του Κράτους» εξηγεί τη γέννηση των τάξεων και το ταξικό χαρακτήρα του κράτους. Ο Λένιν ανέσυρε αυτή την παράδοση από τη λήθη στο «Κράτος και Επανάσταση». Η κοινή τους συνισταμένη: η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η εργατική τάξη οργανωμένη σε κρατική εξουσία. Ο στόχος της είναι μέσα από τη σχεδιασμένη ικανοποίηση των αναγκών της πλειοψηφίας της κοινωνίας να εξαλείψει τις ανισότητες και το ίδιο το κράτος.

Η εργατική δημοκρατία είναι απαραίτητο συστατικό σε αυτή την προσπάθεια. Χωρίς αυτή, δεν μπορεί να υπάρξει σχεδιασμός προς όφελος της πλειοψηφίας. Όμως, η εργατική δημοκρατία δεν εξασφαλίζεται με μια άσκηση της θέλησης. Στη Ρωσία της δεκαετίας του '20, το υλικό βάρος της απομόνωσης της επανάστασης, τσάκισε μια εργατική τάξη αποδεκατισμένη από τον πόλεμο και την πείνα. Στις πρώτες σελίδες του βιβλίου, ο Μπαλιμπάρ αποδέχεται αξιωματικά την θέση ότι ο σοσιαλισμός μπορεί να χτιστεί «σε μια και μόνο χώρα». Όμως, αυτή ήταν η επιλογή της γραφειοκρατίας, δεν είχε σε τίποτα να κάνει ούτε με τις ιδέες του Μαρξ, ούτε με την προοπτική του Λένιν και των μπολσεβίκων.

Όταν η ουσία της «δικτατορίας του προλεταριάτου» αφυδατώνεται σε γενικές φόρμουλες περί της σχέσης ανάμεσα στον σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό, τότε γίνεται τόσο «λάστιχο» ώστε να μπορεί να επιβληθεί και μέσω των εκλογών («ειρηνική πολιτική νίκη»). Αυτό που λείπει, είναι το υποκείμενό της, το υποκείμενο της επαναστατικής ανατροπής: η συνειδητή δράση της εργατικής τάξης, όχι κάποιων σωτήρων της από τα πάνω.

Είναι πολύ καλό που κυκλοφόρησε ξανά το βιβλίο του Μπαλιμπάρ. Η αριστερά έχει απόλυτη ανάγκη σήμερα το ξεκαθάρισμα των ιδεών για το ποια είναι η εναλλακτική λύση στο σύστημα της κρίσης και της καταστροφής. Η «φιλολαϊκή» διαχείρισή του ή η ανατροπή του. Σ' αυτό το βιβλίο ο Μπαλιμπάρ τάσσεται με τη

δεύτερη προοπτική. Όμως, όποιος θέλει να βρει τις σωστές απαντήσεις για το τι σημαίνει μια νέα κοινωνία, θα πρέπει να κοιτάξει πέρα από τον Μπαλιμπάρ. Στον Λένιν του «Κράτος και Επανάσταση», στον Τρότσκι και στον Τόνι Κλιφ. Στην παράδοση που επέμεινε να υποστηρίζει ότι σοσιαλισμός σημαίνει «κάθε μαγεύρισα μπορεί να κυβερνά».

Λεάνδρος Μπόλαρης

Στις παραμονές του Μάη

Μωρίς Αττιά

Η κόκκινη Μασσαλία

Τιμή 20€, 548 σελίδες

Εκδόσεις Πόλις

Μια δολοφονία στη φοιτητική εστία της Μασσαλίας το Δεκέμβρη του 1967 γίνεται η αφορμή για να γνωρίσουμε από κοντά την επαναστατική αριστερά των γαλλικών πανεπιστημίων λίγους μήνες πριν το ξέσπασμα του '68. Τροτσκιστές, αναρχικοί, μαοϊκοί και Λουξεμπουργκιστές ανακρίνονται και περνούν από το μικροσκόπιο της αστυνομίας, παρόλο που αρνούνται να συνεργαστούν μαζί της, δίνοντας στο συγγραφέα τη δυνατότητα να παρουσιάσει τη «γενεαλογία των αριστεριστών»

πριν μας μεταφέρει στην καρδιά των γεγονότων του παρισινού Μάη.

Η Κόκκινη Μασσαλία είναι το δεύτερο κομμάτι μιας τριλογίας (το πρώτο είναι το Μαύρο Αλγέρι και το τρίτο το Μπλε Παρίσι). Αυτό που είναι το κύριο χαρακτηριστικό των ιστοριών του Μωρίς Αττιά είναι πως παρόλο που οι ήρωες του (ο αστυνομικός επιθεωρητής Πάκο Μαρτίνεθ και η φίλη του Ιρέν κατά πρώτο λόγο) δεν έχουν συγκεκριμένη πολιτική δράση και εμφανίζονται πολιτικά ουδέτεροι, βρίσκονται στο κέντρο των μεγάλων γεγονότων της γαλλικής (και όχι μόνο) ιστορίας, είτε πρόκειται για το Αλγέρι το 1962 λίγο πριν την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του, είτε για τη Μασσαλία του '68. Και όχι μόνο αυτό, αλλά μέσα από την προσπάθεια εξιχνίασης των εγκλημάτων που πολλές φορές στρέφονται σε δεύτερη μοίρα μπροστά στις πολιτικές εξελίξεις, δίνεται μια τοιχογραφία της γαλλικής κοινωνίας της εποχής, αλλά και με έμμεσο τρόπο σχολιάζονται τα μεγάλα πολιτικά γεγονότα της περιόδου που καθορίζουν τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων αλλά και των ηρώων του βιβλίου.

Η Μασσαλία είναι το χωνευτήρι μεταναστών από τη Ιταλία ως την Αρμενία, αλλά και η πόλη υποδοχής των Γάλλων της Αλγερίας. Μία πόλη που το οργανωμένο έγκλημα και οι διασυνδέσεις του με το παρακράτος της γκαλικής δεξιάς είναι θεσμός που βρίσκεται στο απυρόβλητο. Έτσι, η αναζήτηση του ενόχου καταλήγει να γίνεται σύγκρουση με την ίδια την εξουσία και το γαλλικό παρακράτος. Από τα πιο αποκαλυπτικά και καταγγελτικά συνάμα σημεία του βιβλίου είναι όταν κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης του Μάη του '68 οι παρακρατικοί της αστυνομίας αναλαμβάνουν δράση μεταμφιεσμένοι σε φοιτητές με στόχο να προβοκάρουν, να συλλάβουν, αλλά και να επιτεθούν στους διαδηλωτές. Η συγκεκριμένη περιγραφή θα μπορούσε κάλλιστα να αναφέρεται στις μεθόδους της ελληνικής αστυνομίας το Δεκέμβρη του 2008. Από την άλλη, οι φοιτητές (που σε καμία περίπτωση δεν αχαιοποιούνται) καπνίζουν μαριχουάνα και κάνουν ελεύθερο σεξ και είναι αυτοί που αποφασίζουν ότι «θα εξηγήσουν τις θέσεις τους απευθείας στο

δρόμο». Με έμμεσο αλλά σαφή τρόπο παρουσιάζονται να είναι οι μόνοι που μπορούν να δώσουν μια φρέσκια και ειλικρινή απάντηση στην αποπνιχτική πραγματικότητα της Γαλλίας του '60.

Το βιβλίο δεν χαρίζεται σε κανένα κόμμα του κατεστημένου, στο στόχαστρο μπαίνουν ο Ντε Γκωλ, ο Σιράκ αλλά και ο Μιτεράν. Δεν είναι τυχαίο πως γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο περίφημο άρθρο του Βιανσόν-Ποντέ με τίτλο «η Γαλλία πλήττει», ενάμιση μήνα πριν την εξέγερση του Μάη, δείχνοντας την παντελή αδυναμία των «επίσημων» αναλυτών να προβλέψουν τη δυναμική των γεγονότων. Ταυτόχρονα, ο Μαυρίς Αττιά δεν διστάζει να θίξει ζητήματα όπως το δικαίωμα στην έκτρωση (που τότε ήταν παράνομο) αλλά και συνολικότερα το ζήτημα της γυναικείας χειραφέτησης, ή να κάνει μια εκτενή αναφορά στη γενοκτονία των Αρμενίων και στο ρατσισμό απέναντι σε κάθε καινούργια πληθυσμιακή ομάδα της Μασσαλίας.

Παρόλα αυτά, μην έχει κανείς την εντύπωση πως πρόκειται για μια βραχύγυοπη πολιτική ανάλυση. Η Κόκκινη Μασσαλία είναι πρώτα και κύρια ένα νουάρ αστυνομικό μυθιστόρημα με σασπένς, ατμόσφαιρα, μυστήριο, παράλληλες ιστορίες και πολλές ανατροπές που καθηλώνουν τον αναγνώστη. Οι ήρωες παρουσιάζονται ανθρώπινοι με τις αδυναμίες και τις εμμονές τους, περνούν δοκιμασίες και γίνονται θύματα, ερωτεύονται, διεκδικούν και ελπίζουν. Πολλές φορές ο συγγραφέας δεν αποφεύγει τα κλισέ, πχ του ασυμβίβαστου αστυνομικού που συγκρούεται με το σάπιο μηχανισμό ή έχει ανακριβείες, πχ οι τροτσκιστές συνεδριάζουν συναμοτικά γιατί τους έχουν μείνει κατάλοιπα από τη δολοφονία του Τρότσκι, αλλά σε καμιά περίπτωση αυτό δεν είναι λόγος να μη διαβάσετε αυτό το συναρπαστικό βιβλίο. Και ο καλύτερος τρόπος για να το κάνετε είναι να διαβάσετε πρώτα το Μαύρο Αλγέρι και να συνεχίσετε με την Κόκκινη Μασσαλία.

Γιάννης Κούτρας

Επισκόπηση

Ξεκινάμε από αυτό το τεύχος του **Σοσιαλισμός Από τα Κάτω** μια στήλη επισκόπησης άρθρων που δημοσιεύονται σε άλλες περιοδικές εκδόσεις και που κρίνουμε ότι παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το αναγνωστικό κοινό του περιοδικού.

Καταρχήν, κυκλοφόρησε το νέο τεύχος του περιοδικού **Ουτοπία** (τχ. 85, Μάης-Ιούνης 2009), με αφιέρωμα στον Χέγκελ, το γερμανό φιλόσοφο που με το έργο του επηρέασε βαθιά τη φιλοσοφική σκέψη, και μεταξύ άλλων τη σκέψη του Καρλ Μαρξ.

Στις **Θέσεις** του Ιούλη-Σεπτεμβρίου 2009, ξεχωρίζουμε: τη μελέτη του **Δημοσθένη Παπαδάτου-Αναγνωστόπουλου**, «*Vive la Grece. Ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός ως «κόμβος» της ελληνικής Ακροδεξιάς*» και το άρθρο του **Δημήτρη Μπελαντή**: «*Το εγχείρημα του «ειρηνικού δρόμου». Όψεις του αριστερού κυβερνητισμού στον 20ό αιώνα*», συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος του ίδιου περιοδικού, για τη ρεφορμιστική στρατηγική των ΚΚ στον 20ό αιώνα.

Στο τεύχος Άνοιξη-Καλοκαίρι 2009 των **Τετραδίων Πολιτικού Διαλόγου, Έρευνας και Κριτικής**, υπάρχει μια ενδιαφέρουσα συνέντευξη του **Σαμίρ Αμίν** στον Δημήτρη Κωνσταντακόπουλο, μαζί με ένα αφιέρωμα στην παγκόσμια οικονομική κρίση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει στο ίδιο τεύχος το άρθρο του **Παύλου Νεράντζη** με θέμα «*Η ισραηλινή εισβολή στη Γάζα. Ο ρόλος των δυτικών ΜΜΕ*», όπου εξετάζονται τα στερεότυπα με τα οποία ο δυτικός τύπος «κάλυψε» την πρόσφατη δολοφονική επέμβαση του Ισραήλ στη Γάζα.

Για την παγκόσμια οικονομική κρίση, χρήσιμο είναι επίσης το άρθρο του **Κώστα Λαπαβίτσα** στο τελευταίο **Ένεκεν** (Μάης 2009), το περιοδικό που μας έρχεται από τη Θεσσαλονίκη.

Κυκλοφόρησε ακόμα το φετινό **Αρχειοστάσιο** (τχ.11, Ιούνιος 2009), η περιοδική έκδοση του Αρχείου Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ), με ένα χρήσιμο αφιέρωμα στις «*Αποτυπώσεις του Μακεδονικού Ζητήματος*» έως από τις συνηθισμένες εθνικιστικές παραμορφώσεις. Αναφέρουμε τα άρθρα των **Τάσου Κωστόπουλου** και **Σπύρου Καραβά** για τις δεκαετίες του '30 και '40, αλλά και την εξιστόρηση του μακεδονικού ζητή-

ματος από τη Μεταπολίτευση μέχρι το '90 της **Αθηνάς Σκουλαρίκη** και του **Λεωνίδα Εμπειρικού**.

Δύο ενδιαφέρουσες μεταφράσεις είναι διαθέσιμες στο **Στήγμα** (τεύχος Ιανουαρίου-Μαρτίου 2009), το περιοδικό της Κομμουνιστικής Ανανέωσης: ένα άρθρο του **Λέον Τρότσκι** του 1909 με τίτλο «*Οι Νεότουρκοι*» και ένα άρθρο του **Francois Sabado** για το «*Νέο Αντικαπιταλιστικό Κόμμα*», κομμάτι μιας ευρύτερης συζήτησης που δημοσιεύτηκε στο αγγλικό θεωρητικό περιοδικό του SWP **International Socialism Journal**. Όλες οι παρεμβάσεις των Alex Callinicos, Francois Sabado και Πάνου Γκαργκάνα υπάρχουν στα τρία τελευταία τεύχη του ISJ, διαθέσιμα στο Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο.

Για όσες και όσους διαβάζουν αγγλικά, κυκλοφόρησε ακόμη από τις εκδόσεις Σαββάλα η ελληνική έκδοση του **Socialist Register** με θεματική τη «*Βία σήμερα*», από τη βία του καπιταλιστικού συστήματος και του κράτους μέχρι την αντι-βία των κινημάτων και τη θέση των σοσιαλιστών.

Το καλοκαιρινό τεύχος του ελληνικού **Monthly Review** (No55, Ιούλιος-Αύγουστος 2009) περιέχει μια ανάλυση και ειρωνική κριτική του **China Mieville** (μέλους του βρετανικού SWP) στις ιδέες των σύγχρονων ελευθεριακών, με τίτλο «*Πλωτές Ουτοπίες*». Στο προηγούμενο τεύχος της Επιθεώρησης (No54, Ιούνης 2009) δημοσιεύεται το ενδιαφέρον άρθρο του **Βασιλή Ασημακόπουλου** «*ΠΑΚ-ΠΑΣΟΚ. Ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική συγκρότηση του χώρου της Σοσιαλιστικής Αριστεράς και η επικαιρότητά του σήμερα*».

Τέλος, δύο προτάσεις από τα λογοτεχνικά περιοδικά που κυκλοφορούν στα βιβλιοπωλεία. Στο τεύχος της **Νέας Εστίας** του Ιουλίου-Αυγούστου 2009, ο **Αλέξης Ζήρας** σκιαγραφεί μια άγνωστη πτυχή της ζωής του ποιητή **Κώστα Καρυωτάκη**: της εργασίας του στην επιμελητεία των Μικρασιατών προσφύγων που ήρθαν στην Ελλάδα μετά την καταστροφή του 1922. Ο τίτλος του άρθρου είναι: «*Επιμελητεία Προσφύγων. Ο Κ.Γ. Καρυωτάκης και οι ευτέλειες της ζωής*». Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού **Οδός Πανός** (Ιούλης-Σεπτεμβρίου 2009), υπάρχει ένα αφιέρωμα στη ζωή και την ποίηση της **Κατερίνας Γάγγου**.

Θανάσης Καμπαγιάννης

